

Innkalling

Utval: Fjord kontrollutval
Møtestad: Fjord rådhus, Valldal, kommunestyresalen
Dato: 27.05.2024
Tidspunkt: Kl. 10:00

Den som har lovleg forfall eller vil ha vurdert habilitet til ei eller fleire av sakene, må melde frå snarast mogleg til sekretariatet på e-post: post@sksiks.no eller på telefon 926 11735

Varamedlem møter etter nærare innkalling frå sekretariatet.

Johan Arnt Overøye har meldt forfall og for han møter Emil-Einar Kaldhussæter. Annrud Margrete Nerhus har meldt forfall og for henne møter Solveig Linge Stakkestad. Kontrollutvalet må difor velje setteleiar ved opning av møte.

Sakliste

- PS 11/24 Godkjenning av innkalling og sakliste, protokoll frå forrige møte
- PS 12/24 Uttale om årsrekneskap og årsmelding 2023.
- PS 13/24 Rapport frå revisor etter årsoppgjeret 2023.
- PS 14/24 Presentasjon av endeleg risiko- og vesentlegvurdering (ROV).

Ålesund, 21.05.2024

Johan Arnt Overøye
Leiar kontrollutval

Bjørn Tømmerdal
Dagleg leiar SKS IKS

Saksframlegg

Saksnr.	Utval	Møtedato
PS 11/24	Fjord kontrollutval	27.05.2024

Godkjenning av innkalling og sakliste, protokoll frå forrige møte

Sekretariatet si tilråding:

Kontrollutvalet godkjenne innkalling, sakliste og protokoll slik den ligg føre.

Vedlegg

Møteprotokoll - Fjord kontrollutval - 11.03.2024

Møteprotokoll

Utval: Fjord kontrollutval

Møtestad: Fjord rådhus, Valldal

Dato: 11.03.2024

Tidspunkt: kl. 10:00 - 11:10

Følgjande medlemmer møtte

Anders Jørgen Gjerde

Annridd Margrete Nerhus

Johan Arnt Overøye

Jonas Falch

Tanja Mathiesen

Møtenotat

Frå Møre og Romsdal Revisjon SA møtte dagleg leiar Martin Gjendem Mortensen.

Frå kontrollutvalsekretariatet møtte Bjørn Tømmerdal.

På neste møte i Fjord kontrollutval 27. mai kl. 10.00 ynskjer utvalet å invitere ordførar og kommunedirektør til møte. Bakgrunnen er framlegging av risiko- og vesentleg vurdering frå kommunerevisjonen som grunnlag for arbeidet med plan for forvaltningsrevisjon og plan for eigarskapskontroll.

Johan Arnt Overøye
Leiar kontrollutval

Bjørn Tømmerdal
Dagleg leiar SKS IKS

Sakliste

- PS 07/24 Godkjenning av innkalling og sakliste, protokoll frå forrige møte
- PS 08/24 Meldingar
- MS 03/24 Melding til Fjord kontrollutval. Val av medlem og varamedlem til representantskapet i SKS IKS
- MS 04/24 Program Fagkonferanse for kontrollutval på Gardermoen 04.06 - 05.06.2024 - Forum for kontroll og tilsyn
- PS 09/24 Undervegsrapportering for arbeidet med risiko- og vesentlegvurdering (ROV)
- PS 10/24 Kontrollutvalet si påsjå rolle

PS 07/24 Godkjenning av innkalling og sakliste, protokoll frå forrige møte

Fjord kontrollutval 11.03.2024

FKU 07/24 Vedtak:

Fjord kontrollutval godkjenne innkalling, sakliste og protokoll frå møte 29. januar 2024 slik den ligg føre.

Behandling

Vedteke samrøystes.

PS 08/24 Meldingar

MS 03/24 Melding til Fjord kontrollutval. Val av medlem og varamedlem til representantskapet i SKS IKS

Fjord kontrollutval 11.03.2024

FKU 03/24 Vedtak:

Kontrollutvalet tek meldinga til vitande.

Behandling

Vedteke samrøystes.

Sekretariatet si tilråding:

Kontrollutvalet tek meldinga til vitande.

MS 04/24 Program Fagkonferanse for kontrollutval på Gardermoen 04.06 - 05.06.2024 - Forum for kontroll og tilsyn

Fjord kontrollutval 11.03.2024

FKU 04/24 Vedtak:

Kontrollutvalet tek meldinga til vitande.

Behandling

Fjord kontrollutval vil bruke tida fram til 29. april 2024 for å diskutere kven som deltar på konferansen.

Vedteke samrøystes.

Sekretariatet si tilråding:

Kontrollutvalet tek meldinga til vitande. Fjord kontrollutval vel å melde på fylgjande person (ar):

PS 09/24 Undervegsrapportering for arbeidet med risiko- og vesentlegvurdering (ROV)

Fjord kontrollutval 11.03.2024

FKU 09/24 Vedtak:

Fjord kontrollutval tek orienteringa kring arbeidet med risiko- og vesentlegvurdering (ROV) til vitande.

Behandling

Vedteke samrøystes.

Sekretariatet si tilråding:

Fjord kontrollutval tek orienteringa kring arbeidet med risiko- og vesentlegvurdering (ROV) til vitande.

PS 10/24 Kontrollutvalet si påsjå rolle

Fjord kontrollutval 11.03.2024

FKU 10/24 Vedtak:

Fjord kontrollutval tek saka om påsjå rolla overfor revisjonen til vitande.

Behandling

Vedteke samrøystes.

Sekretariatet si tilråding:

Fjord kontrollutval tek saka om påsjå rolla overfor revisjonen til vitande.

Saksframlegg

Saknr.	Utval	Møtedato
PS 12/24	Fjord kontrollutval	27.05.2024

Uttale om årsrekneskap og årsmelding 2023. Fjord kontrollutval

Sekretariatet si tilråding:

Etter ei samla vurdering av det kontrollutvalet har fått lagt fram og i dialog med revisor, uttaler kontrollutvalet at Fjord kommunestyre kan godkjenne årsrekneskap og årsmelding 2023 for Fjord kommune.

Bakgrunn:

Kontrollutvalet har det overordna ansvaret med å sjå til at det blir ført kontroll med at økonomiforvaltninga til kommunen gjeng føre i samsvar med gjeldande avgjerder og vedtak, jf. kommunelova § 23-2. Ansvaret til kontrollutvalet for å føra kontroll med økonomiforvaltninga blir framheva i kommunelova som eit særskilt ansvar ved sida av ansvaret for rekneskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eigarskapkontroll.

Kommunelova stiller ei rekke nye og grunnleggande krav til økonomiforvaltning og berekraft i kommunane, jf. kommunelova § 14-1. Dette krev at økonomisk handleevne må varetakast over tid, planar for eiga verksemd og økonomi skal vera realistiske, finansielle middel og gjeld skal forvaltast utan vesentleg finansiell risiko og betalingsforpliktingar skal innfriast ved forfall.

Kommunelova forsterkar altså desse krava og legg ansvaret på kommunestyret til å sjå til at økonomiforvaltninga skjer i tråd med lov, forskrift og eigne bestemmingar. Kontrollutvalet sitt ansvar er å uttala seg til kommunestyret om årsrekneskapen og årsmeldinga før formannskapet innstiller til vedtak, jfr. kommunelova si § 14-3.

Vurdering:

Kontrollutvalet skal 27. mai 2024 behandla årsrekneskapen og årsmeldinga for 2023 for Fjord kommune som er lagt fram av kommunedirektøren og dessutan tilhøyrande revisjonsmelding datert 15. april 2024.

Kommunen har i 2023 eit netto driftsresultat på 3.140.708 kr. Revisor har i revisjonsmeldinga ikkje gitt merknadar til årsrekneskapen eller årsmeldinga.

Det er opp til kontrollutvalet sjølv å bestemma kva uttalen frå kontrollutvalet til årsrekneskap og årsmelding skal innehalda. Verken kommunelova eller kontrollutvalsforskrifta stiller konkrete krav til innhaldet, ut over at den skal knyta seg til forhold i årsrekneskapen eller årsmeldinga og tilhøyrande revisjonsmelding.

Samandrag:

Med grunnlag i kontrollutvalet sine aktivitetar retta mot økonomiforvaltninga og etter ei samla vurdering, tilrår kontrollutvalet at årsrekneskap og årsmeldinga for 2023 blir godkjent slik den ligg føre.

Dette bygger på ulike orienteringar og saker frå kommunerevisjonen i løpet av året.

Kontrollutvalet har fått presentert revisjonsplan, forenkla etterlevingskontroll og interimrevisjon. Slik sett har kontrollutvalet eit godt fagleg grunnlag for å gje sin uttale. Revisjonsmeldinga er ei normalmelding gitt utan atterhald. Dette betyr at revisjonen ikkje har avdekt eller påvist vesentlege feil og manglar i kommunen sin rapportering.

Kontrollutvalet er ikkje kjent med andre forhold i dialog med revisor som kunne hatt konsekvens for uttalen frå kontrollutvalet, jfr kommunelova § 14-3

Vedlegg

Årsmelding og årsrekneskap 2023 Fjord kommune

Uavhengig revisor si melding årsregnskap 2023 - Fjord kommune

Fjord
kommune

ÅRSMELDING 2023

Innhold -

Innleiing	2
1. Økonomisk handleevne over tid.....	3
1.1 Driftsrekneskap.....	4
1.2 Investeringsrekneskap.....	5
1.3 Balanse.....	6
1.4 Finansielle måltal.....	8
1.4.1 Netto driftsresultat	8
1.4.2 Disposisjonsfond.....	8
1.4.3 Gjeldsgrad	9
2. Vesentlege avvik.....	10
2.1 Avvik drift	10
2.2 Avvik investering.....	16
3. Måloppnåing - ikkje økonomiske forhold.....	18
3.1 Kommuneplanen.....	18
3.1.1 Samfunnsdelen av kommuneplanen	18
3.1.2 Arealdelen av kommuneplanen	18
3.2 Klimabudsjett.....	18
3.3 Folketal.....	19
3.4 Tenester	19
3.4.1 Interkommunalt samarbeid	19
3.4.2 Oppvekst og kultur.....	20
3.4.3 Pleie Omsorg Velferd.....	20
3.4.4 Næring	22
3.4.5 Teknisk Landbruk Miljø.....	22
3.5 Personale.....	22
3.5.1 Tilsette	22
3.5.2 Rekruttering	22
3.5.2 Sjukefråvær	23
4. Tiltak for å sikre høg etisk standard.....	23
4.1 Internkontroll – rapport for 2023	23
4.1.1 Styring	24
4.1.2 Aktivitetar	24
4.1.3 Effekt og resultat	24
5. Likestilling	24
6. Aktivitetsplikt etter Likestillings- og diskrimineringsloven § 26.....	25

Innleiing

Fjord kommune si Årsmelding 2023 er utarbeidd i samsvar med kommunelova og inneheld omtale av kommunen si samla verksemd gjennom året. Innhaldet i årsmeldinga er heimla i Kommuneloven § 14-7, der det m.a. står at -

Kommunen skal utarbeide ei årsmelding for kommunen si samla verksemd. Det skal utarbeidast eiga årsmelding for ev kommunale føretak.

Årsmeldinga skal gjere greie for

1. forhold som er viktige for å klargjere den økonomiske utviklinga og stillinga, og om den økonomiske utviklinga og stillinga ivaretek den økonomiske handleevna over tid
2. vesentlege beløpsmessige avvik mellom årsbudsjett og årsrekneskap, og vesentlege avvik frå kommunestyret sine premiss for bruk av løyvingane
3. verksemda si måloppnåing og andre ikkje-økonomiske forhold som er av vesentleg betydning for kommunen eller innbyggjarane
4. tiltak som er iverksett og tiltak som vert planlagt iverksett for å sikre ein høg etisk standard
5. den faktiske tilstanden når det gjeld likestilling mellom kjønna
6. kva kommunen gjer for å oppfylle arbeidsgivar si aktivitetsplikt etter likestillings- og diskrimineringslova § 26.

Desse punkta vert opplyst, kommentert og vurdert i årsmeldinga. Det enkelte punkt samsvarar med nummer på kapittel.

I tillegg til Årsmelding 2023 med opplysningar etter Kommunelova vert det også utarbeidd Årsrapport 2023. Denne har detaljerte og utfyllande opplysningar for verksemdene med kommentarar om måloppnåing og andre forhold som er viktige for å gje eit bilete av drifta

1. Økonomisk handleevne over tid

I Kommuneleva (KL) er det lagt vekt på langsiktig tankegang . Det er fleire paragrafar som omhandlar dette tema. I KL §14-1 1. ledd står det at “Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid”.

I følge KL § 14-2 pkt c. skal kommunestyret vedta finansielle måltall for utvikling av kommunen sin økonomi.

Økonomiske berekraft har fått auka fokus i ny kommunelov, og skal Fjord kommune oppretthalde eit godt tenestetilbod til innbyggjarane i framtida, er ein avhengig av at økonomien i kommunen er berekraftig. I dette ligg det at kommunen sine inntekter må dekke både kommunen sine utgifter og avsetting til ubundne fond. Driftsnivå må difor vere tilpassa desse føresetnadane.

Dette kapittelet av årsmeldinga viser dei lovfesta oppstillingane «Økonomisk oversikt drift», «Bevilgningsoversikt investering» og «Balanse» med status for kommunen. Til dette er det gjeve overordna kommentarar. Vidare er det måling av resultat og tal i 2023 mot vedtekne finansielle måltal. Dette er nærare omtala i kap 1.4. og viser at Fjord kommune heller ikkje i 2023 nådde dei fastsette mål. Det er til svært store avvik for to av måtala.

1.1 Driftsrekneskap

Økonomisk oversikt - drift		Rekneskap 2023	Revidet budsjett 2023	Opprinneleg budsjett 2023	Rekneskap 2022
1	Rammetilskot	- 142 187 083	- 150 086 000	- 147 786 000	- 142 342 197
2	Inntekts- og formuesskatt	- 79 446 589	- 66 987 000	- 76 551 000	- 70 769 201
3	Egedomskatt	- 17 469 919	- 17 420 000	- 17 420 000	- 14 448 738
4	Andre skatteinntekter	- 13 578 086	- 12 991 329	-	- 13 176 612
5	Andre overføringer og tilskot frå staten	- 14 356 514	- 11 350 000	- 2 100 000	- 15 136 424
6	Overføringer og tilskot frå andre	- 72 298 322	- 51 960 854	- 66 257 683	- 58 078 629
7	Brukarbetalingar	- 13 473 275	- 12 489 100	- 12 339 100	- 13 133 410
8	Sals- og leigeinntekter	- 60 740 757	- 58 765 000	- 58 765 000	- 52 126 212
9	Sum driftsinntekter	- 413 550 545	- 382 049 283	- 381 218 783	- 379 211 423
10	Lønnsutgifter	209 226 731	201 635 027	200 609 727	200 463 210
11	Sosiale utgifter	44 887 667	45 863 084	44 502 884	42 067 850
12	Kjøp av varer og tenester	99 274 322	82 440 768	82 445 768	103 456 506
13	Overføringer og tilskot til andre	28 871 119	19 119 200	19 119 200	28 960 660
14	Avskrivningar	25 848 728	24 500 000	24 500 000	24 386 271
15	Sum driftsutgifter	408 108 567	373 558 079	371 177 579	399 334 497
16	Brutto driftsresultat	- 5 441 977	- 8 491 204	- 10 041 204	20 123 074
17	Renteinntekter	- 4 251 268	- 2 712 500	- 1 812 500	- 2 337 991
18	Utbytter	- 6 498 576	- 6 350 000	- 3 300 000	- 5 259 550
19	Gevinstar og tap på finansielle omløpsmidlar	- 291 475	- 350 000	- 350 000	108 052
20	Renteutgifter	20 989 943	21 050 000	20 350 000	10 340 173
21	Avdrag på lån	18 201 373	18 200 000	16 500 000	16 710 614
22	Netto finansutgifter	28 149 998	29 837 500	31 387 500	19 561 298
23	Motpost avskrivningar	- 25 848 728	- 24 500 000	- 24 500 000	- 24 386 271
24	Netto driftsresultat	- 3 140 708	- 3 153 704	- 3 153 704	15 298 101
25	Overføring til investering	-	-	-	-
26	Avsetting til bundne driftsfond	5 107 963	3 866 329	3 866 329	4 646 211
27	Bruk av bundne driftsfond	- 6 401 498	- 4 725 329	- 4 725 329	- 13 149 115
28	Avsetting til disposisjonsfond	-	32 704	32 704	-
29	Bruk av disposisjonsfond	-	-	-	-
30	Dekning av tidlegare års meirforbruk	4 434 244	3 980 000	3 980 000	-
31	Sum disponering eller dekning av netto driftsresultat	3 140 708	3 153 704	3 153 704	- 8 502 904
32	Framført til inndeckn i seinare år (meirforbruk)	-	-	-	6 795 197

Fjord kommune sitt driftsrekneskap for 2023 viste eit netto driftsresultat på kr 3.140.708. Netto driftsresultat, samt bruk og avsetting til bundne fond, vart brukt til å dekke meirforbruk 2021 med kr 3.972.643, samt dekning av mindre del av meirforbruk 2022 med kr 461.601. Meirforbruk som må dekkast inn i 2024 er etter dette kr 6.333.595

Det var ei positiv utvikling i økonomien i 2023. Frå eit større negativt driftsresultat i 2022 vart dette positivt i 2023. Meirforbruk 2021 vart dekkast inn, slik Kommunelova krev. Det er fleire grunnar til forbetring av resultat. Fjord kommune fekk større inntekter enn forventast gjennom budsjett. I tillegg positivt avvik mot budsjett for finanspostar. Detaljar om dette vert

kommentert seinare i årsmeldinga. Sjølv om også driftsutgiftene vart større, vart det likevel totalt sett eit positivt resultat.

På eit overordna nivå vert det vist til at kommunedirektøren våren 2023 sette i verk følgjande tiltak:

- Innkjøpsregulering på alle område i kommunen
- Redusert aktivitet med investeringar
- Tilsettingstopp/-regulering
- Redusert bruk av overtid
- Tett oppfølging og rapportering

Det er vanskeleg å fastslå effekt av tiltak, men det ville truleg vore eit dårlegare resultat dersom desse tiltaka ikkje var sett i verk

I budsjett 2023 var det teke inn kr 13,65 mill i omstilling. Omstilling har vore gjennomført, men i løpet av året har det kome nye behov med auka ressursbruk som har redusert den synlege, økonomiske effekten av omstillingstiltaka.

1.2 Investeringsrekneskap

Bevilgningsoversikt - investering		Rekneskap 2023	Revidet budsjett 2023	Opprinneleg budsjett 2023	Rekneskap 2022
1	Investeringar i varige driftsmidlar	32 942 269	72 502 478	28 950 000	50 080 374
2	Tilskot til andre sine investeringar	582 901	573 197	400 000	443 905
3	Investeringar i aksjar og andelar i selskap	1 009 682	1 000 000	1 000 000	922 974
4	Utlån av egne midlar				-
5	Avdrag på lån	-	-	-	-
6	Sum investeringsutgifter	34 534 852	74 075 675	30 350 000	51 447 253
7	Kompensasjon for meirverdiavgift	- 4 484 483	- 12 121 334	- 4 510 000	- 8 616 494
8	Tilskot frå andre	- 9 241 622	- 3 500 000	- 3 500 000	- 10 414 405
9	Sal av varige driftsmidlar	- 231 867			- 261 100
10	Sal av finansielle anleggsmidlar				- 4 563
11	Utdeling fra selskaper				-
12	Mottatte avdrag på utlån av egne midlar	- 160 000			- 852 750
13	Bruk av lån	- 19 799 065	- 57 454 341	- 21 340 000	- 27 370 586
14	Sum investeringsinntekter	- 33 917 037	- 73 075 675	- 29 350 000	- 47 519 898
15	Vidareutlån	7 967 476	7 500 000	7 500 000	9 490 000
16	Bruk av lån til vidareutlån	- 7 967 476	- 7 500 000	- 7 500 000	- 9 490 000
17	Avdrag på lån til vidareutlån	1 691 419	600 000	600 000	919 867
18	Mottatte avdrag på vidareutlån	- 770 554	- 600 000	- 600 000	- 860 166
19	Netto utgifter vidareutlån	920 865	-	-	59 701
20	Overføring frå drift	-	-	-	-
21	Avsetning til bundne investeringsfond	15 927			270 945
22	Bruk av bundne investeringsfond	- 936 792			- 407 401
23	Avsetning til ubundet investeringsfond				692 750
24	Bruk av ubunde investeringsfond	- 617 815	- 1 000 000	- 1 000 000	- 4 543 350
25	Dekking av tidligare års udekkede beløp				-
26	Sum overføring frå drift og netto avsetningar	- 1 538 680	- 1 000 000	- 1 000 000	- 3 987 056
27	Framført til inndekking i seinare år (udekkede be	-	-	-	-

Investeringsutgifter var betydeleg lågare enn revidert budsjett for 2023. Revidert budsjett omfatta både nye, vedtekne investeringar 2023 og overført investeringar frå 2022. Det vert vist til kommentar under pkt 1.1. om tiltak iverksett av kommunedirektør. Eit tiltak var «Redusert aktivitet med investeringar». Difor vart det arbeid med få investeringsprosjekt i 2023, som igjen viser på utgifter til investering. Dei største prosjekta som vart gjennomført er Brannstasjon i Stordal og Helseplattforma. Det vert vist til nærare kommentarar under pkt 2.2. Avvik investering.

1.3 Balanse

	BALANSE	Regnskap 2023	Regnskap 2022
	A. Anleggsmidler		
	<i>I. Varige driftsmidler</i>		
1	Faste eigedommar og anlegg	627 985 777	627 505 295
2	Utstyr, maskiner og transportmidlar	29 881 445	23 359 731
	<i>II. Finansielle anleggsmidler</i>		
3	Aksjar og andelar	59 506 803	58 497 121
4	Obligasjonar	-	-
5	Utlån	54 375 530	47 338 608
6	<i>III. Immaterielle eigedelar</i>	-	-
7	<i>IV. Pensjonsmidlar</i>	531 926 835	481 866 764
	Sum anleggsmidler	1 303 676 390	1 238 567 518
	B. Omløpsmidlar		
8	<i>I. Bankinnskott og kontantar</i>	57 204 316	53 399 087
	<i>II. Finansielle omløpsmidler</i>		
9	Aksjar og andelar	-	11 311 178
10	Obligasjonar	-	-
11	Sertifikat	-	-
12	Derivat	-	-
	<i>III. Kortsiktige fordringar</i>		
13	Kundefordringar	35 001 483	57 422 425
14	Andre kortsiktige fordringar	6 664 143	8 578 685
15	Premieavik	46 561 491	17 661 714
	Sum omløpsmidlar	145 431 433	148 373 088
	SUM EIGEDLAR	1 449 107 823	1 386 940 606

	C. Eigenkapital		
	<i>I. Eigenkapital drift</i>		
16	Disposisjonsfond	-	-
17	Bundne driftsfond	12 980 767	13 563 131
18	Meirforbruk i driftsregnskapet	- 6 333 596	- 10 767 840
19	Mindreforbruk i driftsregnskapet		-
	<i>II. Eigenkapital investering</i>		
20	Ubunde investeringsfond	14 002 685	14 620 501
21	Bundne investeringsfond	2 619 603	4 251 640
22	Udekka beløp i investeringsregnskapet		-
	<i>III. Anna eigenkapital</i>		
23	Kapitalkonto	317 730 085	294 259 009
24	Prinsippendingar som påverkar arbeidskapitalen drift	5 724 882	5 724 882
25	Prinsippendingar som påvirka arbeidskapitalen investering	-	-
	Sum eigenkapital	346 724 427	321 651 323
	D. Langsiktig gjeld		
	<i>I. Lån</i>		
26	Gjeld til kredittinstitusjonar	490 637 750	472 928 502
27	Obligasjonslån		-
28	Sertifikatlån		-
29	II. Pensjonsforpliktelse	540 864 312	507 100 305
	Sum langsiktig gjeld	1 031 502 062	980 028 807
	E. Kortsiktig gjeld		
	<i>I. Kortsiktig gjeld</i>		
30	Leverandørgjeld	19 992 004	36 616 367
31	Likviditetslån		-
32	Derivat		-
33	Anna kortsiktig gjeld	50 889 331	48 644 109
34	Premieavvik	-	-
	Sum kortsiktig gjeld	70 881 335	85 260 476
	SUM EIGENKAPITAL OG GJELD	1 449 107 823	1 386 940 606
	F. Memoriakonti	-	-
35	I.Ubrukte lånemidlar	45 555 756	44 082 257
36	II. Andre memoriakonti	3 479 859	3 195 407
37	III. Motkonto for memoriakonti	- 49 035 615	- 47 277 664

Balansen viser nivå og utvikling på nokre viktige postar.

Fjord kommune har svak likviditet, det viser bokført bankinnskott pr 31.12. I 2023 vart det opna mulegheit for kassekreditt på kr 25,0 mill, utan at det vart nødvendig å bruke denne trekkgrensa. I 2024 har administrasjonen fått fullmakt gjennom politisk vedtak, til å opne driftskreditt på inntil kr 40,0 mill.

Kommunen si gjeld til kredittinstitusjonar auka i 2023, men det bør takast omsyn til at ein del av dette er lån til vidareutlån. Det vart også teke opp lån på kr 8,361 mill, utanom lån til investeringar, for dekke avvik mellom berekna kapitalkonto og bokført saldo på kapitalkonto.

Både pensjonsmidlar og pensjonsforpliktelsar auka. Det er særleg grunn til å merke seg balanseført premieavvik på pensjon. Dette skal førast tilbake i drifta over sju år frå det året vart ført inn i rekneskapet og vil gje belastning i drifta dei komande åra.

Balansen viser at det ikkje var disposisjonsfond i Fjord kommune, medan det var eit beskjedent beløp avsett på ubunde investeringsfond

Ubrukte lånemidler knytt til investeringsutgifter var pr 31.12. kr. 38,227 mill, ein auke på kr 1,940 mill. Tilsvarande for ubrukte lånemidler til vidareutlån, kr 7,328, ein reduksjon på kr 0,467 mill

1.4 Finansielle måltal

Fjord kommune har vedteke følgjande finansielle måltal. Dette skal vere førande for økonomiforvaltninga i kommunen:

- 1. Netto driftsresultat i % av driftsinntekter** **minimum 1,75 %**
Dette er i samsvar med Teknisk beregningsutval (TBU) si tilråding om nivå på måltalet.
- 2. Disposisjonsfond i % av driftsinntekter** **minimum 10 %**
- 3. Netto lånegjeld i % av driftsinntekter** **maksimum 85 %**

1.4.1 Netto driftsresultat

Netto driftsresultat for Fjord kommune var i 2023 kr 3.140.708. Dette vert rekna ut med brutto driftsresultat (driftsinntekter – driftsutgifter), minus netto finansutgifter og pluss avskrivningar. Ved å måle dette mot driftsinntekter får vi følgjande nøkkeltal

Måltal Fjord kommune **Minimum 1,75 %** **Resultat 2023: 0,8 %**

Dersom Fjord kommune skulle nå måltalet for 2023 måtte netto driftsresultat vere kr 7,327 mill; altså ei resultatforbetring på knappe kr 4,1 mill.

Kostratal viser netto driftsresultat målt mot driftsinntekter på 0,8 % for nasjonalt nivå. Altså ligg Fjord kommune på same nivå som gjennomsnitt for Noreg, men godt under fastsett måltal.

Tal i mill kroner	2019	2020	2021	2022	2023
Driftsinntekter	332,729	335,122	341,393	379,211	413,551
Nto driftsresultat	- 4,144	1,715	- 6,831	- 15,298	3,141
Nto driftsres av driftsinnt	-1,2 %	0,5 %	-2,0 %	-4,0 %	0,8 %

Tabell viser utvikling siste fem år (2019 samla for Stordal og Norddal).

Fjord kommune har hatt negativt netto driftsresultat tre av dei fem siste åra. Det vil difor verte særst viktig at forbetringa som viser for 2023 vert vidareført i 2024 med budsjett disiplin og god styring

1.4.2 Disposisjonsfond

I samsvar med ny kommunelov skal kommunen disponere årets meir-/mindreforbruk ved avslutning av rekneskap. Vanlegvis vert mindreforbruk avsett til disposisjonsfond, i tillegg til ev budsjettert avsetning til fondet.

Netto driftsresultat 2023 for Fjord kommune vart, etter bruk og avsetning til bunde fond, disponert i samsvar med budsjett til dekning av meirforbruk frå 2021 på kr 3.972.643. Resterande beløp kr 461.601 kunne vorte avsett til disposisjonsfond, men då Fjord kommune har udekket meirforbruk frå 2022 vart beløp ført til reduksjon av dette meirforbruket i samsvar med rekneskapsforskrifta § 4-3, 2. ledd. Avsetning til disposisjonsfond vart difor kr 0 i 2023 og Fjord kommune har framleis ikkje disposisjonsfond.

Måltal Fjord kommune Minimum 10 % Pr 31.12.23 0 %

Dersom Fjord kommune skulle nå måttalet pr 31.12.23 måtte kommune ha eit disposisjonsfond på kr 41,3 mill

tal i mill kroner	2019	2020	2021	2022	2023
Driftsinntekter	332,729	335,122	341,393	379,211	413,551
Disposisjonsfond	1,905	2,664	-	-	-
Dispfond av driftsinnt	0,6 %	0,8 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %

Tabell viser utvikling siste fem år (2019 samla for Stordal og Norddal).

Fjord kommune ligg som tabellen viser, langt unna fastsett måltal. Det vil gå mange år før måltal er nådd sjølv med gode netto driftsresultat. Slik sett kan målet verke urealistisk, men Fjord kommune må ha resultat og avsette til fond for å kunne møte utfordringar i komande år.

1.4.3 Gjeldsgrad

Fjord kommune har høg del lånefinansiering av investeringar, noko som gjev store utgifter til renter og avdrag i driftsrekneskapen.

Måltal Fjord kommune Maksimum 85 % Pr 31.12.23 94,5 %

Dersom Fjord kommune skulle nå måttalet pr 31.12.23, måtte netto lånegjeld vere kr 351,5 mill. Altså kr 39 mill lågare enn den reelt er.

tal i mill kroner	2019	2020	2021	2022	2023
Driftsinntekter	332,729	335,122	341,393	379,211	413,551
Netto lånegjeld	394,596	367,525	370,055	381,508	390,636
Nto lånegjeld av drift	118,6 %	109,7 %	108,4 %	100,6 %	94,5 %

Tabell viser utvikling siste fem år (2019 samla for Stordal og Norddal).

Netto lånegjeld 2023 er utrekna slik:

Gjeld til kredittinstitusjonar	490 637 750
- Utlån Arena Overøye AS	1 279 903
- Ansvarleg lån Tafjord Kraft	14 250 000
- Formidlingslån	38 845 627 54 375 530
- Ubrukte lånemidlar	38 227 063
- Ubrukte lånemidlar startlån	7 398 693 45 625 756
Netto lånegjeld	390 636 464

Gjeldsgraden gjekk ned frå 2022 til 2023 og den har vist ein synkende tendens gjennom dei siste åra. Det er fleire grunnar til dette. Fjord kommune har hatt ein jamn auke i driftsinntektene som er grunnlaget for utrekninga. Eit anna forhold er ubrukte lånemidlar; der det både i 2022 og 2023 var forholdsvis store beløp som vart lånt opp og ikkje brukt til finansiering av investeringar. Dette har samanheng med lågt investeringsnivå i høve til budsjett og planar.

Dersom ein ser vekk frå ubrukte lånemidlar ville differansen mellom måltal og netto lånegjeld verte om lag kr 84,5 mill kr. Fjord kommune betalar årleg knappe kr 20 mill i avdrag på lån, inkl formidlingslån frå Husbanken. Det vil difor gå fleire år med nedbetaling og utan opplåning, før måltal vert nådd. Ein ta omsyn til forventning om auka driftsinntekter, men det

kan verke urealistisk å gjennomføre investeringar utan lånefinansiering, eller ikkje å gjennomføre investeringar.

Fjord kommune må vere varsam med å pådra seg meir gjeld når forholdet mellom netto lånegjeld og driftsinntekter ikkje er på nivå tilsvarande fastsett måltal.

2. Vesentlege avvik

Iflg Kommuneleven §14-7, 2. ledd pkt b, skal kommunen i si årsmelding gjere greie for «vesentlege beløpsmessige avvik mellom årsbudsjett og årsrekneskapet, og vesentlege avvik fra kommunestyrets eller fylkestingets premisser for bruk av bevilgningene».

Fjord kommune sitt budsjett for 2023 var vedteke på ansvar- eller verksemdsnivå og då har oppfølging og kontroll vore på dette nivået. Når «vesentlege avvik» skal gjerast greie for, er det difor teke utgangspunkt i dette. Budsjett og ev budsjettjusteringar er politisk vedteke og det er ei administrativ oppgåve å følgje opp vedtekne løyvingane.

2.1 Avvik drift

Alle verksemdar og område hadde mindre og større avvik, både positive og negative, i driftsrekneskapen høve til budsjett,. Kva som er «vesentlege avvik» er eit vurderingsspørsmål. Det er i årsmeldinga teke utgangspunkt i avvik på kr 0,5 mill eller større, men også dersom prosentvise avvik er store vert det kommentert

Kommen tar nr	Område/verksemd	Rekneskap 2022	Revidert budsjett 2023	Vesentleg budsjettavvik
	FINANS			
1	Rammetilskot	142 187 083	150 086 000	- 7 898 917
1	Skatteinntekter	89 512 844	76 551 000	12 961 844
2	Konsesjonskraft	18 496 991	17 857 300	639 691
3	Andre generelle driftsinntekter	14 356 514	11 350 000	3 006 514
4	Finaninntekter	11 044 684	9 412 500	1 632 184
				-
	VERKSEMDER			-
5	Politisk organisering	2 372 522	1 919 844	- 452 678
6	Kommunedirektør	1 953 422	1 585 970	- 367 452
7	Omstilling sentraladministr		- 1 830 500	- 1 830 500
8	Felles adm oppvekst/kultur	3 941 574	3 018 589	- 922 985
9	Stordal skule	15 390 897	16 842 326	1 451 429
10	Valdal skule	17 402 819	19 010 240	1 607 421
11	Fjord vaksenopplæring	- 199 476	- 554 759	- 355 283
12	Omstilling oppvekst/kultur		- 2 100 000	- 2 100 000
13	Fjord legekantor	3 853 611	4 825 704	972 093
14	Psykiatri	4 219 541	5 026 870	807 329
15	Psykolog	1 293 655	848 021	- 445 634
16	Barnevern	6 599 992	4 490 000	- 2 109 992
17	Sosialteneste/NAV	2 138 017	2 667 000	528 983
18	Flyktingtenester	4 818 672	3 254 790	- 1 563 882

Kommentar nr	Område/verksemd	Rekneskap 2022	Revidert budsjett 2023	Vesentleg budsjettavvik
19	Valldal sjukeheim	29 379 694	25 087 737	- 4 291 957
20	Habilitering Stordal	6 938 052	12 424 353	5 486 301
21	Omstilling pleie omsorg velferd		- 3 800 000	- 3 800 000
22	Bygg og kommunalteknikk	1 428 838	2 243 752	814 914
23	Plan byggesak oppmåling	3 302 133	1 957 035	- 1 345 098
24	Brannvern	6 229 856	5 797 490	- 432 366
25	Sjølvkostområda	- 5 672 788	- 4 861 246	811 542
26	Kommunale bygg og eigedommar inkl reinhald	16 457 915	15 005 117	- 1 452 798
27	Omstilling teknisk landbruk miljø		- 1 000 000	- 1 000 000

1. Rammetilskot og skatteinntekter

Rammetilskotet og skatteinntekter vart budsjettert med grunnlag frå statsbudsjettet som vart lagt fram i oktober 2022. Tal vart jamleg oppdatert i KS sin prognosemodell gjennom rekneskapsåret. Dette gav grunnlag for endring av budsjett.

Tal i tabell er naturressursskatt på kr 10.128.723 inkludert i skatteinntekter Rammetilskotet og skatteinntektene må sjåast i samanheng då det vert gjort inntektsutjamning i høve til nivå på skatteinntekter, målt pr innbyggjar mot nasjonalt nivå.

Fjord kommune hadde god skatteinngang i 2023, særleg dei siste månadane og betydeleg betre enn gjennomsnittet for Noreg. Difor vart skatteinntekter godt over budsjett. Det medførte imidlertid lågare inntektsutjamning enn forventa, slik at nivå på rammetilskot vart under budsjett.

Totalt vart rammetilskot og skatteinntekt vel kr 5,0 mill over budsjett

2. Konesjonskraft

Volum på vel 60 GWh vart i 2023 seld på fastpris for heile året til Entelios AS.

Pris til Tafjord Kraftproduksjon AS vart fastsett av NVE. I tillegg kom kostnad med innmating på nett. Ved budsjettering var det rekna for høge kostnader med innmating slik at det i 2023 vart eit positivt avvik

Rauma Energi AS leverte også eit mindre volum konesjonskraft som selskapet selde i marknaden for Fjord kommune til spotpris.

3. Andre generelle driftsinntekter

Posten omfatta statstilskot i samband med mottak av flykningar, rente- og avdragskompensasjon frå Husbanken og overføring frå Havbruksfondet for oppdrettsanlegg i sjø.

Fjord kommune tok i 2023 mot fleire flykningar frå Ukraina enn føreset, slik at tilskotet vart kr 2,1 mill over budsjett. Overføring frå Havbruksfondet vart også kr 0,5 mill over budsjett

4. Finansinntekter

Med eit stigande og høgt rentenivå, vart finansinntekter over revidert budsjett. Dette omfatta både for renter på likviditet i bank, rente på ansvarleg lån til Tafjord Kraft AS og renter på startlån. Utbytte frå Tafjord Kraft AS og Ørskog Energi AS var også over budsjettert nivå.

5. Politisk organisering

Avviket skuldast i hovudsak utgifter i samband med kommuneval hausten 2023. Det var ikkje budsjettert høge nok utgifter til dette.

6. Kommunedirektør

I samband med tilsetting av ny kommunedirektør kom det til utgifter som ikkje var budsjettert. M.a. kom det utgifter ved bruk av rekrutteringsbyrå. Dette tilsvara avviket på ansvaret.

7. Omstilling sentraladministrasjonen

I revidert budsjett stod det att omstilling med kr 1,830 mill. Tilstrekkelege, nødvendige tiltak vart ikkje gjennomført og difor hadde budsjettposten saldo ved årsavslutning. For hovudområde Sentraladministrasjonen var det eit negativt avvik på kr 2,437 mill. Dette inkludera budsjettposten «Omstilling sentraladministrasjon»

8. Felles adm oppvekst/kultur

Det var budsjettert lønnsutgifter til kommunalsjef berre for dei første månadane i 2023. Ny kommunalsjef måtte konstituerast i mai, då kommunedirektør som hadde fungert også som kommunalsjef, slutta i kommunen. Dette gav eit større budsjettavvik. I tillegg vart utgifter til skuleskyss og PPT med Ålesund kommune som vertskommune, høgare enn forventa i budsjett

9. Stordal skule

Hadde eit positivt avvik i høve til budsjett. Grunnen til dette var lågare lønnsutgifter. Ved fråvær av lærarar vart det i større grad brukt ufaglærde vikarar. Dette gav eit positivt økonomisk utslag særleg ved sjukefråvær og refusjon frå NAV. Det var også eit lågt nivå på fleire forbrukspostar. Stordal skule fekk refusjonar i samband med vidareutdanning og gjesteelevar som ikkje var budsjettert på tilsvarande nivå

10. Valldal skule

Hadde eit positivt avvik i høve til budsjett. Også Valldal skule hadde store sjukepengerefusjonar frå NAV, utan at det var tilsvarande utgifter til lønn. Ved fråvær av lærarar vart det i større grad brukt ufaglærde vikarar. Dette gav eit positivt økonomisk utslag. Det var også eit lågt nivå på fleire forbrukspostar.

11. Fjord vaksenopplæring

Dette omfatta norskopplæring for utlendingar, og i 2023 hovudsakleg flyktningar frå Ukraina. Mottaket var større enn forventa og difor også fleire som fekk opplæring med høgare utgifter. Tenesta var finansiert med statleg overføring, men dette dekkja mindre av dei totale utgiftene enn føresett

12. Omstilling oppvekst kultur

I revidert budsjett er det lagt inn omstilling med beløp på kr 2,10 mill. Tilstrekkelege, nødvendige tiltak vart ikkje gjennomført og difor hadde budsjettposten saldo ved årsavslutning. For hovudområde Oppvekst kultur er det eit negativt avvik på kr 0,480 mill. Dette inkludera budsjettposten «Omstilling oppvekst kultur»

13. Fjord legekantor

Lønnsutgiftene var lågare enn budsjettert p.g.a. permisjonar og utgifter til vikarar også var låge. Noko av vikarbehovet vert dekkja med LIS/turnuslegar der det var delvis dekning av lønn ved statleg tilskot.

14. Psykiatri

Det var store utgifter til denne tenesta og i 2023 dukka det opp ekstra behov som påførte ytterlegare utgifter. Delar av utgifter vert dekkja av statleg tilskot til ressurskrevjande brukarar. Dette tilskotet vart berekna ekstra stort i 2023 og difor kjem tenesta ut med positivt avvik mot budsjett.

15. Psykolog

Kommunepsykolog vart tilsett 1.1.23. Det var imidlertid manglande lønnsbudsjett for heile 2023. I tillegg var det forventa avtale om sal av tenester som ikkje var muleg å etablere. Dette medførte negativ budsjettavvik.

16. Barnevern

Eit område som er utfordrande å budsjettere då det kan kome til tiltak som er vanskeleg å føresjå. Dette var tilfelle i 2023 då det kom til fleire utgiftskrevande tiltak i siste del av året og gav eit svært stort avvik. Barnevernstenester vart kjøpt frå Stranda kommune gjennom eit vertskommunesamarbeid

17. Sosialteneste/NAV

Teneste vart kjøpt frå Ålesund kommune gjennom eit vertskommunesamarbeid. Det var i 2023 mindre utbetalingar til tiltak enn forventa. Dette til tross for fleire busette flyktingar som også kunne bruke tenesta. Utgifter til drift av teneste var i samsvar med det Ålesund kommune meldt til budsjettet.

18. Flyktingtenester

Det var mottak av fleire flyktingar frå Ukraina enn det som var føresett ved starten av 2023. Dette gav større utgifter til drift av tenesta, ekstra språkhjelp til barn i skulen, introduksjonsstønad og utgifter til husvære inkl inventar. Det var også vanskeleg å budsjettere for området, då det ikkje var særleg erfaring med kva behov dei mottatte ville ha. I tillegg til utgifter ført på verksemda medførte mottak av flyktingar også auka utgifter for barnhage, skule, helse og teknisk drift. Desse utgiftene vart ført på dei respektive verksemdene.

Statleg tilskot i samband med mottak av flyktingar vart ført under fellesområde «Andre felles driftsinntekter».

19. Valldal sjukeheim

Hadde vakansar i personalet og i tillegg var det pasientar med ekstra behov for pleie. Dette var vanskeleg å dekke med ordinær vikarbruk. Difor var det overtid og særleg innleige frå vikarbyrå som påførte verksemda store utgifter. Det var også utgifter til rekruttering av sjukepleierar som ikkje var budsjettert. Inntekter for opphald er over budsjett, men det på langt nær tilstrekkeleg å unngå eit større avvik i høve til budsjett

20. Habilitering Stordal

Dei fleste brukarar innan habiliteringstenesta er definert som ressurskrevjande og det er statleg tilskot til drift av tenesta.

Dette vart betydeleg høgare enn forventa i 2023 både p.g.a. utvida tenester og høgare utgifter, men også ut frå måten tilskotet vart utrekna. Fjord kommune er

definert som liten og inntektsvak kommune med høge utgifter til ressurskrevande brukarar og fekk difor ekstra statleg tilskot.

Habilitering Valldal hadde også positivt budsjettavvik, men eit mindre beløp enn Stordal.

21. Omstilling helse pleie velferd

I revidert budsjett er det lagt inn omstilling med beløp på kr 3,80 mill. Tilstreккеlege, nødvendige tiltak vart ikkje gjennomført og difor hadde budsjettposten saldo ved årsavslutning

For hovudområde Helse pleie velferd er det eit negativt avvik på kr 4,032 mill. Dette inkludera budsjettposten «Omstilling helse pleie velferd»

22. Bygg og kommunalteknikk

Det var vakansar i stillingar på området i 2023. I tillegg sjukefråvær som ikkje vart dekkja med innleige, men der det var refusjon av sjukepengar frå NAV. Totalt gav dette eit stort positivt avvik mot budsjett.

23. Plan byggesak oppmåling

Det var utgifter til diverse utgreiingar med innleigd kompetanse, t.d. med skredfarevurderingar. I budsjettet var det forventa større aktivitet med byggesaker, oppmåling, privat regulering mm. Dette er tenester som er gebyrlagt, og gebyrintekter vart difor betydeleg lågare enn budsjettet.

24. Brannvern

I løpet av 2023 vart det gjort tilpassing i avtalar med brannmannskap, slik at lønnsutgifter auka. I siste del av året var det fleire større brannar og hendingar med stor ressursinnsats. Dette var også i andre kommunar som medførte refusjon. Brannvern er eit komplekst området med mykje utstyr som skal driftast og vedlikehaldast, og mannskap må vere oppdatert på kompetanse.

25. Sjølvkostområda

For sjølvkostområda er det eigen berekning og oppfølging for å sjå at gebyr dekker dei utgifter kommunen har til drift av tenestene, men også for å ha kontroll med at kommunen ikkje tek for høge avgifter. Ev overskot i berekninga skal avsettast til bunde fond, tilsvarande skal underskot dekkast ved bruk av bunde fond.

Sjølvskost går inn i kommunen sitt driftsrekneskap.

I 2023 vart resultatet totalt for sjølvkost betre enn budsjettet. Grunnen var i hovudsak at renovasjon som gjekk med overskot som gjekk til dekning av del av tidlegare års underskot. Underskot må først dekkast før det kan avsettast til bunde fond.

26. Kommunale bygg og eigedommar inkl reinhald

Det som særleg belasta bygg og eigedommar i 2023 var energiutgifter. Straumpris varierte gjennom året, men særleg på slutten av året vart den høg. For bygg i Valldal sentrum knytt til fjernvarmeanlegg vart utgiftene til oppvarming over budsjett. Det var svært begrensa med vedlikehald som vart utført, men nødvendige tiltak måtte gjennomførast. Tafjordbadet hadde ikkje forventa inntening. På reinhald var det stort sjukefråvær, utan at det alltid vart dekt opp med innleige. Difor kom reinhaldsområdet ut om lag i balanse mot budsjett.

27. Omstilling teknisk miljø landbruk

I revidert budsjett er det lagt inn omstilling med kr 1,00 mill. Tilstrekkelege, nødvendige tiltak vart ikkje gjennomført og difor hadde budsjettposten saldo ved årsavslutning

For hovudområde Teknisk landbruk miljø er det eit negativt avvik på kr 2,762 mill. Dette inkludera budsjettposten «Omstilling teknisk landbruk miljø»

Pensjon - premieavvik

Fjord kommune si pensjonsbetaling til KLP og SPK belasta rekneskapet med kr 47,482 mill. Premieavvik i KLP og SPK var aktuarrekna til kr 26,122 mill som vart ført som inntekt

Netto pensjonsutgift belasta dritsrekneskapet med kr 21,361 mill. Tilsvarende var det budsjettert kr 22,031 mill. Rekneskap og budsjett var fordelt på verksemdene på grunnlag av tal på årsverk og medlemmar i pensjonskassene.

Det måtte betalast arbeidsgjevaravgift av pensjonsbetaling med kr 5,03 mill.

Tilsvarende vart det berekna arbeidsgjevaravgift av premieavvik på kr 2,78 mill

Samla for netto pensjonskostnad med arbeidsgjevaravgift var det eit positiv avvik i høve til budsjett på om lag kr 0,7 mill.

2.2 Avvik investering

Tabellen viser investeringsprosjekt 2023

I K.sak 38/23 vart det gjort følgjande vedtak:

Vedlagte oversikt over prioritering og gjennomføring av investeringsprosjekt vert lagt til grunn for Fjord kommune sin aktivitet i 2023. Budsjettprosess for 2024 og ny økonomiplanperiode vil vere førande for prioritering vidare framover.

Investeringsutgifter pr. prosjekt. Beløp inkl. mva		Regnskap 2023	Revidert budsjett 2023	Budsjett 2023	Prioritert Ksak 38/23
I130101	Digitalisering av gml.arkiv	141 113	514 737	-	300 000
I130202	Digitalisering/IKT felles plattform	737 799	750 000	750 000	750 000
I130203	Systemutvikling	-	100 000	-	100 000
I200001	Digitale læremidlar	-	73 623	-	
I241001	Biblioteksystem	-	100 000	-	
I300010	Helseplattforma	9 755 359	8 025 133	-	8 025 133
I133002	Kyrkja	528 095	573 197	400 000	573 197
I420501	Investering i bilar	-	400 000	400 000	400 000
I421002	Parkering Ytterli,Rønneberg	-	198 900	-	
I421003	Vegar/bruer Stordal	-	2 000 000	2 000 000	1 000 000
I421004	Veg øvre Dyrkorn	-	2 492 827	-	
I421005	Griggås, veg og tekn.anlegg	386 196	595 054	-	595 054
I421006	Grunnerverv tidlegare prosjekt	24 011	155 348	-	155 348
I421007	Rekkverk	-	150 000	150 000	
I421008	Oppgradering/asfaltering vegar	-	1 000 000	1 000 000	
I421009	Skibru Kvittlane (utb.midlar)	-	2 000 000	-	
I430001	Planarbeid Muribugen	-	500 000	-	
I430002	Planarbeid Omenås bustadfelt	-	1 150 000	-	
I430003	Tettstadutvikling	200 922	-	-	
I430004	Oppgradering/sikring av leikeplassar	178 199	200 000	200 000	200 000
I430005	Planarbeid sjøareal	535 955	-	-	
I430006	Sentrumsutvikling	-	250 000	250 000	
I430007	Kartlegging skredfare Fjord komm.	24 142	671 906	-	671 906
I430008	Arealplan	71 042	1 000 000	850 000	200 000
I430009	Reguleringsplan Eidsdal	-	150 000	-	
I430010	Industriområder, nye areal	-	750 000	-	
I430011	Rassikring hyttefelt og bustadomr.	-	565 208	-	565 208
I450004	Brann	-	150 000	150 000	
I470101	Vassverketbygging Fjord	1 068 874	5 586 906	3 000 000	3 000 000
I470201	Avløpsanlegg Fjord	1 282 352	4 488 818	3 000 000	3 000 000
I430012	Justeringsavtale Furuhaugvegen hyttefelt AS	4 622 000			
I492003	Eidsdal skule oppgradering	446 597	14 402 602	11 500 000	350 000
I492006	Oppgradering/utviding Syltebøen bhg	318 897	11 703 414	5 000 000	250 000
I492008	Stordal skule, rehab.	-	132 077	-	
I492301	Valldal Fjernvarme,undersentralar	595 746	500 000	500 000	
I492302	Brannstasjon Stordal	11 241 861	11 289 087	-	11 289 087
I492403	Utstyr Valldal sjukeheim	132 503	-	-	
I492404	Helsehus Stordal	1 133 256	256 838	200 000	1 000 000
I492405	Ombygging Simamarka 18	100 251	-	-	100 251
I492406	Elvetun, ombygging	-	200 000	-	200 000
		33 525 170	73 075 675	29 350 000	32 725 184

Oversikt omfattar også tilskot til investeringar for kyrkja. I «Bevilgningsoversikt, investering», kap 1.2, er det sett opp som «Tilskot til andre sine investeringar»

Investeringar 2023 var på kr 33,525 mill., inkl tilskot til andre sine investeringar. Budsjett 2023 og vidareførte investeringar frå 2022 var på til saman kr 73,076 mill.

I Ksak 38/23 var det vedtak om prioritering av investeringar til ein verdi på kr 32,725 mill. Det vil difor vere korrekt å kommentere avvik mellom gjennomførte investeringar og prioritering i Ksak 38/23. «Vesentlege avvik».

I300010 Helseplattforma

Fekk eit større avvik mellom gjennomført og budsjett. Dette skuldast i hovudsak utgifter til kjøp av utstyr og lønnsutgifter i samband med prosjektleiing, planlegging for innføring og overføring og registrering av data i Helseplattforma. Utgifter til Helseplattforma AS vart som budsjettert

I420501 Investering i bilar

Investering i bilar vart utsett til 2024, då det ikkje var budsjettert tilstrekkeleg midlar for kjøp av bil i 2023.

Investering i ulike vegprosjekt

Det var innhenta prisar på større tiltak på vegar og bruer, men gjennomføring utsett til 2024.

I430003 Tettstadsutvikling

Sluttoppgjer for prosjekt i Valldal sentrum. Fullfinansiert med tilskot frå Møre og Romsdal fylkeskommune

I430005 Planarbeid sjøareal

Utarbeiding av felles sjøarealplan for Sykkylven, Stranda og Fjord kommune. Medfinansiering frå dei andre kommunane og Møre og Romsdal fylkeskommune.

I430007 Kartlegging skredfare Fjord kommune

Få tiltak gjennomført 2023. Større arbeid ligg klar for gjennomføring i 2024

I430008 Arealplan

Arbeid vart sett i gong seint i 2023

I430011 Rassikring hyttefelt og bustadområder

Uavklart kva ansvar Fjord kommune har. Utgreiing/prosjektering av ulike tiltak pågår.

I470101 Vassverkutbygging Fjord/I470201 Avløpsanlegg Fjord

Det er avsett store beløp til investering. Manglande kapasitet for gjennomføring p.g.a. vakanse på teknisk drift. Det er også nødvendig med ein større og omfattande plan for utbygging.

I430012 Justeringsavtale Furuhaugen hyttefelt AS.

Vederlagsfri overtaking av vatn-/avløpsanlegg etter eigen avtale. Fjord kommune krev refusjon av betalt mva fordelt over 10 år, og der utbyggar får overført del av refundert mva. Verdi av overtaking er ført under finansieringsinntekt, «Tilskot frå andre» i skjema kap 1.2.

I492301 Valldal Fjernvarme, undersentralar

Nødvendig investering for oppgradering av varmesentral. Fjord kommune er eigar av alt produksjonsutstyr for varme/kulde. Dette vert utleigd til Valldal Fjernvarme AS. Investeringar i produksjonsutstyr må finansierast av Fjord kommune.

3. Måloppnåing - ikkje økonomiske forhold

3.1 Kommuneplanen

3.1.1 Samfunnsdelen av kommuneplanen

Kommuneplanen sin samfunnsdel vart vedteken og gjeldande frå 2022. Administrasjonen ser samfunnsdelen av kommuneplanen som eit godt verktøy for å nå målsettingane som både innbyggjarane, politikarane og administrasjonen har sett seg.

Fjord kommune sin visjon er «Gode vekstvilkår». Knytt til dette er fleire kvalitetar som ein ønskjer skal prege Fjord kommune

- Livskraftig
- Skapande
- Nær
- Raus
- Berekraftig
-

I planen er det fastsett fire hovudmål, basert på FN sine berekraftsmål. Mål 3 – God Helse – og mål 17 – Samarbeid for å nå måla – er gjennomgåande i alle Fjord kommune sine mål

- Vidareutvikle det gode livet
- Arbeide saman om ei balansert forvaltning av naturen
- Skape gode vekstvilkår for eit berekraftig næringsliv – miljømessig, sosialt og økonomisk
- Vere ein handlekraftig og innovativ kommune som utviklar framtidsretta tenester

Kvart hovudmål er utdjupa og det er vidare sett opp delmål, tiltak og ansvar for gjennomføring.

Det tek tid å innarbeide ein så omfattande plan og dette vil skje gradvis. Fokus i denne perioden har vore å få ein systematikk inn mot økonomiplan og andre kommunale planar og at samfunnsdelen skal vere førande mot verksemdene sitt årlege mål- og planarbeid. Fjord kommune har ein vanskeleg økonomi og det er stort fokus på å få kontroll på dette. Difor kan det vere vanskeleg å sette i gang ny tiltak i samsvar med samfunnsdelen.

3.1.2 Arealdelen av kommuneplanen

Fjord kommune har ikkje arealdel av kommuneplanen for Fjord kommune. Både Norddal og Stordal kommune hadde plan før samanslåing, men det har ikkje vorte laga felles plan. Dette arbeidet vert no prioritert med oppstart i slutten av 2023. Det er eit stort arbeid som vil gå over fleire år både med innleigd kompetanse og eigne tilsette

3.2 Klimabudsjett

Klimabudsjett 2023 vart godkjent i Ksak 87/22, saman med vedtak om Budsjett 2023 og Økonomiplan 2023-2026.

Klimabudsjett har følgjande langsiktige mål

- Innan 2030 skal klimagassutsleppa være redusert med minst 40 prosent samanlikna med 2009. Innan 2023 skal utslepp være redusert med 20 prosent.
- Fjord kommune skal medverke til at Møre og Romsdal oppnår netto null klimagassutslepp innan 2050 gjennom kraftig å redusere utsleppa og auke opptaket av CO₂.
- Fjord kommune skal bidra til å oppnå det globale lavutslippssamfunnet innen 2050.
- Innan 2050 skal all energibruk i Fjord være fossilfri eller avfallsbasert

Det går tid før statistikk for utslepp ligg føre slik at det er vanskeleg å sjå om mål er nådd for 2023. Iflg data t.o.m. 2021 har det vore ein betydeleg reduksjon i utslepp av klimagassar, slik at målet om reduksjon med 20 % frå 2009 til 2023 vil vere realistisk å nå.

På tiltaksida er bruk av fjernvarme utvida til nye bustader i Syltemoa. Elektrifisering av ferje Linge – Eidsdal er i arbeid. Andre tiltak vert teke vidare til komande år

3.3 Folketal

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Innbyggjarar pr 31.12.	2592	2549	2502	2491	2494	2492
Fødte i året	20	13	19	17	10	17
Døde i året	25	35	26	20	25	35
Innflytta	85	105	86	124	130	132
Utflytta	130	126	126	132	112	116

Tal for 2018 og 2019, Stordal og Norddal samla

Tabellen viser ein synkende tendens i utvikling av folketalet, sjølv om det etter samanslåing til Fjord kommune har vore ganske stabilt. Det har i alle år vore fødselsunderskot, slik at det innflytting som har stoppa folketalsnedgangen. I folketalsutviklinga er det dreining frå yngre og yrkesaktive til stadig fleire eldre i pensjonsalder. Dette vil måtte påverke Fjord kommune si tenesteyting. Prognoser for folketalsutvikling viser same tendens; vidare nedgang i folketal og endring i alderssamansetning.

3.4 Tenester

3.4.1 Interkommunalt samarbeid

Frå 2022 har det vore avtale med Stranda kommune om barnevernsteneste, med Stranda som vertskommune. I 2023 har det vore ein sterk auke kostnadar knytt til barnevernstiltak. I forhold til 2022 er veksten på 335%. Ansvar for finansiering av tiltak har i større grad blitt overført til kommunen i samband med ny oppvekstreform.

Det er samarbeidsavtale frå 2022 med Stranda kommune om brann- og redningsteneste, hadde. Avtalen er framleis i oppstartfasen der ein haustar ein del erfaringar. M.a. vil det kome på plass avtale om overordna vakt.

NAV tenester er levert gjennom vertskommunesamarbeid med Ålesund kommune. Det er auka utbetalingar i sosialhjelp og nødhjelp samtidig som det er reduksjon i utbetalt kvalifiseringsstønad. Veksten i stønadsutbetalingar mellom 2022 til 2023 var 9,1 %

Legevakt, ØHD og overgrepsmottak er levert gjennom vertskommunesamarbeid med Ålesund kommune. I 2023 har avtalene vorte reforhandla i samband med at nye Haram vart utskilt som eiga kommune. Det har vore utfordringar med å få nok legar til å drifte Ørskog. Det er gjennomført justeringar i opningstid og kompensasjon for legevakslege.

Avtale om PPT med Ålesund kommune vart oppsagt i 2023 og vert overført til Stranda kommune i løpet av 2024

Stranda kommune er avtalepart for skogbruksleiar.

Fjord kommune har offentleg samarbeid om IKT med Ålesund, Sula og Giske kommunar som avtalepartar. Samarbeidet går under namnet «eKommune Sunnmøre»

Fjord kommune er med i Innkjøpssamarbeidet på Sunnmøre som har oppgåve med utlysing og etablering av felles innkjøpsavtalar på ei rekke områder og for ulike produkt og tenester.

3.4.2 Oppvekst og kultur

Det er høgt fagleg tenestenivå i oppvekstområdet, men ein ser at det kan vere vanskeleg å rekruttere fagkompetanse, særleg i vikariat. Minkande barnetal gjer at ein må sjå på nødvendige tilpassingar i skulestrukturen for å oppretthalde kvaliteten i åra som kjem.

Fjord kommune oppfyller lærarnorma i skulane. Som kompetanseheving har det vore sett fokus på psykisk helse og tilpassa opplæring med vekt på meir aktiv læring.

Alle dei tre barnehagane har no nesten full kapasitet med tanke på bemanningsnorma, og Syltebøen barnehage må utvide for å støtte krav om plass og arbeidstilhøve for dei tilsette. Kompetansehevinga i barnehagane har hatt fokus på vaksenrolla i leik og korleis inkludere alle.

Fjord kommune leverer grunnskuleteneste og barnehageplass til barn frå Liabygda i Stranda kommune.

Ei tverrfagleg helse- og oppvekstgruppe har utarbeidd ein førebyggjande oppvekstplan i tråd med samfunnsplanen og fleire lovverk som krev betre førebyggingsarbeid og samordninga av dei kommunale tenestene.

Kulturområdet har eit breitt spekter av kulturtilbod til innbyggjarane, og ein har god drift av kulturbygg. Nedgang i barnetalet gjer at det vert færre deltakarar i kulturskulen.

Frivilligsentralane i Valldal og Stordal og har mange pågåande faste aktivitetar til stor glede for innbyggjarane i kommunen.

Biblioteka har gode utlånstal og legg til rette med møteplass for ulike lag og organisasjonar.

3.4.3 Pleie Omsorg Velferd

Tenestene i helse og omsorg har i 2023 har innført Helseplattformprosjektet. Prosjektleiar, instruktørar, superbrukarar og tilsette har fått løysinga i drift frå 4. november utan utfordringar ut over det ein kan forvente i eit slikt stor IT-prosjekt. Det gode resultatet skuldast at dei involverte i prosjektet har jobba godt og strukturert.

Tørnprosjektet vart også avslutta. Prosjekta har også medført at ein har hatt positive sideeffektar som større grad av samarbeid på tvers at verksemdene.

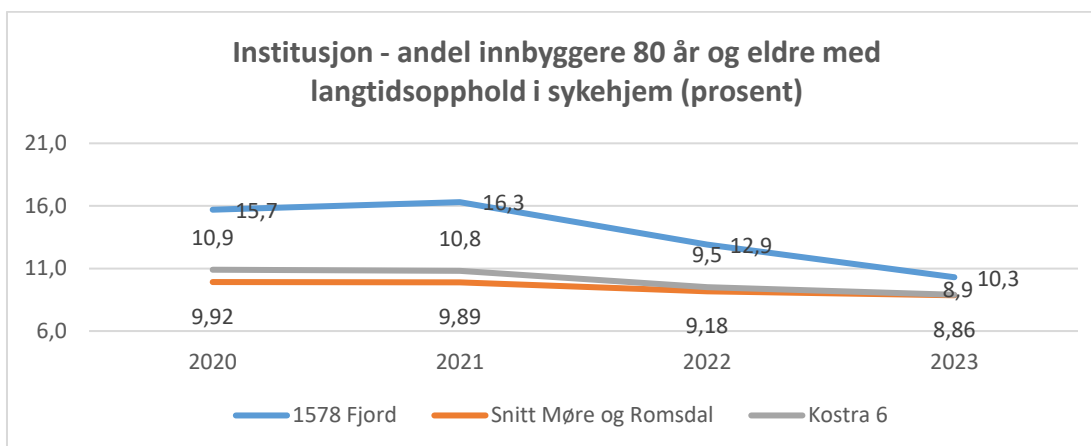
Drifta har vore prega av kostbare enkelttiltak som har kravd innleige av ekstra ressursar frå vikarbyrå. Omstillingstiltak har medført betre balanse i drifta, men det er framleis verksemdar som har utfordringar med overforbruk. Reduksjon av institusjonsplassar og endra vedtakspraksis med tilbod om tenester på eit nivå i omsorgstrappa som er tilpassa den enkelte sitt behov har vore eit av måla.

SSB tab. 11643: Timar til omsorgstenester i løpet av året, etter region, tenestetype, statistikkvariabel og år

Timar (K.1578 Fjord)	2020	2021	2022	2023	Endring 2022-2023
Alle tenester	68 242	74 566	78 812	98 137	19 325
Praktisk hjelp: daglege g	3 010	2 819	2 725	4 355	1 630
Praktisk hjelp - opplæring	45 427	45 740	46 593	58 223	11 630
Praktisk hjelp: brukarstyr	4 052	8 664	8 960	8 155	-805
Dagaktivitetstilbod	1 269	981	1 287	5 043	3 756
Avlasting - utanfor institu	0	44	101	265	164
Avlasting i institusjon- ru	0	0	0	696	696
Støttekontakt	1 203	1 414	1 827	1 660	-167
Omsorgsstønad	1 200	2 141	2 163	2 341	178
Helsetenester i heimen	12 081	12 763	15 156	17 399	2 243

SSB tab. 11644: Døgn til omsorgstenester i løpet av året, etter region, tenestetype, statistikkvariabel og år

Fjord	2020	2021	2022	2023	Endring 2022-2023
Matombringing	12967	14366	15430	19185	3 755
Tryggleiksalarm	16490	17696	18507	20642	2 135

Flyktningtenesta har hatt høg aktivitet gjennom året. I løpet av året kom det oppmodning om å auke mottak frå 20 til 30 flyktningar. Kommunen har totalt tatt i mot 47 personar frå Ukraina sidan 2022. I 2023 kom det 31 personar. Aktiviteten har medført at det har vore nødvendig med auke ressursbruk i verksemda.

Kvalitet -

Det har vore gjennomført brukar- og pårørande undersøkingar ved institusjon, heimeteneste og Habilitering. Denne viser at tenestemottakarane i hovudtrekk er nøgd med tenestene men også at det på enkelte område er forbetningsområde. Målet er å følgje opp undersøkinga årleg. System for meldingar om uønskte hendingar er i bruk og det blir heldt kvalitetsmøter i verksemdene for å identifisere forbetringstiltak .

Sjukefråværet i tenesteområdet i 2023 var på 9,81%. Det er relativt stor variasjon mellom verksemdene. Verksemda med det høgste hadde 19,03% Verksemda med det lågaste sjukefråværet hadde 3,84%.

3.4.4 Næring

Strategisk næringsplan er vedteken, og det er mange spennande næringslivsprosjekt fleire stader i kommunen. Organiseringa av aktivitetar vedteke gjennom strategisk næringsplan fungerer bra.

Vekst i Fjord er etablert i tråd med politisk vedtak, og var i 2023 ein viktig faktor for at ulike prosjekt vert realisert. Vekst i Fjord prosjektet varte i utgangspunktet ut 2023. Fristen er endra til 30.06.2024. Det er i samband med avslutning av prosjektet laga eigen rapport som skal fram til politisk handsaming, samt at Møre og Romsdal Fylkeskommune skal godkjenne endeleg rapport for restutbetaling av tilskot.

I Vekst i Fjord står det att litt arbeid oppimot Fjord Invest som ein i samarbeid med Møre og Romsdal fylkeskommune avklarar korleis ein skal slutføre.

Fjordhagen si rolle i næringsutviklingsarbeidet fungerer i tråd med vedtak i strategisk næringsplan. Etter vedtektene for Næringsfondet skal det utarbeidast årsmelding for bruk av næringsfondet kvart år. Der vil Fjord kommune sitt næringsutviklingsarbeid verte nærare omtala.

3.4.5 Teknisk Landbruk Miljø

Teknisk, Landbruk og Miljø (TLM) i Fjord kommune er lokalisert med administrasjon ved kommunehuset i Stordal, og med driftsavdelingar i Valldal og Stordal. For store delar av 2023 har leiarfunksjonane ved TLM vore løyst ved konstituering.

Stor utvikling innan dei tekniske faga og tilknytta regelverk, gjer det krevjande for kommunen å ha tilgang til nok og rett kompetanse. Det har vore arbeid for digitalisering innanfor dei tekniske tenestene. Dette er eit arbeid som må halde fram.

Ein ser for alvor at stadig nye myndigheitkrav innanfor TLM sine ansvarsområder gjer seg gjeldande også for ei lita kommune som Fjord.

Budsjettsituasjon gjer at ordinær drift har fått prioritet, men lite til vedlikehald av bygningar og anlegg.

Det har vore nedgang i bygge-og delesaker for 2023, men mykje spennande planarbeid på gang.

3.5 Personale

3.5.1 Tilsette

Pr 31.12.23 var det 290,5 årsverk som var tilsett med fast stillingsprosent. Dette fordelte seg på 382 tilsette og 430 ulike stillingar. Gjennomsnittleg stillingstorleik var 67,5 % på grunnlag av desse tala. Timelønna vikarar, t.d. sommarvikarar, kom i tillegg. Det kan vere vanskeleg å rekne nøyaktig tal på fast tilsette, då permisjonar, anna fråvær og vikarbruk verkar inn.

Talet på årsverk har hatt eit liten vekst i Fjord kommune i perioden 2020-2023.

3.5.2 Rekruttering

Det er store utfordringar med rekruttering til fagstillingar i skule/barnehage og pleie/omsorg. Ulike tiltak har vore prøvd, særleg i pleiesektoren, utan at det har gjeve det forventa resultat.

Rekruttering vil vere eit stor utfordring også i komande år. Dette må det takast omsyn til ved planlegging og fastsetting av tenestetilbod og lokalisering av dei ulike tenestene.

3.5.2 Sjukefråvær

Fjord kommune hadde i 2023 eit samla sjukefråvær på 9,54 %. Eigenmeldt sjukefråvær utgjorde 1,37 %, medan fråvær med sjukmelding utgjorde 8,17 %.

Samla sjukefråvær hadde ein auke frå 2022 med 0,36 %poeng.

Mål for sjukefråvær i 2023 var 8,0 %.

	2020	2021	2022	2023
Sentraladministrasjonen	3,38	3,97	7,91	3,24
Oppvekst kultur	10,64	10,03	18,71	8,19
Helse pleie velferd	9,62	11,49	11,49	9,81
Teknisk landbruk miljø	9,27	4,78	4,37	16,20
Fjord kommune	8,78	9,53	9,18	9,54

Tabell viser sjukefråvær i perioden 2020-2023 med fordeling av sjukefråvær i prosent på hovudområda. Ved lesing av tabellen bør det takast omsyn til talet på tilsette er ulikt i dei ulike hovudområda. Der det er få tilsette vil sjukefråvær utgjere ein høvesvis større prosentdel.

4. Tiltak for å sikre høg etisk standard

Fjord kommune forvaltar midla til fellesskapet og er avhengig av eit godt omdømme og tillit frå dei som møter oss. Det er viktig at kommunen opptrer skikkeleg i all si verksemd. I samband med dette har ein utarbeidd eit eige dokument som omhandlar etiske retningslinjer for tilsette og folkevalde.

Retningslinjene, som gir rettleiing og klare tilrådingar om kva type åtferd som blir forventa av oss, i kva situasjonar, har vore ut på høring og skal takast opp til behandling av partsamansett utval.

I vårt HMS-arbeid har vi lagt mykje fokus på korleis vi kan skape ein god dialog, både internt og ovanfor våre brukarar. Utanom våre rutinar og prosedyrar, som er tilgjengeleg i vårt dokumentbibliotek, bruker vi vår internettside til å informere og opplyse dei tilsette om tematikken.

I vårt arbeid med personvern og informasjonssikkerheit har vi utarbeidd retningslinjer for bruk av sosiale medium. Som ein del av dette, har vi i tillegg retningslinjer for dei tilsette om kva de må passe på når dei bruker sosiale medium til å ytre seg. Retningslinjene er integrert i opplæringa innan personvern.

4.1 Internkontroll – rapport for 2023

Kommunedirektøren sin internkontroll tar utgangspunkt i KS sitt verktøy i høve dette arbeidet. Kommunedirektøren skal rapportere til kommunestyret om internkontroll minst ein gong i året. I samsvar med KS sine tilrådingar har ein vald å integrere den årlege rapporteringa i årsmeldinga.

4.1.1 Styring

Internkontroll er alt vi gjer for å sikre innbyggjarane gode tenester, overhalde lover og reglar, følgje opp vedtak og planar og vere opptatt av omdømmet til kommunen.

Ansvar for kvalitet og internkontroll følgjer som ein del av leiaransvaret i kommunen. Leiarar har ansvaret for internkontroll innan dei respektive sektorane eller avdelingar. Internkontroll er ein naturleg del av drifta i verksemdene, leiarane veit at ein skal medverke til ein god og effektiv tenesteutøving.

Kommunen sin internkontroll er risikobasert. Som ein del av arbeidet med risikobasert interkontroll, skal kommunedirektøren gjennomføre ei overordna risikovurdering, både sentralt og i kvart kommunalområde, slik at vi få oversikt, og kan vurdere heilskapen i internkontrollen i organisasjonen.

4.1.2 Aktivitetar

I 2023 har ein hatt stort fokus på bruk av organisasjonen sitt kvalitetssystem, som består av eit dokumentbibliotek. Kvar sektor samla sin dokumentasjon (reglement, retningslinjer, rutinar, mm) på sitt eige område i biblioteket, slik at det er enkelt for dei tilsette til å finne at den informasjonen dei har behov for i arbeidskvardagen.

Avviksmodulen i kvalitetssystemet som blir brukt for å melde og behandle avvik er forankra i organisasjonen. Meldingane gir verdifull informasjon som kan bli brukt til å lære og forbetre tenesteutøvinga.

Kvalitetssystemet er det sentrale verktøyet for kommunedirektøren sin internkontroll.

4.1.3 Effekt og resultat

Vi opplever vi at vi har tatt nye, viktige steg i det systematiske arbeidet med kvalitet, som medfører at vi er i stand til å levere dei teneste som blir forventa av kommunen.

5. Likestilling

Lønspolitikken i Fjord kommune er utforma slik at kvinner og menn vert likebehandla i vurdering av lønn og avansement. Kommunen treng medarbeidarar med riktig fagkompetanse og ønskjer eit mangfaldig arbeidsliv. Kommunen skal leggje til rette for å rekruttere minoritetsspråklege og personar med redusert funksjonsevne. Samstundes skal ein ta vare på at alle arbeidstakarar blir rettferdig vurdert.

6. Aktivitetsplikt etter Likestillings- og diskrimineringsloven § 26

Fjord kommune arbeider aktivt og målretta for å fremme likestilling og å hindre skilnader som strid med Lov om likestilling og forbud mot diskriminering.

Fjord kommune skal ha eit mangfald der kjønn, etnisk opphav, religion/livssyn, seksuell orientering, alder og funksjonsnivå vert verdsett. Alle brukarar og innbyggjarar skal møtast med respekt og likeverd. Det same gjeld der kommunen møter leverandørar, kundar, konkurrentar og andre aktørar.

Fjord kommune har flest kvinnelege arbeidstakarar, med ein kvinnedel på 62 % for tilsette som er inne i faste eller vikarstillingar. Det er færrest mannlege tilsette innan skule, barnehage og helse og omsorg, og flest innan teknisk sektor og administrasjonen. Sidan 2021 har vi klart å rekruttere fleire kvinnelege arbeidstakarar innan teknisk sektor.

Vi ønskjer ei vidare utjamning, men dette skal ikkje gå utover best kvalifisert - prinsippet hos søkjarane eller tilsette som allereie jobbar i kommunen.

I dei lokale lønnsforhandlingane legg ein vekt på at det er likskap ved lik stilling, ansvar og kompetanse.

Valldal, 2.4.2024
Bjørn Inge Ruset
Kommunedirektør

MRR

Møre og Romsdal Revisjon SA

Til **Kommunestyret i Fjord Kommune**

Kopi:
Kontrollutvalet
Formannskapet
Kommunedirektøren

MELDING FRÅ UAVHENGIG REVISOR

Utsegn om årsrekneskapen

Konklusjon

Vi har revidert årsrekneskapen for Fjord Kommune som viser eit netto driftsresultat på kr 3 140 708. Årsrekneskapen er samansett av balanse per 31. desember 2023, oversikt over løyvingar til drift og investering, økonomisk oversikt drift og oversikt over samla budsjettavvik og årsavslutningsdisposisjonar for rekneskapsåret som vart avslutta per denne datoen, samt notar til årsrekneskapen, medrekna eit samandrag av viktige rekneskapsprinsipp.

Etter vår meining:

- oppfyller kommunekassa sin årsrekneskap gjeldande lovkrav,
- og gir i det alt vesentlege ei dekkande framstilling av den finansielle stillinga til kommunekassa per 31. desember 2023, og av resultatet for rekneskapsåret avslutta per denne datoen i samsvar med kommunelova og god kommunal rekneskapskikk i Noreg.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift, god kommunal revisjonsskikk i Noreg og International Standards on Auditing (ISA-ane). Våre oppgåver og plikter etter desse standardane er beskrivne under overskrifta "Revisors oppgåver og plikter ved revisjonen av årsrekneskapen". Vi er uavhengige av kommunen i samsvar med krava i lover og forskrifter i Noreg, og har etterlevd dei andre etiske pliktene våre i samsvar med desse krava. Innhenta revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkeleg og føremålstenleg som grunnlag for konklusjonen vår.

Årsmeldinga

Kommunedirektøren er ansvarleg for informasjonen i årsmeldinga. Vår konklusjon om årsrekneskapen ovanfor dekkjer ikkje informasjonen i årsmeldinga.

I samband med revisjonen av årsrekneskapen er det vår oppgåve å lese årsmeldinga. Føremålet er å vurdere om det er vesentleg inkonsistens mellom årsmeldinga og årsrekneskapen og den kunnskap har opparbeidd under revisjonen av årsrekneskapen, eller om informasjonen i årsmeldinga elles tilsynelatande er vesentleg feil. Vi har plikt til å rapportere dersom årsmeldinga tilsynelatande er vesentleg feil. Vi uttaler oss om årsmeldinga datert 15. april 2024 og har ikkje noko å rapportere om det.

Ut frå kunnskapen vi har opparbeidd oss i revisjonen, meiner vi at årsmeldinga

- inneheld dei opplysningane som skal vere med etter gjeldande lovkrav, og
- at opplysningane om økonomi i årsmeldinga stemmer overeins med årsrekneskapen.

Vi viser elles til avsnittet «Konklusjon om årsmeldinga» og «Utsegn om forklaring for vesentlege budsjettavvik» under vår utsegn om andre lovmessige krav.

MRR

Møre og Romsdal Revisjon SA

Kommunedirektøren sitt ansvar for årsrekneskapen

Kommunedirektøren er ansvarleg for å utarbeide årsrekneskapen og for at den gir ei dekkande framstilling i samsvar med kommunelovas regler og god kommunal rekneskapskikk i Noreg. Kommunedirektøren er også ansvarleg for slik internkontroll han/ho finn naudsynt for å kunne utarbeide ein årsrekneskap som ikkje inneheld vesentleg feilinformasjon, verken som følgje av misl framferd eller feil som ikkje er tilsikta.

Revisor sine oppgåver og plikter ved revisjonen av årsrekneskapen

Vårt mål med revisjonen er å oppnå tryggande sikkerheit for at årsrekneskapen totalt sett ikkje inneheld vesentleg feilinformasjon, verken som følgje av feil eller misleg framferd, og å gi ei revisjonsmelding som inneheld vår konklusjon. Tryggande sikkerheit er ei høg grad av tryggleik, men ingen garanti for at ein revisjon utført i samsvar med ISA-ane, alltid vil avdekke vesentleg feilinformasjon. Feilinformasjon kan oppstå som følgje av misleg framferd eller feil som ikkje er tilsikta. Feilinformasjon er å anse som vesentleg dersom den åleine eller samla, innanfor rimeleg grenser, kan forventast å påverke dei økonomiske avgjerdene som brukarane tar, på grunnlag av årsrekneskapen.

For meir omtale av revisor sine oppgåver og plikter ved revisjon av årsrekneskapen, sjå www.nkrf.no/revisjonsberetninger - revisjonsberetning nr. 1.

Utsegn om andre lovmessige krav

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på revisjonen vår av årsrekneskapen slik den er omtalt ovanfor, og kontrollhandlingar vi har funne nødvendige etter internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikkje er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», meiner vi at leiinga har oppfylt si plikt til å sørgje for ordentleg og oversiktleg registrering og dokumentasjon av kommunen sine rekneskapsopplysningar, i samsvar med lov og god bokføringskikk i Noreg.

Utsegn om forklaring for vesentlege budsjettavvik

Vi har utført eit attestasjonsoppdrag som skal gje moderat sikkerheit, knytt til Fjord Kommune si forklaring for vesentlege budsjettavvik, enten det skuldast beløpsmessige avvik eller avvik frå kommunestyret sine premisser for bruken av løyvingane.

Konklusjon

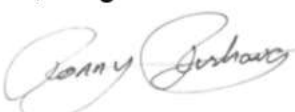
Basert på dei utførte handlingane og innhenta bevis, er vi ikkje blitt kjende med forhold som gjev grunn til å tru at årsmeldinga ikkje gir dekkande opplysningar om vesentlege budsjettavvik.

Kommunedirektøren sitt ansvar for å forklare budsjettavvik og revisor sine oppgåver og plikter knytt til utsegn om budsjettavvik

For meir omtale av kommunedirektøren sitt ansvar for forklaring til budsjettavvik og revisor sine oppgåver og plikter ved fråsegn om forklaringa til vesentlege budsjettavvik vises det til www.nkrf.no/revisjonsberetninger - revisjonsberetning nr. 1.

Molde, 15. april 2024

Møre og Romsdal Revisjon SA

Saksframlegg

Saksnr.	Utval	Møtedato
PS 13/24	Fjord kontrollutval	27.05.2024

Rapport frå revisor etter årsoppgjeret 2023. Fjord kontrollutval

Sekretariatet si tilråding:

Fjord kontrollutval tek rapporten etter årsoppgjeret 2023 frå revisor til vitande.

Bakgrunn:

I høve kommunelova § 23-2 a) skal kontrollutvalet sjå til at kommunen sine rekneskap blir revidert på ein trygg måte, og ifølge kommunelova § 24-2, 3. ledd skal revisor rapportere om sitt arbeid og resultata av sin revisjon til kontrollutvalet.

Samtidig med behandlinga frå kontrollutvalet av uttale til årsrekneskapen og årsmeldinga, er det ikkje uvanleg at utvalet også får seg lagt fram ei oppsummering av utført rekneskapsrevisjon for året. Her kan det komme fram funn som revisor har vurdert som ikkje vesentleg for revisors melding. I tråd med kontrollutvalet sitt "sjå til" ansvar er det likevel formålstenleg at kontrollutvalet er gjort kjent med desse funna.

Oppdragsansvarleg revisor Ronny Rishaug vil kommentere vedlagde rapport på kontrollutvalet sitt møte 27. mai 2024.

Vedlegg

Revisor sin årsoppgjersrapport 2023 v.2 - Fjord kommune

Rapport etter årsoppgjer 2023

FJORD KOMMUNE

ORIENTERING I KONTROLLUTVALET 27. MAI 2024

Innleiing

- ▶ Revisjonen av Fjord kommunes årsoppgjer for 2023 ble avslutta den 15. april 2024, og revisjonsberetninga ble signert same dato.
- ▶ Uavhengig revisors beretning for 2023 var ei «normalberetning», som inneber at revisjonen ikkje har avdekket og påvist vesentlege feil eller manglar i kommunens rapportering.
- ▶ Sjølv om vi i 2023 gjev ei normalberetning, er det enkelte forhold vi ser på som forbetningsområder for kommunen. Denne informasjonen kan være hensiktsmessig informasjon for kontrollutvalet, og gis i denne rapporten.

Oppsummering frå områda 2023

Områder	Anbefalingar / forbetningsforslag
Rekneskapsrapportering	<ul style="list-style-type: none">• Kommunen bør innføre rutinar som sikrar at tilsette som har slutta ikkje har rettigheter i kommunens økonomisystem• Kommunen kan med fordel gjennomgå fellesansvar og kva for konti som høyrer til, slik at en får en lettare årsavslutning• Avstemme endeleg budsjett mot budsjettvedtak• Legge ved bevillingsskjema i budsjettendringssaker, slik at nye budsjettrammer kjem klart fram• I årsmeldinga kan ein ved avviksforklaringa gjerne starte med hovudområde før ein går på ansvar• Alle avstemmingar av rekneskapan bør vere klare og filgjengelege
Overføringsområdet	<ul style="list-style-type: none">• Rutinar for området bør oppdaterast• Alle avstemmingar bør være klare og filgjengelege• Manglande bilag på tilskot

Oppsummering frå områda 2023 forts

Områder	Anbefalingar og funn
Lønsområdet	<ul style="list-style-type: none">• Frå januar er det innført bruk av manuelle sjekklister ved lønskøyning for betre intern kontroll• Vi er informert om at administrasjonen arbeider med å innføre leiarbekrefte lønslister. Målet er innan 1. halvår• I 2023 er det gjennomført et stort arbeid med avstemming/tilbakeføring av sjukepengar for restansar frå 2020-2022. Det meste av avsetninga gjeld no 2023.• Administrasjonen er informert om at skattetrekkkonto skal brukast også for utleggstrekk
Innkjøpsområdet	<ul style="list-style-type: none">• Vi etterlyser betre dokumentasjon på enkelte balanseposter. Eksempelvis kortsiktig gjeld.• For å unngå store avvik mellom Budsjett inklusiv endringar og rekneskap anbefaler vi at ein vedtek nødvendige budsjettendringar i desember for å redusere budsjettavvik innkjøp.• Vi anbefaler avstemming mot eksterne kontoutdrag for vesentlege leverandørar.
Driftsmiddelsområdet	<ul style="list-style-type: none">• For å unngå store avvik mellom Budsjett inklusiv endringar og rekneskap anbefaler vi at ein vedtek nødvendige budsjettendringar i desember for å redusere budsjettavvik investeringar.• Manglande dokumentasjon på inntektsbilag/tilskot.

Oppsummering frå områda 2023 forts

Områder	Anbefalingar og funn
Finansområdet	<ul style="list-style-type: none">• Arbeide vidare med bundne fond. Knytning til tilskot, formål og rapporteringsfristar. Ein bør og utarbeide avstemming for fond som viser kva saldo består av og om dette er korrekt.• Bankavstemmingar. anbefaler å nytte oppfølgingsmodulen for fleire bankkonti, samt at avvik vert avklara tidleg.• Videreutlån – meirforbruk lån – kr 467 476 – Her bør kommunen følgje opp jamleg og eventuelt gjennomføre budsjettendring ved behov.
Salsområdet	<ul style="list-style-type: none">• Totalavstemming av bokført sal mot innberetning i avgiftsoppgåvene bør innførast

Identifiserte risiko 2022 oppfølging

Identifiserte risiko 2022	Vurdering etter årsoppgjer 2023
<ul style="list-style-type: none"> Rutine som sikrar kommunen å få avlagt årsrekneskapen innan lovens fristar, jf. nummerert brev nr. 1/2022. 	Fjord kommune leverte innanfor fristen for 2023
<ul style="list-style-type: none"> Innarbeide rutinar som sikrar at budsjettet vert oppdatert etter kommunestyrevedtak 	Vi fulgte opp at budsjettvedtak 2.tertial ble oppdatert i Visma, ingen avvik.
<ul style="list-style-type: none"> Note om garanti mangla opplysningar om en garanti 	Noten er tilfredsstillande for 2023
<ul style="list-style-type: none"> Løn - Forbettringspotensiale rundt innføring av leiingskontroll av lønningslister. 	<p>Frå januar 2024 er det innført attesterte sjekklister ved lønskøyning. Dette er ei klar betring.</p> <p>Administrasjonen arbeider med å innføre leiarbekrefta lønslister.</p>

Identifiserte risiko 2022 oppfølging

Identifiserte risiko 2022	Vurdering etter interim 2023
<ul style="list-style-type: none"> Innkjøp - Rutinane må verte betre slik at det alltid ligg ved nødvendig dokumentasjon på posteringane 	<p>Vi vil igjen minne om at det alltid skal leggest ved dokumentasjon, også der registreringa gjeld korrigeringar.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Driftsmiddel - Revisjonen har kommunisert behov for at dokumentasjonen angir grunngjeving for val av føring i investering kontra drift, spesielt der det er usikkerheit. Reasfaltering er eksempel på utgifter som kan vere drift. 	<p>Revisjonen har for 2023 mottatt ei oversikt med grunngjeving for val av føring i investering kontra drift. Det er ei klar betring frå tidlegare år. Grunngjevinga kan framleis betrast ved at den vært retta mot krava i KRS 4 (spesielt levetid)</p>
<ul style="list-style-type: none"> Finans - Kapitalkonto – Avvik om lag 8,4 MNOK. Denne må avklarast og rettast i 2023. Jf. nummerert brev nr. 1/2022. 	<p>Kommunen <u>har gjennomført korleksjon</u>, sjå eige punkt for oppfølging «Nummerert brev»</p>
<ul style="list-style-type: none"> Finans - Reine konti – t.d. Interimskonto bank – denne inneheldt og andre periodiseringar 	<p>Vi ser <u>ei betring i 2023</u>, men framleis nokre periodiseringar på denne kontoen.</p>

Identifiserte risiko 2022 oppfølging

Identifiserte risiko 2022	Vurdering etter interim 2023
<ul style="list-style-type: none"> Finans - Bankavstemmingar i Visma- Kommunen bør vurdere å utvide denne til alle bankkonti samt interimskonto bank 	<p>Kommunen bør vurdere å utvide denne til alle bankkonti samt interimskonto bank. Avvik bør avklarast tidleg. Rutine er ikkje endra her i 2023.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Finans - Tilskot/ bunde fond – Tilrår ei samla oversikt med tilskotsdato, formål og rapporteringsfrist. 	<p>Diskutert i møter, <u>tatt tak i av kommunen</u>. Ser no at fond er knytt til prosjekt. For 2024 bør ein arbeide vidare med knyting til tilskot, formål og rapporteringsfristar. Ein bør og utarbeide avstemming for fond som viser kva saldo består av og om dette er korrekt.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Sal - Totalavstemming av bokført sal mot innberetning i avgiftsoppgåvene bør innførast. 	<p>Tatt opp i møter under interim, følgjast opp i årsoppgjeret. Rutine ikkje endra her i 2023.</p>

Listeførte feil i 2023

Vi har ingen listeførte feil for Fjord kommune for 2023.

Regnskapsrapportering

Meirforbruk

Kommunen hadde udekt meirforbruk i drifta både for 2021 og for 2022 med kr 3 972 645 og kr 6 795 197. Samla kr 10 767 840.

For 2023 fekk kommunen eit netto driftsresultat på kr 3 140 708, og når ein tek omsyn til avsetning til og bruk av bundne fond, så kunne kommunen dekke inn kr 4 434 244,- av akkumulert meirforbruk.

Meirforbruk pr 31.12.2023 er kr 6 333 596. Dette er rest frå 2022 som må dekkast inn i rekneskapsåret 2024 for at kommunen ikkje skal hamne på ROBEK*. Kommunelova § 28-1 1.ledd bokstav c

Frå Kommunal- og distriktsdepartementet sitt brev om «ROBEK – Inn- og utmelding og stilig kontroll» datert 03.01.2024. Kap. 4.2 - 3. avsnitt

«For det tredje skal en kommune meldes inn i ROBEK hvis årsregnskapet viser at et merforbruk fra et tidligere år ikke har blitt dekket inn innen to år etter at merforbruket oppstod. Dette betyr for eksempel at hvis årsregnskapet for 2024 viser at et merforbruk oppstått i 2022 likevel ikke ble dekket inn fullt ut i 2024 som tidligere vedtatt, skal kommunen registreres på bokstav c.»

* - ROBEK er eit register over kommunar og fylkeskommunar som er i økonomisk ubalanse eller som ikkje har vedtatt økonomiplanen, årsbudsjettet eller årsregnskapet innanfor de fristane som gjeld.

SKRIFTELIGE PÅPEIKNINGAR FRA REVISOR – KOML. §24-7

Revisorbrev nr. 1 – 26. mai 2023

Årsregnskap 2022 - utan konsekvens for revisjonsberetning:

- For seint avlagt årsrekneskap
- Kapitalkonto – Avvik på kr 8 361 958 pr. 31.12.2022.

Status:

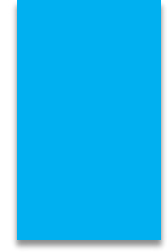
1. Kommunen leverte rekneskapen i rett tid for 2023
2. Avviket på kapitalkonto vart retta ved å redusere konto for ubrukte lånemidlar. I kommunestyresak 61/23, 05.10.23, godkjente kommunestyret eit nytt låneopptak på kr 8 361 958 for å oppretthalde saldoen på konto for ubrukte lånemidlar. Avstemming kapitalkonto pr 31.12.2023 viste ikkje avvik.

Ikkje ytterlegare oppfølging av desse forholda frå revisjonen

Avslutning

Vi ønsker å takke administrasjonen i Fjord kommune for samarbeidet, og håper at tema som omtales i revisjonsrapporten oppfattast som konstruktive innspel i forhold til kommunens daglege arbeid med forbetring av interne kontrollrutinar, regnskapsførsel og dokumentasjon av rekneskapsinformasjon.

Vi ønsker også å takke kontrollutval og sekretariatet for god og konstruktiv dialog.

“

Vi skal bidra til økt tillit mellom innbyggerne og våre eierkommuner

”

- Møre og Romsdal Revisjon SA

Saksframlegg

Saksnr.	Utval	Møtedato
PS 14/24	Fjord kontrollutval	27.05.2024

Presentasjon av endeleg risiko- og vesentlegvurdering (ROV). Fjord kontrollutval

Sekretariatet si tilråding:

Fjord kontrollutval sluttar seg til kommunerevisjonen si risiko- og vesentlegvurdering (ROV) og finn at ho gjev eit rett bilete av dei utfordringane kommuna står føre.

Med bakgrunn i ROVen vel Fjord kontrollutval å prioritere fylgjande område/tema som grunnlag for plan for forvaltningsrevisjon:

1. ---
2. ---
3. ---

Med bakgrunn i ROVen vel Fjord kontrollutval å prioritere fylgjande selskap/tema som grunnlag for plan for eigarskapskontroll:

1. ---
2. ---
3. ---

Bakgrunn:

Vedlagt finn dykk kommunerevisjonen sin endelege rapport kring risiko- og vesentlegvurdering for Fjord kommune. Denne rapporten vil være grunnlaget for diskusjonen i kontrollutvalet sitt møte den 27. mai 2024. Her vil revisjonen presentere både innsamla data, dokumentanalyse, spørjeundersøkinga og samtalar med leiinga i kommunen.

Eit av dei mest sentrale trinna i planarbeidet er dei endelege prioriteringane kontrollutvalet gjer av område eller tema. Uavhengig av i kva grad kontrollutvalet har delteke i arbeidet med risiko- og vesentlegvurderinga, er det viktig at utvalet gjer den endelege prioriteringa av identifiserte område eller tema. Det er difor viktig at kontrollutvalet set av tilstrekkeleg tid til å setje seg inn i resultatet av analysen og diskutere korleis områda skal prioriterast.

Med bakgrunn i rapporten vil det gå fram kva område det er knytt størst risiko til. Det er kontrollutvalet som skal prioritere og vurdere dei ulike risikoområda, og tilrå til kommunestyre kva område som skal bli gjenstand for forvaltningsrevisjon.

Prioriteringa av område eller tema handlar i stor grad om å sjå på dei områda det er knytt risiko til, og vurdere kor vesentlege dei er. Vurderinga av kva som er vesentleg vil vere etter skjønn, der ein må vurdere ulike forhold opp mot kvarandre. Prioriteringane bør uansett være resultatet av førebudd og god diskusjon i kontrollutvalet.

Vurdering:

Sekretariatet vurderer at ROV rapporten er i tråd med bestillinga som Fjord kontrollutval gjorde på sitt møte 29. januar 2024 i sak 03/24, forslag til prosjektplan risiko- og vesentlegvurdering (ROV) Fjord kontrollutval.

Slutføringa av risiko- og vesentlegvurdering (ROV) er tidlegare enn det som var skissert i prosjektplana. Bruk av ressursar er i tråd med det som var avtalt i nemnde sak. Prosjektplanen skisserte ei ramme på inntil 100 timar.

Vedlegg

Rapport frå risiko- og vesentlegvurdering 2024 - Fjord kommune

RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING 2023-2027

FJORD KOMMUNE

Grunnlagsdokument for plan for forvaltningsrevisjon og plan for eigarskapskontroll

Endeleg rapport

mai 2024

MRR

Møre og Romsdal Revisjon SA

Møre og Romsdal Revisjon SA er eit samverkeføretak eigd av kommunane Aure, Averøy, Kristiansund, Rindal, Smøla, Surnadal, Tingvoll, Aukra, Hustadvika, Gjemnes, Molde, Rauma, Sunndal, Vestnes, Fjord, Giske, Sula, Stranda, Sykkylven, Haram og Ålesund samt Møre og Romsdal fylkeskommune. Selskapet utfører rekneskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og andre revisjonstenester for eigarkommunane. Hovudkontoret ligg i Kristiansund med avdelingskontor i Ålesund, Molde og Surnadal.

Tidlegare rapportar frå Møre og Romsdal Revisjon SA er på heimesida vår:

www.mrrevisjon.no

FORORD

Møre og Romsdal Revisjon SA har etter avtale med kontrollutvalet i kommunen gjennomført ein risiko- og vesentlegvurdering av verksemda i kommunen. Dette gir eit grunnlag for kontrollutvalet sin vidare prosess med utarbeiding av plan for forvaltningsrevisjon og plan for eigarskapskontroll for perioden 2023-2027.

Risiko- og vesentlegvurdering (ROV) går gjennom kommunal verksemd og eigarskap i Fjord kommune. Rapporten summerer opp resultatane frå gjennomgangen vår av verksemda, på bakgrunn av dei identifiserte risikoane som ligg til grunn for gjennomføring av forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll.

Vi takkar kontrollutvalet, sekretariatet, folkevalde og kommunedirektøren med administrasjon for nyttige bidrag. Bidraga har skapt eit godt utgangspunkt for kontroll og betring av Fjord kommune.

Ålesund, 10.05.2024

Martin G. Mortensen
Dagleg leiar

Stefan Hovden
Forvaltningsrevisor

SAMANDRAG

Basert på gjennomført risiko og vesentlegvurdering er det særleg aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjonsprosjekt innan følgjande tema:

- Økonomistyring
- Grunnskule, psykososialt læringsmiljø og spesialundervisning
- Byggesakshandsaming
- Personalforvaltning
- Attvin AS – Berekraft og sjølvkost (i lag med andre kommunar)

I det følgjande er det kort skildra bakgrunn for tema som er vurdert. Vidare i rapporten er det meir utfyllande om kva for funn og indikatorar som er lagt til grunn for vurderinga vår om at der er desse tema og vinklingane som har høg risiko. I rapporten er det fleire tema som vi har vurdert til middels risiko, som kontrollutvalet kan prioritere opp om det er grunn til det.

TILLITSSKAPANDE FORVALTNING – ØKONOMISTYRING

Kommunen har dei siste åra hatt ein utfordrande økonomisk situasjon, samstundes som at fleire utfordringar i åra som kjem vil leggje ytterlegare press på økonomien i kommunen. Ein forvaltningsrevisjon som ser på korleis kommunedirektøren legg opp prosessane for økonomiarbeidet i kommunen for å halde vedtekne budsjett, og korleis budsjettgrunnlag og rapportering til kommunestyret blir utforma, kan gjere at kommunen får mest mogleg ut av tilgjengelege ressursar og er i best mogleg stand til å gjere politiske prioriteringar.

TENESTEYTING OG MYNDEUTØVING – GRUNNSKULE, PSYKOSOSIAL LÆRINGSMILJØ OG SPESIALUNDERVISNING

Kommunen har eit relativt høgt tal på elevar med spesialundervisning, og dei elevane som mottek spesialundervisning har eit relativt høgt timetal med spesialundervisning. Det kan vere fleire årsaker til at bilete er slik. Ein forvaltningsrevisjon kan sjå på om kommunen har tilstrekkeleg internkontroll for å sikre at krava i opplæringslova bli følgd, korleis kommunen arbeider med å førebygge brot på retten til eit trygt og godt skulemiljø og om kommunen oppfyll aktivitetsplikta for å sikre at elevane har eit trygt og godt psykososialt skulemiljø, og i kva grad bidrar arbeidet til pedagogisk-psykologisk teneste (PPT) til å skape eit inkluderande læringsmiljø på skulane. Med bakgrunn i forvaltningsrevisjonen kan kommunen bli betre og trygg på dei system og rutinar dei har i grunnskulen for at elevane skal få best mogleg vilkår for opplæringa.

TENESTEYTING OG MYNDEUTØVING – BYGGESAKSHANDSAMING

Det er fleire indikasjonar på at byggesakshandsaminga i kommunen er under press. Ein forvaltningsrevisjon som undersøker om kommunen sikrar god sakshandsaming og etterleving av lov og forskrift, om den gir innbyggjarane god service i byggesaker, om det er utvikla internkontroll på området, samt korleis kommunen handterer sjølvkostutrekningar, kan bidra til at kommunen når dei mål dei har for området.

TENESTEYTING OG MYNDEUTØVING – PERSONALFORVALTNING

Kommunen har utfordringar med sjukefråvær som legg press på tenesteytinga og økonomien. Ein forvaltningsrevisjon som ser på korleis kommunen arbeider med å førebyggje og redusere sjukefråvær, i kva grad det er etablert system og tiltak for å styrke arbeidsmiljøet og nærværet, og i kva grad tilsette som er sjukemeldt blir følgt opp, kan sikre betre tenesteproduksjon og økonomi i kommunen.

FORVALTNINGSREVISJON I SELSKAP – ATTVIN AS

Attvin AS utfører viktige tenester for kommunen innan berekraftsmåla. Selskapet leverer viktige tenester direkte til innbyggjarane, og har direkte konsekvens for fakturaen innbyggjarane mottek. Selskapet er eigd av fleire kommunar, og det kan vere aktuelt med eit felles prosjekt eigarkommunane imellom som ser på selskapet si måloppnåing innan berekraftsmåla og at sjølvkostberekningane er rett.

AKTUELLE OMRÅDE FOR EIGARSKAPSKONTROLL

Basert på gjennomført risiko og vesentlegvurdering er det særleg aktuelt å gjennomføre eigarskapskontroll innan følgjande tema:

- Eigarstyring, rapportering og oppfølging av lovkrav

EIGARSKAPSKONTROLL

Eigarstyring er eit område med fleire risikoar som mellom anna har vore avdekt i ein tidlegare eigarskapskontroll. Ein eigarskapskontroll kan bidra til at kommunestyret sine vedtak og mål med eigarskapen blir oppfylt, og at reglar for eigarskapsstyringa blir etterlevd, slik at kommunen når måla, sine innbyggjarane får betre teneste og kommunen får styrka omdømme sitt.

INNHALD

SAMANDRAG	4
1. INNLEIING	7
1.2 RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING	7
1.3 FORVALTNINGSREVISJON	7
1.4 FORVALTNINGSREVISJON I SELSKAP KOMMUNEN EIG.....	8
1.5 EIGARSKAPSKONTROLL.....	8
1.6 METODE.....	8
1.7 OPPBYGGING AV RAPPORTEN – LESARRETTLEIING	12
2. OM KOMMUNEN	13
2.1 ORGANISERING	13
2.2 KOMMUNEN SINE VISJONER, MÅL OG SATSINGSOMRÅDE	14
2.3 ØKONOMISKE RAMMER OG MÅLTAL	15
2.4 KOMMUNEBAROMETERET 2023.....	16
2.5 INTERKOMMUNALT SAMARBEID OM TENESTE	17
3. RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING I KOMMUNEN - FORVALTNINGSREVISJON	18
3.1 BEREKRAFT OG SAMFUNNSUTVIKLING	18
3.2 LOKALDEMOKRATI	21
3.3 TILLITSSKAPANDE FORVALTNING	25
3.4 TENESTEYTING OG UTØVING AV MYNDE	35
4. RISIKO OG VESENTLEGVURDERING I SELSKAP – EIGARSKAPSKONTROLL OG FORVALTNINGSREVISJON	51
4.1 INNLEIING.....	51
4.2 EIGARSKAP I FJORD KOMMUNE	53
4.3 RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING I SELSKAP.....	56
4.4 FORVALTNINGSREVISJON I SELSKAP	61
REFERANSELISTE	63
VEDLEGG: OVERSIKT OVER INTERKOMMUNALE SAMARBEID	65

1. INNLEIING

1.1 BESTILLING

Møre og Romsdal Revisjon SA har gjennomført risiko- og vesentlegvurdering av kommunen si verksemd som grunnlag for utarbeiding av plan for forvaltningsrevisjon og plan for eigarskapskontroll etter bestilling den 29. januar 2024 av kontrollutvalet.

Kontrollutvalet skal syte for at det blir gjennomført forvaltningsrevisjon i kommunen og i selskap kommunen har eigarinteresser i, og at kommunen sine eigarinteresser i selskap blir kontrollert. For å sikre at kommunestyret vel dei mest relevante prosjekta, skal kontrollutvalet utarbeide ein plan for forvaltningsrevisjon og ein plan for eigarskapskontroll, jf. kommunelova §§ 23-3 og 23-4. Planane skal vere basert på risiko- og vesentlegvurdering.

I dette kapitelet ser vi nærare på kva risiko- og vesentlegvurdering, forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll er samt metode og kva for informasjonsgrunnlag vi har nytta som grunnlag for vurderingane våre.

1.2 RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING

Føremålet med risiko- og vesentlegvurderinga er å avdekkje om dei områda der det kan vere størst behov for forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll. Det finst ingen spesifikke krav til korleis ein skal gjennomføre denne vurderinga, anna enn at ho skal byggje på ei evaluering av risiko og kva som er vesentleg.

Risiko omfattar potensialet for avvik frå regelverk, mål, vedtak og andre retningslinjer som kommunen har for verksemda. Risiko består av både sannsynet og konsekvensen av slike avvik. Vesentlegheit kan vurderast frå ulike perspektiv, inkludert økonomi, politikk, brukarbehov, medarbeidarinteresser, samt samfunns- og miljømessige omsyn.

Det finst ingen objektiv storleik som kan nyttast til å avgjere kva som er vesentleg. For å prioritere mellom områda der det er identifisert risiko for avvik, må kontrollutvalet til slutt gjere ei skjønsmessig vurdering av kva område som er mest vesentleg.

1.3 FORVALTNINGSREVISJON

Forvaltningsrevisjon er systematiske vurderingar av økonomi, produktivitet, etterleving av reglar, måloppnåing og verknader basert på vedtak frå kommunestyret eller fylkestinget. Forvaltningsrevisjon fungerer som ein kontrollmekanisme mellom kommunestyret og administrasjonen samtidig som ho kan ha stor betydning for læring og utvikling.

1.4 FORVALTNINGSREVISJON I SELSKAP KOMMUNEN EIG

Kontrollutvalet har plikt til å gjennomføre forvaltningsrevisjon både internt i kommunen og i selskap kommunen har eigarinteresser i. forvaltningsrevisjon kan i prinsippet utførast i alle typar selskap kommunen har eigarinteresser i.

Døme på tema for forvaltningsrevisjon i selskap inkluderer måloppnåing, offentlege anskaffingar, habilitet, etikk og samfunnsansvar, arbeidsmiljø og økonomisk drift. Krava til forvaltningsrevisjon er i utgangspunktet dei same, uavhengig av om revisjonen vert utført i kommunen eller i eit selskap.

Når kommunen organiserer verksemda gjennom selskap, påverkar dette likevel moglegheitene for styring, innsyn og kontroll. Kontrollutvalet må difor ta omsyn til spesifikke høve ved forvaltningsrevisjon med selskap. Dette inkluderer eigne reglar for kontrollutvalets rett til innsyn i selskapet. Det kan òg vere naudsynt å samordne kontrollen dersom fleire kommunar eig selskapet saman.

1.5 EIGARSKAPSKONTROLL

Eigarskapskontroll handlar om å sjekke om den som utøver kommunen sine eigarinteresser, gjer dette i tråd med lover, forskrifter, vedtak frå kommunestyret og anerkjende prinsipp for eigarstyring.

Det er eit skilje mellom eigarskapskontroll og forvaltningsrevisjon av selskapet. Praksis syner likevel at det er ein glidande overgang mellom desse to hovudkategoriane, og at det i enkelte høve kan vere vanskeleg å skilje dei. Eigarskapskontroll og forvaltningsrevisjon er to ulike former for kontroll, og er regulerte i kvar sine paragrafer i Kommuneleva. Av denne grunn blir områda omtalte i eigne kapittel.

1.6 METODE

Kva har vi gjort?

Vi har arbeidd med å identifisere dei områda i kommunen som har størst risiko for feil og manglar. Dette kallar vi ein risiko- og vesentlegvurdering.

Korleis har vi gjort det?

1. Vi har studert lover og rettleiingar. Vi har undersøkt kva lovgjevinga seier om risiko- og vesentlegvurderinga, rettleiaren til NKRF for risiko- og vesentlegvurdering og andre gjennomførte vurderingar.

Vi har brukt Kommuneleva som utgangspunkt. Kommuneleva definerer kva kommunen skal vere og gjere. Difor har vi nytta lova til å inndele kommunen sin verksemd i ulike

område. Kommunen skal tilby tenester og drive samfunnsutvikling til beste for innbyggjarane, utøve offentleg mynde og bidra til ein effektiv, tillitsskapande og berekraftig forvaltning.

Basert på kommunen sine ansvarsområde etter Kommuneleva har vi delt risiko- og vesentlegvurderinga inn i fire hovudområde:

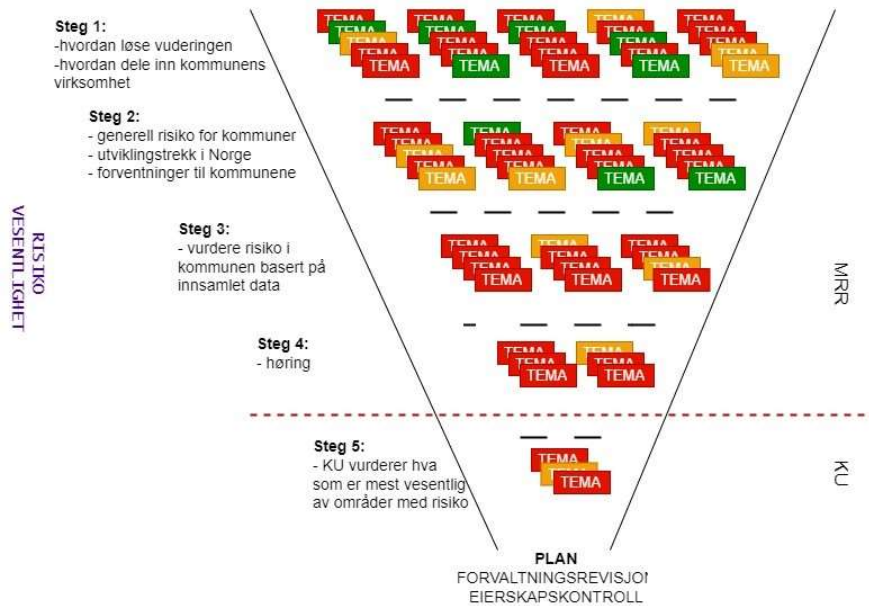
- Berekraft og samfunnsutvikling
- Lokaldemokrati
- Tillitsskapande forvaltning
- Tenesteyting og myndeutøving

2. Vi har identifisert vesentlege risikoar for kommunane. Kva utfordringar møter kommunar generelt sett, korleis utviklar samfunnet seg, kva føresetnader har kommunane, kva må dei til omsyn til, kva pålegg har dei, kva forventingar har dei til sittande politisk leiging, og kva er dei generelle risikoane i dagens samfunn? For å finne svar på dette har vi henta informasjon frå kjelder som Kommunanes Sentralforbund, Økokrim, Helsedirektoratet, Politiets sikkerheitsteneste og Statsforvaltaren i Møre og Romsdal. Vi har valt ut tema som vi meiner er vesentlege og utgjer ein risiko for alle kommunar. Innan kvart tema har vi identifisert moglege risikofaktorar som òg gjeld for alle kommunar.

Desse er valde ut med bakgrunn i regelverk, element i internkontroll, andre risiko- og vesentleganalysar, forventingar frå Statsforvaltaren og vår eigen kunnskap på området. Risikofaktorane kan òg sjåast i samanheng med områda ein forvaltningsrevisjon kan rettast mot, som er økonomi, produktivitet, regeloverhalding, måloppnåing og verknader.

3. Vi har vurdert risikoen i kommunen. Basert på informasjon vi har samla inn om kommunen, vurderer vi kva risikofaktorar som ser ut til å vere mest relevante for kommunen. Vi vurderer om risikoen er låg, middels eller høg. Risiko blir delt inn i sannsyn for at hendinga inntreff og konsekvensar om hendinga inntreff. Dette rangerer vi òg som låg, middels eller høg, og endar opp med ei vurdering av risiko. Dersom risikoen er høg eller middels, kjem vi med forslag til moglege tema for forvaltningsrevisjon.
4. Høyring av risiko- og vesentlegvurderinga til ordførar og kommunedirektør. Vi tek omsyn til innspel som kjem, og eventuelt justerer informasjon og vurderingar. Etter at steg fire er ferdig, sender vi risiko- og vesentlegvurderinga over til kontrollutvalet.
5. Kontrollutvalet bør i steg fem vurdere kva risikoområde som er mest aktuelle for forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll. Basert på denne vurderinga, utarbeider kontrollutvalet ein plan for forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll.

Tabell 1.6.1. Ein visuell framstilling av korleis arbeidet med risiko- og vesentlegvurderinga er løyst i 5 steg

Kjelde: MRR SA

Vi summerer opp vår vurdering i følgjande risikotabell:

Risiko-faktor	Grunngjeving for nivå av sannsyn	Grunngjeving for konsekvensnivå	Sannsyn	Konsekvens	Risiko-nivå
Aktuelle risiko-faktorar	Kort skildring	Kort skildring	Høg	Høg	●
			Middels	Middels	●
			Låg	Låg	●

Risikofaktorane er dei eller den mest relevante for kommunen.

Grunngjevinga for nivå av sannsyn: korte skildringar av kva kommunen gjer (eller ikkje gjer) for å redusere risiko.

Grunngjevinga for konsekvensnivået: kan sjåast frå ulike perspektiv og skildrar konsekvensane om risikofaktoren skulle inntreffe.

Sannsyn: vår vurdering av om det er lågt, middels eller høgt sannsyn for at vald risikofaktor inntreff.

Konsekvens: vår vurdering av om det er låg, middels eller høg konsekvens om vald risikofaktor inntreff.

Risikonivået: vår vurdering av om det er låg, middels eller høg risiko.

Vår vurdering av risiko- og vesentlegheit fører til forslag til tema for forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll der det er aktuelt.

INFORMASJONGRUNNLAG OM KOMMUNEN

For å skaffe informasjon om risikoområde i kommunen, nytta vi fleire kjelder:

- Dialog med kontrollutvalet 2019-2023 og kontrollutvalet 2023-2027
- Oppstartsmøte med kommunedirektør
- Samtale med kommunedirektør, kommunalsjefar og personalsjef
- Faktasjekk med ordførar og kommunedirektør
- Kommuneplanen si samfunnsdel 2020-2036
- Budsjett- og økonomiplan 2023-2026
- Årsmelding 2022 og 2023
- Kommunens eierskapsmelding
- Kommunebarometeret for 2023
- Årsrapport 2021 - Møre og Romsdal 2025
- FHI: Folkehelseprofilen 2023, Fjord kommune
- Arbeidsmiljøutvalgets årsrapport 2022
- Rapporter fra forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll
- Tilsynskalender fra Statsforvalteren
- Revisjonens erfaring/kunnskap om kommunen

Det er gjennomført ei spørjeundersøking blant leiarar og politikarar i kommunen.

Av totalt 19 politikarar var det 4 politikarar som svarte på spørjeundersøkinga. Dette gir ein svarprosent på 21%. Av totalt 6 leiarar som fekk undersøkinga var det 4 som svarte. Dette gir ein svarprosent på 67 %.

Svara frå undersøkinga blir nytta som eit supplement til informasjon vi innhentar frå fleire kjelder. Vi har hatt dialog med oppdragsansvarleg rekneskapsrevisor. Rapporten er sendt på høyring til kommunen og ordførar, og vi har teke med innspel og tilbakemeldingar frå desse.

Dokument frå ungdomsrådet, eldrerådet og rådet for menneske med nedsett funksjonsevne er tilgjengeleg på nettsida til kommunen. Vi har gått gjennom desse dokumenta for 2022 og 2023.

AVGRENSINGAR

Risiko- og vesentlegvurderinga er gjort på eit overordna nivå. Omfanget er avgrensa ut frå kva som er føremålet med analysen, det vil seie å identifisere kvar det er størst behov for

forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll. Analysen er vidare avgrensa av ressursar vi har hatt til rådvelde. Vi påpeikar at risiko- og vesentlegvurderinga er gjort med kvalifisert skjøn, og skal ikkje tolkast som eksakt vitenskap.

BESTILLING AV FORVALTNINGSREVISJON

Vi har valt å halde vurderinga på eit overordna nivå. Når ein forvaltningsrevisjon skal bestillast av kontrollutvalet, er det naturleg at detaljeringsgraden innan det valde område blir skjerpa. Her ser vi føre oss at risikofaktorane kan vere til god nytte.

1.7 OPPBYGGING AV RAPPORTEN – LESARRETTLEIING

I kapittel 2 blir det gitt ein oversikt over kommunen si organisering, økonomi, mål og resultat frå Kommunebarometeret, interkommunale samarbeid og eigarskap.

Kapittel 3 består av risiko- og vesentlegvurderinga for forvaltningsrevisjon. Vurderinga er delt inn i fire hovudområde. Innan kvart hovudområde kan det vere fleire underområde. Kvart underområde vil vere bygd opp på same måte:

1. Kort innleiing om temaet, kvifor området er vesentleg og kva som er moglege risikoar. Dette gjeld for alle kommunar.
2. Liste over moglege risikofaktorar innan området. Gjeld òg for alle kommunar.
3. Data om Fjord kommune og eventuelle risikoreducerande tiltak.
4. Vår vurdering og ein tabell som summerer opp risikovurderinga vi har gjort.
5. Eventuelt forslag til aktuelle tema for forvaltningsrevisjon.

Kapittel tre avsluttast med ein oversikt over risikoområder med middels og høg risiko- og vesentlegvurdering. Kapittel fire handlar om risiko- og vesentlegvurdering i selskap, både forvaltningsrevisjon i selskap og eigarskapskontroll.

AVGRENSING

Risiko- og vesentlegvurderinga er gjort på eit overordna nivå. Omfanget er avgrensa ut ifrå kva som er føremålet med analysen, det vil seie å identifisere kor det er størst nytte for forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll. Følgeleg er ikkje alle område av kommunen si verksemd handsama eksplisitt i rapporten. Analysen er vidare avgrensa av tidsramma vi har hatt tilgjengeleg. Vi gjer merksam på at risiko- og vesentlegvurderinga er gjort med kvalifisert skjøn og basert på dei funn som er avdekt i kjeldene. Områda som er vurdert til å ha middels eller høg risiko må bli tolka som at det er indikasjonar på risiko, og ikkje ein konklusjon om at det er feil, avvik eller brot på regelverk.

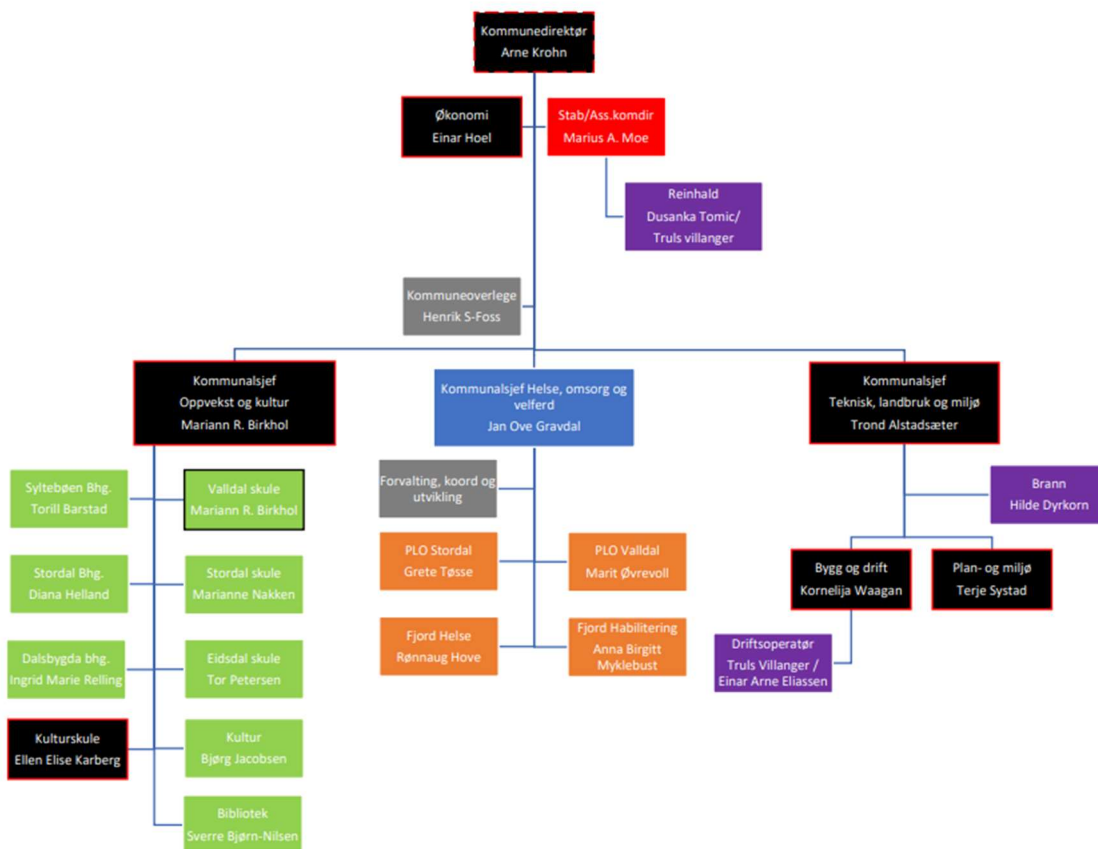
2. OM KOMMUNEN

I dette kapittelet ser vi på kommunen sine mål og satsingsområde, økonomi, samarbeid og eigarskap. Det gir ein bakgrunn for risiko- og vesentlegvurderinga.

2.1 ORGANISERING

Kommunes administrasjon er leia av kommunedirektør samt assisterende kommunedirektør, kommunalsjefar og økonomisjef.

Under er kommunen sitt organisasjonskart datert 1. juni 2023:

Kommunen skriv som ei fotnote til organisasjonskartet at tilsette i dei svarte boksane på det tidspunktet var konstituert i stillinga.

2.2 KOMMUNEN SINE VISJONER, MÅL OG SATSINGSOMRÅDE

Kommuneplanen er kommunen si overordna styringsdokument for Fjord kommune og gjeld alle som bur og arbeider i kommunen. FNs berekraftsmål ligg til grunn for kommuneplanen.

Samfunnsdelen viser korleis kommunen skal utvikle tenestene, leggje til rette for samfunnsutvikling og løyse oppgåver. Planen tar stilling til langsiktige utfordringar (2021 – 2033), fastsett mål og strategiar for kommunen og er grunnlaget for sektorane sine planar og oppgåver.

Målsettingane til kommunen har fire punkt:

1. *Vidareutvikle det gode livet*
2. *Arbeide saman om ei balansert forvaltning av naturen*
3. *Skape gode vekstvilkår for eit berekraftig næringsliv – miljømessig, sosialt og økonomisk*
4. *Vere ein handlekraftig og innovativ kommune som utviklar framtidretta tenester.*

I kommuneplanen sin samfunndel har ein visjon om «gode vekstvilkår» som er kvalitetar som er ønska at skal prege kommunen:

- *Livskraftig*
- *Skapande*
- *Nær*
- *Raus*
- *Berekraftig*

Kommunen sine finansielle måltal dei siste åra viser at kommunen sitt handlingsrom er avgrensa. I årsmeldinga visast det til at kommunedirektøren på eit overordna nivå i 2023 sette i verk følgjande tiltak for å betra den økonomiske situasjonen:

- *Innkjøpsregulering på alle område i kommunen*
- *Redusert aktivitet med investeringar*
- *Tilsettingstopp/-regulering - Redusert bruk av overtid*
- *Tett oppfølging og rapportering*

2.3 ØKONOMISKE RAMMER OG MÅLTAL

Kommunen sine finansielle måltal som skal bli nytta til å vurdere kommunen sitt handlingsrom:

	Lite handlingsrom	Moderat handlingsrom	Stort handlingsrom
Netto driftsresultat i % av driftsinntekter	<1 %	1 % -1,75 %	>1,75 %
Disposisjonsfond i % av driftsinntekter	<4 %	4 % - 9 %	>9 %
Gjeldsgrad, netto lånegjeld i % av driftsinntekter	>100 %	100 % - 80 %	<80 %

Fjord kommune har følgjande finansielle måltal:

- Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekt minimum 1,75 %
- Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekt minimum 10 %
- Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekt maksimum 85 %

Kommunen sine finansielle måltal for dei tre siste åra viser at:

Fjord kommune	Rekneskap 2022	Rekneskap 2021	Rekneskap 2020
Netto driftsresultat i % av driftsinntekt	-4,0 %	-1,8 %	0,7 %
Disposisjonsfond i % av driftsinntekt	0,0 %	0,0 %	0,8 %
Gjeldsgrad, netto lånegjeld i % av driftsinntekt	101 %	108 %	110 %

Kjelde: Årsmelding 2022 og SSB Kostra.

Kommunen sine finansielle måltal dei siste tre åra viser at kommunen sitt handlingsrom er avgrensa. Kommunen skriv:

Netto driftsresultat for Fjord kommune var i 2023 kr 3.140.708. Dette vert rekna ut med brutto driftsresultat (driftsinntekter – driftsutgifter), minus netto finansutgifter og pluss avskrivningar. Ved å måle dette mot driftsinntekter får vi følgjande nøkkeltalet:

«Måltal Fjord kommune Minimum 1,75 % Resultat 2023: 0,8 %»

Dersom Fjord kommune skulle nå måltalet for 2023 måtte netto driftsresultat vere kr 7,327 mill; altså ei resultatforbetring på knappe kr 4,1 mill. Kostratal viser netto driftsresultat målt mot driftsinntekter på 0,8 % for nasjonalt nivå. Altså ligg Fjord kommune på same nivå som gjennomsnitt for Noreg, men godt under fastsett måltal. Fjord kommune har hatt negativt netto driftsresultat tre av dei fem siste åra. Kommunen opplysa i årsmeldinga viktigheita av at forbetringa som vises for 2023 vert vidareført i 2024 med budsjett disiplin og god styring. (Årsmelding 2023)

2.4 KOMMUNEBAROMETERET 2023

Kommunebarometeret er ein samanlikning av kommunane basert på 155 nøkkeltal innan 12 sektorar (Kommunal Rapport 2023). Hensikta er å gje ein lettfatteleg og tilgjengeleg oversikt over korleis kommunane driv. Resultatet gir ein indikasjon, sjansen til å stille spørsmål og ikkje minst lære av andre kommunar. Tala er i hovudsak henta frå SSB sin KOSTRA-database for 2022. Det er i tillegg henta statistikk frå kjelder som Utdanningsdirektoratet, Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Norsk kulturindeks frå Telemarksforskning.

I det førebelse barometeret er kommunane rangert etter ujustert poengsum. Kommunane blir rangert innan kvar einskilde nøkkeltal, kvar sektor og totalt. Karakteren speglar kommunen si plassering i sektoren relativ til dei andre kommunane. Karakteren blir med andre ord ikkje satt ut frå definerte kriteria for kva som er objektivt “bra” eller “dårleg”. Eit rødt nøkkeltal betyr at dei fleste andre kommunane gjorde det betre. For somme nøkkeltal gjer heile Kommune-Noreg det bra. Så bra, at sjølv dei kommunane som kjem ut lågt, ligg godt over normer og over minimumskrav til tenesta.

Kategori	Fjord kommune sin rangering av totalt 356 kommunar
Grunnskule	89
Pleie og omsorg	281
Barnevern	324
Barnehage	213
Helse	298
Sosialtenesta	325
Kultur	82
Klima og natur	29
Sakshandsaming	290
Vatn og avløp	46
Økonomi	324
Kostnadsnivå	292

Kjelde: Kommunebarometeret 2023

I kommunebarometeret for 2023 kan vi lese:

Fjord havner på en 287. plass i den endelige utgaven av Kommunebarometeret 2023 fra Kommunal Rapport. I 2020 slo Norddal og Stordal seg sammen til det som i dag er Fjord kommune. Det skaper utfordringer for kontinuiteten i datasettene som ligger til grunn for nøkkeltallene. For Fjord sin del, har vi ikke koblet med historiske kommuner. Det betyr at data fra og med 2019 og bakover dessverre ikke er tilgjengelig i barometeret.

Grunnskole er første sektor i barometeret. Her ser vi generelt at andelen lærere som oppfyller kompetansekravene i norsk, engelsk og matematikk, har økt nasjonalt de siste årene. I Fjord oppfylte 70 prosent av barneskolelærerne i norsk, engelsk og matematikk i 1.-7. trinn kompetansekravene i 2022. De beste kommunene ligger på 100 prosent. På ungdomsskolen oppfylte 100 prosent av lærerne i matematikk, engelsk og norsk nye krav til fordypning i fagene.

Av dem som bor på sykehjem, var tendensen at 86 prosent hadde omfattende pleiebehov i 2022.1 Andelen øker over tid, dette indikerer at innsatsen fortsatt dreies mot hjemmebasert omsorg, og at man må være mer pleietrengende enn før for å få sykehjems plass. Forutsatt at kommunen har gode tilbud på lavere trinn i omsorgstrappa, bør de fleste som bor på sykehjem ha omfattende bistandsbehov. For Fjord hadde 84,62 prosent av dem som bodde på sykehjem, et omfattende bistandsbehov i fjor. Dette er høyere enn for mange kommuner i landet. Dette kan tyde på at kommunen i større grad har satset på hjemmebasert omsorg for dem som kan motta dette. Det er anslått nasjonalt at fire av fem over 80 år på sykehjem har en grad av demens. I Fjord var 45,16 prosent av plassene på sykehjem skjermede og tilpasset demente i fjor. Dette er lavere enn i de fleste andre kommuner i landet.

Nasjonalt har andelen saker i barnevernet som tar og hjemmetjenesten-i-norge mer enn tre måneder å behandle, gått litt ned de siste årene. Den nasjonale tendensen viser at kommunene nå overholder den normale saksbehandlingsfristen i lovverket i 89,53 prosent av sakene. Andelen fristbrudd er halvert på noen få år. I Fjord behandles 91 prosent av sakene innenfor tre måneder. Dette er bedre enn de fleste kommunene i landet.

Fjord har ifølge statistikkene 5,2 barn per årsverk i de kommunale barnehagene. Andelen av barn med minoritetsbakgrunn som går i barnehage, fortsetter å øke nasjonalt. I 2021 var andelen oppe i 86,9 prosent. I Fjord går 121,4 prosent av barna med minoritetsbakgrunn i barnehage, ifølge tallene. Ulike telletidspunkt for barn i barnehage og antall minoritetsspråklige barn er en marginal feilkilde.

Kommunal Rapport korrigerer netto driftsresultat for å vurdere driftsøkonomien. Nytt for to år siden var at en del kommuner får inntekter fra Havbruksfondet. Denne utbetalingen er trukket fra for å gi et bedre bilde av den langsiktige, løpende driftssituasjonen.

Gjennomsnittlig prosentverdi for korrigert netto driftsresultat var 1,1 i 2022. For dette nøkkeltallet kan det imidlertid være viktigere å se på kommunens eget resultat enn hvordan den klarer seg mot resten av landet.

Netto renteesponert gjeld for Fjord var i fjor på 79,4 prosent av brutto driftsinntekter, noe som er bedre enn de fleste kommunene i landet. Investeringsnivået i Fjord var i fjor 9,2 prosent av brutto driftsinntekter for de fire siste år, og dette er under tendensen for landet.

2.5 INTERKOMMUNALT SAMARBEID OM TENESTE

Interkommunalt samarbeid kan bli organisert i eit interkommunalt politisk råd, kommunalt oppgåvefelleskap, vertskommunesamarbeid, interkommunalt selskap, aksjeselskap, samverkeføretak, foreining/stiftelse eller ein anna eining som det er rettsleg adgang til. Ein del av dei kommunale oppgåvene kan blir utført i interkommunale samarbeid. Ein oversikt over Fjord kommune sine interkommunale samarbeid ligg i vedlegg 1.

3. RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING I KOMMUNEN - FORVALTNINGSREVISJON

3.1 BEREKRAFT OG SAMFUNNSUTVIKLING

Planlegging er kommunane sitt fremste verktøy for å sikre ei berekraftig utvikling i sin kommune. Ei rekkje av dei samfunnsutfordringane vi står ovanfor, må bli løyst gjennom ein strategisk og planmessig tilnærming. Dette omfattar arbeidet med ei berekraftig arealforvaltning, samfunnsstrygging og beredskap, tverrfagleg innsats i arbeidet med barn og unge, gode helse- og omsorgsteneste, folkehelsearbeid med meir.

FN sine berekraftsmål er ein felles arbeidsplan for å **utrydde fattigdom, motverke skilnad og stoppe klimaendring** (FN-sambandet 2023). To tredjedelar av berekraftsmåla kan berre bli nådd gjennom lokal innsats, noko som gir kommunane ein avgjerande rolle i arbeidet.

Planlegging er kommunane sitt fremste verktøy for å sikre ei berekraftig utvikling i sin kommune. Ei rekkje av dei samfunnsutfordringane vi står ovanfor, må bli løyst gjennom ein strategisk og planmessig tilnærming. Dette omfattar arbeidet med ei berekraftig arealforvaltning, samfunnsstrygging og beredskap, tverrfagleg innsats i arbeidet med barn og unge, gode helse- og omsorgsteneste, folkehelsearbeid med meir. Regjeringa og statsforvalteren ventar at berekraftsmåla skal vere utgangspunkt for all kommunal planlegging.

Det generelle kostnadsbilete er aukande, særleg innan pleie- og omsorgssektoren. Utrekningar viser at kommunesektorens årlege kostnadsvekst, som følgje av endringar i demografien, om få år vil vere to til tre gonger så høg som i 2022 (KS 2023:15). Mange kommunar har ein krevjande **økonomi** med høg gjeld og høgare driftsutgifter enn -inntekter. Kommunane må planlegge for å **tilpasse drifta til inntektene**. Kommunane skal nytte **finansielle måltal** som verktøy i styringa av økonomien. Kommunane står ovanfor tøffe prioriteringar framover, og må planlegge **strategisk og samla** (Statsforvalteren sitt forventningsbrev for 2023).

Kommunane har ein stor oppgåve i å **få ned klimagassutslepp og tilpasse samfunnet til eit endra klima**. Den verksemda kommunen legg opp til må sette minst muleg fotavtrykk i miljøet. Vi byggjer ned naturen, og mange artar er borte, eller sterkt trua. Freding av naturområde og matjord må få større merksemd. Noreg har plikta seg til å verne 30 prosent av naturen innan 2030. Dette krev at kommunane tek grep om samfunnsutviklinga på den måten dei kan.

Moglege risikofaktorar

- Manglande kompetanse og prioritering
- Berekraftsmåla er ikkje satt i samanheng
- Ulike berekraftsmål kan å vere i konflikt med kvarandre
- Manglande strategisk planlegging av arbeidet med berekraftsmåla
- Drifta er ikkje tilpassa inntektene
- Planlegg ikkje langt nok fram i tid
- Samfunnsdelen blir vedteke seint i kommunestyreperioden (KS 2022:42)
- Manglande kobling mellom samfunnsdel og andre planer, budsjett og økonomiplan

- Mangelfull oppfølging av tiltak
- Arbeider ikkje for å bevare naturmangfald
- Prioriterer ikkje å redusere klimagassutslepp
- Gjennomfører ikkje konkrete klimatiltak (gjennom klimabudsjett/styringsverktøy)

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Strategiane som er lista i energi og klimaplan inneberer at Fjord kommune skal gå føre som eit godt døme og kutte eigne utslepp, samt ta i bruk og bidra til å utvikle teknologi og klimavennelege løysingar.

Fjord kommune er med i innkjøpssamarbeidet på Sunnmøre der klimavennelege løysingar er ønska og etterspurt ved innkjøp. Årlege klimabudsjett i kommunen skal sikre at måla i planen blir nådd. Strategien skal bidra til dei konkretiserte hovudmål i planen.

Fjord sine hovudmål for klima og energi:

- *Innan 2030 skal klimagassutsleppa i Fjord være reduserte med minst 40 prosent samanlikna med 2009. Innan 2023 skal utsleppa vere reduserte med 20 prosent.*
- *Fjord skal medverke til at Møre og Romsdal oppnår netto null klimagassutslepp innan 2050*
- *Fjord skal bidra til at Møre og Romsdal oppnår netto null klimagassutslepp innan 2050 gjennom kraftig å redusere utsleppa og auke opptaka av CO₂.*
- *Fjord skal bidra til å oppnå det globale lågutsleppssamfunnet innan 2050.*
- *Innan 2050 skal all energibruk i Fjord være fossilfri eller avfallsbasert.*

Arealdelen i kommuneplanen har noko utdatert planverk frå dei to tidlegare kommunane Norrdal og Stordal. Det kan gjere at dei overordna planane manglar ein raud tråd. Dette arbeidet vert no prioritert med oppstart i slutten av 2023. Det viser kommunen til er eit stort arbeid som vil gå over fleire år. (Årsmelding 2023)

Klimabudsjett 2023 i Fjord vart godkjent i Kommunestyre sak 87/22. Klimabudsjett har langsiktige mål. Fjord viser til at det går tid før statistikk for utslepp ligg føre slik at det er vanskeleg å sjå om mål er nådd for 2023. (Årsmelding 2023)

Innan klima og natur frå kommunebarometeret er Fjord kommune rangert som nummer 29 i landet og som nummer 3 i fylket. Tala frå kommunebarometeret viser at klimautsleppa er redusert dei siste fire åra.

Frå oppstartsmøtet kjem det fram at kommuneleiinga ynskjer å få forankra bærekrafttemaet godt inn i organisasjonen. Dette for å skape ei heilskapleg god forankring for korleis Fjord kommune kan bli enda betre på området. (Oppstartsmøte)

Det norske klimamålet er å kutte minst 55 prosent av klimautsleppa fram mot 2030, målt frå nivået i 1990. Så langt er utslippene kuttet med 4,7 prosent. I barometeret har vi endra måten vi måler kommunanes klimainnsats på. I staden for å måle utslepp per innbyggjar, måler vi nå endringa i utslepp siste fire år. Klimautsleppa i kommunen er i dag 12,34 prosent lågare enn de var for fire år sidan. (Kommunebarometeret)

Fjord kommune scora totalt sett best på denne indikatoren av dei indikatormåla som kommunebarometeret inneheld for Fjord kommune. Kommunen har og ein klima og strategiplan som det støttar opp arbeidet overordna, og dette kjem i tillegg til innkjøpssamarbeidet, der det skal vektleggast klimavennelege løysningar.

Innan berekraftig arealforvaltning er Fjord kommune ein av dei kommunane i Møre og Romsdalsfylket som har verna størst deler av sitt eige areal i prosent. (Fylkesstatistikken)

I Miljødirektoratet si oversikt over utslepp av klimagassar i kommunar og fylke, har Fjord kommune eit auka utslepp med ein prosentendring på 18,1 % frå førre år. (Utslipp av klimagasser i Norges kommuner og fylker - Miljødirektoratet).

Fjord kommune viser til at det har blitt oppnådd første delmål i klimaplanen om 20% reduksjon i klimagassutsleppa innan 2023 (Klimabudsjett Fjord Kommune 2024). Fjord kommune si økonomiske berekraft, og kommunens finansielle måltal dei siste to åra, viser at kommunens handlingsrom er noko begrensa.

Våre vurderingar

Regelmessig oppdatering og implementering av planar er vesentleg for ha ei tilstrekkeleg kopling mellom bærekraftsmåla og kommunens planverk. Kommunen treng godt koordinerte planar og tilstrekkelege styringsverktøy for å nå dei overordna måla kommunen har satt seg. Sosial, økonomisk og klimamessig berekraft er vurdert til å ha høg konsekvens om kommunen ikkje har tiltak, eller planar, for å ivareta oppgåver og ansvar i åra som kjem. Vi har ikkje funn eller indikasjonar på at kommunen har større utfordringar enn andre kommunar i dette. Vi vurderer difor samla risikonivå for området som middels.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
Manglande tiltak. Manglande strategisk planlegging av arbeidet med berekraftmåla.	Utfordring å konkretisere tiltak for å nå FNs bærekraftsmål. Utfordringer med å tilpasse driften til inntektene.	Kommunen vil ikkje nå dei måla dei sett. Kommunen får ikkje ein berekraftig organisasjon, samfunn eller økonomi.	L	H	M

3.2 LOKALDEMOKRATI

VILKÅR FOR LOKALDEMOKRATIET

Lokaldemokrati kan bli sett på som eit ideal der man vektlegg aktiv deltaking i styring og utforming av politikk. Ytringsfridom, deltaking, organisasjonsfridom og likestilling er sentrale demokratiske rettar. Eit velfungerande demokrati er vidare avhengig av at styreorgana fungerer, og at einskilde grupper ikkje får for mykje makt eller blir diskriminert. 85 % av innbyggjarane meiner kommunestyret i eigen kommune er viktig for demokratiet i det norske samfunnet (KS 2022:64).

Moglege risikofaktorar

- Politiske vedtak blir ikkje gjennomført
- Saksgrunnlag i politiske saker er ikkje tilfredsstillande
- Saksarbeidet er ikkje tilpassa folkevalde i mengde og språk
- Lite innbyggarmedverknad
- Avgrensa ytringsfridom
- Vilkåra for lokaldemokratiet er ikkje tilfredsstillande
- Einskilde grupper får for stor makt
- Truslar og hets mot folkevalde og administrasjon
 - Haldningar i samfunnet
 - Låg valdeltaking
 - Likestillingsarbeid er dårlig forankret blant ansatte og i ledelsen
 - Lite merksemd på aktivitetssplikta etter diskrimineringslova
 - Mangelfull kartlegging av utfordringar
 - Mangelfull opplæring av folkevalde

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Kommunen får 18 av 25 moglege poeng i åpenhetsbarometeret for 2023. Valdeltakinga i Fjord kommune har gått noko opp frå siste val, og var i haust på 66 %, noko som er litt over landsgjennomsnittet på 62,4 %. (Valgdirektoratet).

Kommunestyret gjennomførte 12 møter i 2023 med i gjennomsnittleg 9 saker per kommunestyremøte. (Fjord.kommune.no)

I kommunestyresak 4/22 ble kommuneplanens samfunnsdel for planperioden 2021-2033 vedteke. Av saksdokumenta går det fram at det er vore ei brei involvering med workshop i prosessen og innbyggjarundersøkingar.

Kommunen legg til rette for medverking i prosessane gjennom ungdomsråd, eldreråd, og råd for personar med funksjonsnedsetting der brukarane er representerte. I årsmeldinga visar

kommunen til at dei arbeider systematisk for å gje betre digitale tilbod til innbyggjarane. Fjord jobbar kontinuerleg med heimesidene og fleire andre sosiale media for å få betre tilrettelegging for brukarane.

Enkelte folkevalde opplever at saks og beslutningsgrunnlag kan være tynne, og etterlyser meir informasjon i saksutredninga og deira beslutningsgrunnlag. Nokre opplever at det ikkje blir tilstrekkeleg fylgt opp etter vedtak. (Spørjeundersøking)

Mål for 2024 er mellom anna betre flyt mellom innbyggjar – administrasjon gjennom skjema og informasjon. For å nå måla skal kommunen fortsette med å ha god informasjon ut til innbyggjarane og lage skjema så intuitive som mogleg. (Budsjett og økonomiplan 2024-2027)

Fjord kommune si nettstad har oversikt over de nemnde ulike utvala i kommunen, og har også direktelenke til minsak.no der innbyggjarane kan foreslå og fremje saker, forutsatt at man samla underskrifter frå to prosent av innbyggjarane, alternativt 300 personar i kommunen. (minsak.no)

Våre vurderingar

Det er viktig at kommunen fortsett å utvikle og implementere informasjonsstrategiar som når ut til alle grupper i kommunen. Workshops og politkaropplæring er vesentleg for sikre nødvendig og tilstrekkeleg kunnskapsgrunnlag og heilskapeleg forståing for kommunes utfordringar.

Med bakgrunn i risikoområder og opplysningar frå kommunen, konkluderer vi med at større og meir krevjande saksdokument kan utfordre lokaldemokratiet. Vi mener det er en risiko for at dei kommunale saksdokumentene ikke i tilstrekkelig grad er tilpasset mottaker. Vi vurderer derfor samla risiko- og vesentlege for området som L.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Vilkåra for lokaldemokratiet er ikkje tilfredsstillande	Generell tendens til større og meir krevjande saksgrunnlag i politiske saker. Kommunen tilrettelegg for medverknad i prosessar.	Trussel mot lokaldemokratiet (politikere forstår ikkje kva dei vedtek). Dei kommunale saksdokumenta er ikkje tilstrekkeleg tilpassa mottakar.	L	M	L

OPE OG INNSYN

Å vere open og gje innsyn er somme av dei viktigaste føresetnadane for eit velfungerande demokrati. Kommunen si verksemd skal vere **open** og **transparent**. Kommunen og andre offentlege etatar har ansvar for å **dokumentere** sine aktivitetar.

Pressen sitt offentlegutval og Kommunal Rapport har i 2021 undersøkt kor opne kommunane er, det vil seie i kva for grad dei gir tilgang til politiske dokument og sikrar eit generelt innsyn i forvaltninga og dei politiske avgjerane. Undersøkinga viser at Møre og Romsdal er Noregs mest opne fylke. Undersøkinga viste at store kommunar er meir opne enn små kommunar, bruken av styrevervregistret er uendra sida 2018 på 79 prosent og 20,4 prosent av kommunar opplyser å ha søkefunksjon i postlista (Pressens faglige utvalg 2022).

Moglege risikofaktorar

- Manglande merksemd på meiroffentleg
- Manglande kommunikasjonsstrategi
- Manglande krav til korleis tilsette skal møte publikum
- Mangelfull handsaming av arkivverdige materiale
- Manglande protokollføring og postjournal
- Svak internkontroll
- Informasjon som ikkje skulle vore offentleggjort blir offentleggjort
- Auka grad av digitalisering og mangfald av digitale kommunikasjonsformer
- Oppfølging av rettleiingsplikta

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Kommunen har vore igjennom ein digitaliseringsprosess av eldre papirarkiv i kommunen. Kommunen deltek i Interkommunalt arkiv i Møre og Romsdal om avlevering og deponering av papirarkiv.

Fjord kommune er rangert som nummer 158 på openheitsbarometeret, men rangeringa internt i fylket er låg. Kommunen har søkbar postjournal på sin nettstad.

I kommunen si årsmelding blir det opplyst om at kommunen har prioritert utbygging av kvalitetssystemet, Compilo. Det er utført opplæring av einingane i bruken av systemet. Teams er tatt i bruk i større grad etter samanslåinga av fellesteneste for personal, IT og stab frå 01.01.2022. Det har vore ein oppgradering av sakssystemet til Office 365 i ei sky-basert løysing. (Årsmelding)

Oppgraderinga gjennom digitaliseringa gjer at ein har fått ei sky-løysing med fleire funksjoner som skal gi kommunen gevinst i form av betre flyt, brukaroppleving og redusert tidsbruk. I forbindelse med digitalisering av arkivet var det fysisk gjennomgang av alle papirarkiv frå Stordal kommune og Norddal kommune i 2021 frå Interkommunalt Arkiv (IKA). Det har blitt gitt opplæring innan personvern, i regi av personvernombodet hos IKA (Årsmelding).

I kommunens arbeid med informasjonssikkerheit har Fjord utarbeidd retningslinjer som en integrert del i opplæringa innan personvern. I årsmeldinga viser kommunen til arbeid der dei har lagt mykje fokus på korleis de kan skape ein god dialog, både internt og ovanfor kommunens brukarar (Årsmelding 2023).

Kommunen opplys om at Norddal og Stordal var på ulikt nivå når dei slo seg saman til Fjord kommune som det enno er eit etterslep på for å kome på ønska nivå. (Budsjett og økonomiplan 2024-2027).

Våre vurderingar

Undersøkinga og vurderinga vår er at det ikkje er indikasjonar på at det er høgare risikonivå nivå i kommunen for feil eller manglar, samstundes som det er potensiale for betring. Ein forvaltningsrevisjon innan temaet vil kunne sjå nærare på system og rutinar. Den samla vurderinga vår er med bakgrunn i dette satt til låg (L).

Risikofaktor	Grunngeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
Mangelfull dokumentering og arkivering av arkivverdig materiale Informasjon som ikkje skulle vore offentleggjort blir offentleggjort	Kommunen har ei proaktiv tilnærming til digitale løysingar og service.	Manglande personvern. Negativt for tillit og omdømme. Sensitive opplysningar om innbyggjarar eller viktige opplysningar for kommunen kan bli kjent for uvedkommande.	L	M	L

3.3 TILLITSSKAPANDE FORVALTNING

Tillit er viktig for samspelet mellom kommunar, næringsliv, frivillige og innbyggjarar, og er ein del av det FN omtalar som sosial berekraft. Høve som **avdekka korrupsjon, manglande innsyn, manglande system til å ta opp kritikkverdige høve** eller **manglande internkontroll**, kan svekke kommunen sin legitimitet og styringsevne.

Folkeundersøkinga frå 2017/2018 viser at både innbyggjarar og folkevalde er mest nøgd med kommunane si evne til å levere teneste i samsvar med innbyggjarane sine behov, og at folkevalde har god styring (KS 2022:52).

INTERNKONTROLL

God internkontroll er essensielt for å sikre gode og riktige teneste, at lovar og føreskrifter blir følgd og at kommunestyret sine vedtak blir fult opp. Internkontrollen skal vere systematisk og tilpassa verksemda sin storleik, eigenart, aktivitet og risikohøve. Med den nye kommunelova kom skjerpa krav til rapportering om internkontroll og om resultat frå statlege tilsyn frå kommunedirektøren til kommunestyret.

Moglege risikofaktorar

- Manglande risikokartlegging
- Mangelfull internkontroll
- Auka krav til internkontroll
- Feil prioriteringar
- Manglande kompetanse og ressursar
- Mangelfull rapportering på internkontroll
- Mangelfull rapportering, handtering og læring av avvik

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Kommunen nyttar Compilo som sitt kvalitetssystem (Årsmelding 2022). Det er utført opplæring i systemet i dei ulike einingane. Det er ikkje opplyst om talet på avvik som har blitt registrert i systemet i årsmeldinga for 2022 eller 2023.

I 2022 har Fjord hatt stort fokus på utbygging av kommunen sitt digitale kvalitetssystem Compilo. Bruk av modulen for å melde og behandle avvik er forankra i organisasjonen.

Statistikken tilseier at dei fleste einingane utnyttar moglegheitene til å melde avvik eller manglar på arbeidsplassen.

Gjennomførast risiko- og sårbarhetsanalyser ved din eining svara 66 prosent av dei spurte bekreftande på. Leiarane er av egen oppfatning gode på meldekultur for avvik.
(Spørjeundersøking)

Som ein del av dette internkontrollarbeidet har alle avdelingar fått besøk av leiar, verneombod og tillitsvald der ein gjekk ein gjennom avdelinga sitt årshjul for det lokale HMS-arbeidet. Saman med personvernombod har kommuneleiinga hatt ein gjennomgang av kommunen sitt arbeid med personvern og informasjonstryggleik. Dette arbeidet har fortsett i 2023. (Årsmelding)

Alle einingsleiarane oppga i spørjeundersøking at deira eining brukar kvalitetssystemet Compilo, og dei fleste tilsette får opplæring i same system. Det mest brukte delen av systemet er dokumentbibliotek og meldingssystem for kvalitetsmeldingar.
(Spørjeundersøking)

Kommunen har dei siste åra fått ein økonomisk ubalanse, der utgiftene er høgare enn inntektene. Utgiftene har auka meir enn inntektene innan mellom anna helse og omsorg, og i grunnskulen.

Det har vore utskiftingar i sentrale posisjonar innan økonomistyring. Dei demografiske endringane vil halde fram med å utfordre økonomistyringa i kommunen.

Våre vurderingar

Kommunen arbeidar vidare med sine styringssystem for å ha en overordna internkontroll. God internkontroll er essensielt for organisasjonen for å oppretthalde effektivitet og sikkerheit. Et godt implementert internkontrollsystem reduserer risiko for kommunen. Kommunen har ikkje oppgitt antall avviksmeldingar i årsmelding for 2023. Risikovurderingar er grunnlaget for prioriteringar og for å setje i verk tiltak for å redusere risiko. Om kommunen ikkje gjennomfører systematiske risikovurderingar, kan det føre til at internkontrolltiltak ikkje blir nok målretta og det kan føre til feilprioriteringar. Vi vurderer samla risikonivå for området som høg.

Risiko-faktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Mangelfull internkontroll.	Kommunen har ein utfordrande økonomisk situasjon i dag og i åra som kjem. Mangelfull rapportering på internkontroll til kommunestyret.	Kommunestyret har ikkje godt nok grunnlag for å ivareta sitt ansvar. Tiltak blir ikkje målretta. Feilprioriteringar.	M	H	H

Vi vurderer følgjande tema som mest aktuelle for forvaltningsrevisjon:

- Økonomistyring

ETIKK OG VARSLING

Undersøkingar har vist at om lag halvparten av ordførarar og leiarar har sjølv opplevd ein situasjon med press om uetisk atferd eller tilbod om utilbørleg fordel. Samtidig meiner fleirtalet i DFØs innbyggerundersøking i 2021 at det offentlege handsamar alle grupper rettferdig, medan delen som ikkje er semd i det utgjer 26 prosent. I KS Lokaldemokratiundersøkelse 2017/18 kjem det fram at mange meiner at dei med gode personlege kontaktar i kommunen får betre ivaretatt sine interesser, samstundes som dei ikkje trur at folkevalde utnytt makta for eigen del (KS 2022).

Ein rapport frå Transparency International viser at innbyggerane i Noreg har høg tillit til myndighetene. Samstundes peiker rapporten på at det høge tillitsnivået i Noreg må bli ivaretatt. Blind tillit og overdriven tru på at korrupsjon skjer andre stedar enn i Noreg utgjer i seg sjølv ein korrupsjonsrisiko (Økokrim 2022). Det er Transparency International Norge sitt inntrykk at mange er villige til å risikere svært mykje, både når det gjeld straff og omdømmetap, for relativt lite (NKRF 2023).

Moglege risikofaktorar

- Manglande eller eldre etiske retningslinjer
- Manglande eller svak internkontroll
- Mangelfull opplæring i etikk
- Kommunen har ikkje oppdatert rutine for varslingsrutinane
- Varslingsrutinane er ikkje godt nok kjent
- Varslingsrutinane blir ikkje følgt opp
- Det er ikkje trygt å varsle
- Det blir ikkje lagt til rette for varslingsrutinane
- Kommunen har ikkje tilfredsstillande etisk standard.

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Kommunen har lagt ut reglement og retningslinjer for finans, økonomi og gjeldsforvaltning på heimesidene, og dei er nyleg revidert. I tillegg til delegeringsreglementet, alkoholpolitiske retningslinjer og vedtekter for næringsfondet i kommunen.

Innan helseområdet har det blitt innført nytt digitalt system for dokumentbibliotek (prosedyrar) og melding om uønskte hendingar. (Årsmelding)

I årsmelding for 2023 viser Fjord kommune til at ein har hatt stort fokus på bruk av organisasjonen sitt kvalitetssystem, som består av eit dokumentbibliotek. Der kvar sektor samla sin dokumentasjon (reglement, retningslinjer, rutinar, mm) på sitt eige område i biblioteket, slik

at skal være enkelt for dei tilsette til å finne at den informasjonen dei har behov for i arbeidskvardagen.

Kommunen opplyser at avviksmodulen i kvalitetssystemet som blir brukt for å melde og behandle avvik er forankra i organisasjonen. Meldingane gir verdifull informasjon som kan bli brukt til å lære og forbetre tenesteutøvinga. (Årsmelding 2023)

I kommunelova § 24-7 står det at revisor skal underrette kontrollutvalet om ein kvar mislege høve, og vi ventar difor å bli underretta med ein gang dersom kommunen sjølv gjennom varslingar eller på anna måte blir gjort kjend med dette.

Våre vurderingar

Vi har ikkje funn som tilseier at kommunen skal ha store utfordringar på dette feltet. Kommunen synar god bevisstheit omkring temaet og har utarbeidd reglement og rutinar som er tilgjengelege for dei tilsette. Fjord kommunen arbeider kontinuerleg med temaet. Vår vurdering er at kommunen har rutinar og en praksis for opplæring i etiske retningslinjer, men vi er usikre på etterleving og praksis ute i einingane. Vi vurderer dermed samla risikonivå som lav.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
Kommunen har ikkje tilfredsstillande etisk standard. Det blir ikkje lagt til rette for varsling.	Har kommunen gode nok rutiner for å ta opp etiske dilemma i enhetene. Kommunen kan bli betre på å følge opp prosedyrer og varslingar.	Manglende samordning av verneombudets virksomhet. Svak rettsikkerhet for innbyggere/ansatte. Svekket omdømme.	L	M	L

INTERKOMMUNALE SAMARBEID

Komplekse oppgåver og mangel på ressursar gjer det krevjande for kommunane å nå sine mål. Løysinga kan vere **interkommunale samarbeid** (Statsforvalteren 2023).

Ei kartlegging av interkommunale samarbeid utført på oppdrag frå Kommunal- og distriktsdepartementet har formulert suksessfaktorar for velfungerande interkommunale samarbeid, avhengig av kva for samarbeidsform som er valt; **eigarskap til mål** hjå folkevalde og administrasjon i samarbeidskommunane, **formalisering** av samarbeidet og **profesjonell eigarstyring**, og **resultatrapportering**, **kommunikasjon** og pleiing av relasjonar og tillit.

Når kommunar organiser delar av verksemda si som egne selskap eller i samarbeid med andre kommunar, kan det skape utfordringar for demokratiet ved at selskapa i mindre grad er direkte underlagt kommunestyret.

Moglege risikofaktorar

- Informasjon om tenesta og verksemda blir ikkje etterspurt av folkevalde
- Mangelfull rapportering frå vertskommunen
- Manglande eigarskap til mål både politisk og administrativt
- Lite formalisert samarbeid
- Lite tillitsskapande kommunikasjon
- Tenesta blir ikkje følgt opp i praksis
- Manglande oppfølging av inngåtte avtalar og rapportar frå tenestene til kommunestyret

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

På oppdrag frå statsforvaltaren har NIVI (2023) utarbeida ein rapport om Interkommunale samarbeid i Møre og Romsdal. Rapporten peiker på somme utfordringar ved kommunalt samarbeid. Dette er manglande samordning mot eget tenesteapparat, mindre effektiv administrativ styring, samarbeid på dei store kommunane sine premisser, manglande demokratisk eigarskap og kontroll, og avvikande forvaltningskultur i interkommunale selskap. I rapporten går det fram at det er 36 formelle ordningar der Fjord kommune deltek.

Mange av kommunen sine teneste blir levert gjennom interkommunale samarbeid med andre kommunar. Det er viktig å formalisere desse samarbeida, og at det blir stilt krav til rapportering frå vertskommunane, og god dialog mellom eigarkommunane. Vi ser ein risiko for at kommunen ikkje i tilstrekkeleg grad følg opp inngåtte avtalar og rapportar frå tenestene til kommunestyret.

Fjord kommune er deltakar i Sunnmøre regionråd som er organisert som interkommunalt selskap (IKS) Fjord kommune er som nemnt med i 36 ordningar, med antall ordningar der kommunen ivareteke vertskommuneansvaret er 2, mens dei resterande 34 ordningane er med bistand frå andre kommunar i regionen. Totalt antall ordningar Fjord kommune er med i er et ganske gjennomsnittleg antall i fylket. (NIVI analyse 2023)

Fjord kommune har vedtatt si eigarskapsmelding i sak 007/22 den 10.2.2022. Av eigarskapsmeldinga følger det overordna prinsipp for eigarstyring. Fjord kommune skal vere ein profesjonell eigar, som utøver eigarrolla si i tråd med prinsipp for god eigarstyring slik dei er nedfelt i KS sine tilrådingar om eigarstyring, selskapsleiing og kontroll, og slik det kjem fram i denne eigarskapsmeldinga. Fjord kommune har definert 10 overordna prinsipp for si eigarstyring.

Møre og Romsdal revisjon SA utførte eigarskapskontroll i 2022 der konklusjonen var at eigarstyringa delvis var i samsvar med krav og anbefalingar, med enkelte punkter som kunne bli forbetra.

Våre vurderingar

Fleire av kommunens tenester ytes gjennom interkommunale samarbeid med andre kommunar. Det er viktig å formalisere disse samarbeida, at det stilles krav til rapportering frå vertskommunane, og at det er god dialog mellom eigarkommunane. Vi vurderer at kommunen burde vurdere å følge opp tilrådingane gitt i eigarskapskontrollen. Vi ser at det kan være en viss usikkerheit knyt til informasjonsflyten omkring eigarskap. Vi vurderer derfor samla risiko- og vesentlege for området som M.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
Kommunen implementerer og følgjer ikkje i tilstrekkeleg grad opp inngåtte avtaler og rapportar frå samarbeidet til kommunestyret	Mangelfull systematisk rapportering og oppfølging av avtaler og teneste.	Kommunestyret har ikkje godt nok grunnlag for å følgje opp tjenesta.	M	M	M

Vi vurderer følgjande tema som mest aktuelle for forvaltningsrevisjon:

- Interkommunale samarbeid

DIGITALISERING OG INFORMASJONSTRYGGING

Kommune-CSIRT ventar eit høgt volum av **digitale angrep** i sin analyse og utsikt for 2023. Tryggingsutfordringar som blir omtala er mellom anna: digital prosesstyring av vassleveranse, SD-anlegg (system for sentral drift av eks. varme og ventilasjon), låsesystem for bygg og idrettsanlegg, velferdsteknologi, heisstyring, tryggingskamera/overvåkingskamera, kraftverk/kraftleveranse, reinseanlegg og avfallsdeponi og forbrenningsanlegg.

Det er ein gjennomgåande tendens at digitaliseringen skjer på **tross av personvernet**. Det er fremhevet at personvernet i skule og barnehage er under press. Det ble motteke flest klagar på feil i handsaming av personopplysningar i registre. Det er meldt auka tal meldingar om brot på personopplysningstrygginga, grunna **feilsendingar og feilpubliseringar**, men også at tilgangsstyring er eit problem (Datatilsynets årsrapport for 2022).

Moglege risikofaktorar

- Svak internkontroll
- Dokumentasjon av plikter
- Manglande databehandlaravtalar med eksterne aktørar
- Mangelfull dokumentasjon av handsamingsaktivitetar
- Organisasjonskultur og kompetanse
- Manglande risikovurdering på området
- Oppfølging av personvern i einingane
- Tilgangsstyring
- Komplisert og omfattande regelverk
- Personvern er ikkje tilfredsstillande.
- Informasjonstrygginga er ikkje tilfredsstillande

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

I Fjord kommune er det ei målretta satsing på velferdsteknologi der det er identifisert store utviklingsmoglegheiter. Satsinga er avhengig av å realisere potensialet som ligg i ny teknologi for å auke kvaliteten på tenesta og gjer dei meir tilgjengelege for brukaren. Gjennom digitalisering og bruk av ny teknologi ønsker kommunen å bidra til å frigjere ressursar til andre og meir naudsynte område i kommunen.

Fjord kommune har tatt strategisk initiativ til for å utvikle og innføre meir velferdsteknologi innan tenestetilbodet sitt. Velferdsteknologi som trygggleiksalarmar og elektroniske medisindispenserar står sentralt i denne utviklinga. Dette er løysningar som er under utrulling i 2024, og kommunen gjennomfører individuelle kartleggingar for å tilpasse teknologien til brukaren sitt behov.

Vidare er Fjord kommune med i eit offentleg samarbeid om IKT og digitalisering med Ålesund, Sula, og Giske kommune som avtalepartnarar. Dette samarbeidet er kjent som e-kommune sunnmøre, som har til formål å styrke den teknologiske infrastrukturen og samarbeidet mellom kommunane. Denne portalen er felles for alle tilsette i kommunen ved innlogging i ulike eksterne digitale verktøy og løysingar. Gjennom samarbeidet kan kommunane å dele ressursar, kunnskap og beste praksis for å optimalisere bruk av teknologi i sine tenester (e-sunnmøre.no).

Samla sett utgjer denne satsinga på velferdsteknologi og e-kommune-samarbeidet ein vital del av kommunens langsiktige strategi for å forbetre og modernisere offentlege tenester gjennom digitalisering. Fjord kommune utarbeidde eigen rapport om digitaliseringsstrategi tilbake i 2018.

Våre vurderingar

Vi vurderer at kommunen si deltaking i samarbeidet e-kommune Sunnmøre er med å redusere risikoen for at risikofaktorar skal inntreffe innan personvern og informasjonstryggleik til middels risiko, men vi vurderer området til å ha høg vesentlegheit. Kommune har tatt grep om implementeringa av velferdsteknologi innan sitt område for helsesektoren, som er vesentleg i å forbetre sine tenester og frigjere ressursar og auke effektiviteten. Vi vurderer samla risiko som middels.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
Personvern er ikke tilfredsstillende. Informasjons-sikkerheten er ikke tilfredsstillende	Deltakelse i eKommune reduserer risiko innenfor personvern og informasjonssikkerhet.	Negativt for tillit og omdømme Belastning for enkeltindivid. Manglende overholdelse av personvern. Sensitive opplysninger for innbyggere eller viktige opplysninger for kommunen blir spreidd til uvedkommende.	M	M	M

Aktuell forvaltningsrevisjon kan være:

- Datasikkerhet og informasjonstryggleik
 - personvern

OFFENTLEGE INNKJØP

Norske kommunar må følgje lov og føreskrift om offentlege innkjøp. Lova skal bidra til effektiv utnytting av samfunnet sine ressursar, og den skal sikre at det offentlege opptre med integritet. Vidare skal reglane bidra til å motverke sosial dumping, ivareta miljøomsyn og motverke brot på menneskerettane.

Økokrim skriv trusselvurderinga for 2022 at **korrupsjonsrisikoen** i kommunal sektor er størst i konkurranserunder (Økokrim 2022).

Kommunar kjøper inn for store summer, og har gjennom innkjøp eit instrument for å jobbe med berekraft, til dømes gjennom å fremme omstilling til sirkulær økonomi.

Det er sannsynleg at kriminelle aktørar vil prøve å utnytte ukrainarar og andre utanlandske og sårbare arbeidstakarar til **svart og ulovleg arbeid**. Utnytting skjer særleg i arbeidsintensive yrke med ein høg del ufaglærte som **bygg og anlegg**, bilpleie- og verkstad, varetransport, reinhald og sesongarbeid innan jordbruk og fiskeri. Bruk av ulovleg arbeidskraft har over fleire år vore ein utbredt form for arbeidslivskriminalitet.

Moglege risikofaktorar

- Offentlege innkjøp blir ikkje gjort tilfredsstillande
- Svak internkontroll
- Kompetanse og ressursar
 - Offentlege innkjøp
 - Arbeidslivskriminalitet
- Manglande openheit
- Manglande miljøomsyn
 - Sirkulær økonomi
- Uklare ansvarshøve
- Mangelfull kostnadskontroll og økonomistyring
- Næringar med større risiko for kriminalitet
- Delen utanlandsk arbeidskraft er stor
- Lite samhandling med andre offentlege styresmaktar

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Kommunen har utarbeidt eige innkjøpsreglement med oppdaterte rutinar for innkjøp og varemottak. Det er avklarte ansvarsforhold ved bestillingar, varemottak og fakturering. Kommunen nyttar e-handel som hovudregel ved bestilling av varer og tenester.

I kommunens økonomireglement kapittel 13 står det om regelverket knytt til offentlege innkjøp. Kommunen er ein del av innkjøpssamarbeidet med Ålesund kommune. Det er vist til at alle innkjøp skal:

- utførast i samsvar med andre relevante lover, forskrifter og standardar innan dei aktuelle fag, bransje eller sektorar, og HMS-regelverk.
- utførast med høg integritet og i samsvar med kommunen sine etiske retningslinjer
- så langt det er føremålstenleg vere basert på konkurranse
- der det er mogleg, vurderast ut frå det mest fordelaktige tilbodet.

Regelverket som det vises til i kommunen eige økonomireglement: Lov om offentlige anskaffelser og Forskrift om offentlige anskaffelser.

Reglementet deler kjøp inn i typar med tilhøyrande EØS terskelverdier. I kapittel 13.4.2 opplyst det om bestilling av varer og tenester der ramme og innkjøpsavtalar der dette føreligger. Ved eventuelle bestillingar av varer og/eller tenester utover omfanget eller der det ikkje føreligg innkjøpsavtale for varer/tenester skal det bli meldt inn til nærmaste leiar om behov for innkjøpsavtale. Fjord kommune har ikkje hatt nokon saker i klagenemnda for offentlege anskaffingar (KOFA) i dei siste åra.

Frå oppstartsmøte ga kommunen uttrykk for opptatt de kunne ønske og oversikt over selskapa og sine interkommunale samarbeid generelt. Da dette pr i dag kan fremstå som noko uoversiktleg. Kommuneleiinga gir uttrykk for at man dermed betre kan vurdere det hensiktsmessige ved kommunens eigarskap i ulike selskap. (Oppstartsmøte)

Det er i Fjord kommunens næringsfond utarbeida egne retningslinjer og vedtekter tilhøyrande fondet. Både EØS-avtalen samt lov om offentlege anskaffingar setter einskilde innskrenkingar for å gi støtte til næringsutvikling.

Våre vurderingar

Vurderinga vår er at det ikkje er høgare risikonivå for dette område i Fjord kommune. Offentlege innkjøp er eit område som er utfordrande for kommunar å handtere på grunn av at det er ei oppgåve som mange tilsette gjer og at det er store summar involvert, samstundes som at det er eit regelverk med krav til konkurranse, innkjøpsprosess, dokumentering, etterleving av seriositetsvilkår og fleire . Vurderinga vår er at samla risikonivå er Medium (M).

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Innkjøp er ikkje gjort tilfredsstillande.	Mangelfull internkontroll, her under opplæring og etterleving. Mangelfull oppfølging av seriositetsvilkåra.	Tap av verdier, tillit og omdømme. Korrupsjon, arbeidslivs-kriminalitet og kameraderi.	M	M	M

Aktuell forvaltningsrevisjon kan vere:

- Offentlege innkjøp

3.4 TENESTEYTING OG UTØVING AV MYNDE

KLART SPRÅK

Med språklova som gjeld frå 1.1.2022, har offentlege organ plikt til å bruke klart og korrekt **språk** som er tilpassa målgruppa. I media har det den siste tida vore søkjelys på at innbyggjarar kan ha utfordringar med å forstå offentlege vedtak og den informasjon som blir gitt dem. Med stadig mindre kundekontakt, er klart og godt språk viktig for innbyggjaren.

Moglege risikofaktorar

- Informasjon og vedtak er ikkje tilpassa målgruppa
- Kommunen har ikkje eit klart og brukarvennleg språk
- Ressursar blir brukt uhensiktsmessig
- Risiko for brukar

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Kommunen opplyser om at alle tilsette som publiserer på deira nettsider får opplæring og rettleiing i korleis skrive for nett. Det føreligg tilgjengelegheitserklæring på kommunen si heimeside. Det er moglegheit for å gje melding om manglande tilgjengelegheit på nettsida. Nettsida blir om blir testa jamleg for avvik. Det ønskes klart språk og universell utforming av dei digitale flatane opplysast det om frå kommunen.

Når det er knapt med arbeidskraft, er det viktig at ressursane blir brukt best mogleg. Om kommunen er tydeleg i sin kommunikasjon med brukaren, reduserer det unaudsynte påkjenning på både brukar og tilsette.

Våre vurderingar

Undersøkinga vår viser at kommunen har tiltak for styrke dette område, og det er få indikasjonar på at det er u-ønskja konsekvensar som følgje av uklart språk. På grunn av desse tiltaka vurderer vi samla risikonivå for området som lav.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Kommunen har ikkje eit klart og brukarvennleg språk	Kommunen har tiltak som styrkar arbeidet med klart språk	Informasjon og vedtak blir ikkje forstått Ikkje effektiv ressursbruk.	L	M	L

PERSONALFORVALTNING

Mange kommunar har utfordringar med å rekruttere og få tak i riktig kompetanse. Kommunar har utfordringar med å **rekruttere** helsepersonell, særleg sjukepleiarar og legar. Mange kommunar har utfordring med å rekruttere psykolog og vernepleiarar (Helsedirektoratet 2021). For å kunne halde fram med å gje gode teneste, må kommunen ta i bruk teknologi og nye måtar å jobbe på. **Omstillingsarbeidet** må være systematisk, strategisk og målretta (Statsforvalteren 2023).

Det legemeldte **sjukefråværet** i 4. kvartal 2022 er 5,7 prosent i Norge (NAV). Kvinner har høgare sjukefråvær enn menn. Korona preger sykefraværet enda, som er høgare enn før pandemien. Vi ser at høgt sjukefråvær og stort arbeidspress kan utfordre **arbeidsmiljøet**.

Moglege risikofaktorar

- Mangel på kvalifisert arbeidskraft
- Nok og riktig kompetanse og ressursar
- Auka krav til fagutdanning
- Omstillingsarbeid
- Mangelfull organisering og leiing
- Lite søkjelys på arbeidsmiljø
- Manglande førebyggjing
- Manglande oppfølging og tilrettelegging
- Høgt sjukefråvær
- Manglande kunnskap om kva som aukar sjukefråværet påvirker muligheten for tiltak
- Arbeidsmiljøet er ikkje tilfredsstillande
- Storleiken til kommunen gjer den sårbar.

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Fjord kommune har som mange andre kommunar utfordringar med å rekruttere helsepersonell. I årsmelding for 2022 og 2023 kjem det fram at det er stadig vakante stillingar innan helseområdet, og innan skule/barnehage. Dette blir løyst gjennom innleie frå vikarbyrå, og i ein skilde høve rekruttering av kompetanse frå utlandet. Desse faktorane medfører ekstra kostnader, og er ei mellombels løysing.

Kommunen er med i HelseSamArbeid for styrking av arbeidsdeltaking som no er inne i ein evalueringssfas. Kommunen har fått tilsett ein kommunepsykolog etter lengre tid. Det har vore arbeida med ulike prosjekt knytt til omstilling innan helse, til dømes helseplattforma, involvering i prosjektet KS «tørn», og nytt digitalt system for prosedyrar og avvik.

På likestillingsområdet er lønspolitikken i Fjord kommune utforma slik at kvinner og menn vert likebehandla i vurdering av lønn og avansement, og kommunen før ei eventuell stillingsutlysing

gjennomfører dei ei undersøking på om det er nokon i delt stilling som ønsker å auke denne. I Fjord kommune er det eit stillingsnitt på 72 % med eit blick på ønska heiltidskultur. Fjernar ein tilsette i brannkorpset har Fjord kommune eit snitt på 86 %. Fjord kommune har flest kvinnelege arbeidstakarar totalt, med ein kvinnedel på 62 % (Årsmelding 2023).

Det er 224 tilsette som har ein stillingsprosent på 85% eller meir og av desse er 179 kvinner. For tilsette med 84% eller lågare stillingsbrøk er det 159 tilsette (98 kvinner). I brannkorpset er det 44 tilsette (42 menn) som arbeider i ei deltidstilling på 2,04%.

Kommuneleiinga fortel i oppstartsmøte at arbeidsmiljø som et område som kan være aktuelt undersøke nærmare, da leiinga ser at sjukefråværet er bekymringsfullt i kommunen. (Oppstartsmøte)

I årsmeldinga av 2022 kjem det fram at det blir arbeidd systematisk for å få ned sjukefråværet. Det totale sjukefråværet var på 9,54 % 2023. Det blir vist til at det har vore ein nedgåande trend i løpet av året. Det har og vore ein nedgang frå 2021 då sjukefråværet var på 11,5 % innan helsesektoren, men noko av dette fråværet kan skuldast koronapandemien i perioden. Samla sjukefråværet hadde ein auke frå 2022 med 0,36 %poeng. Mål for sjukefråværet i Fjord kommune var 2023 var 8,0 %. (Årsmelding 2022 og 2023). Det er forskjellar innan dei enkelte einingane.

I spørjeundersøkinga til leiarane og politikare i Fjord er dei einige i utfordringa med å rekruttere og behalde kompetanse no og framover. Mange av einingsleiarane meiner det er tilstrekkeleg saksbehandlingskapasitet ved deira eining. (Spørjeundersøking)

Omstilling er naudsynt for å tilpasse drifta til dei økonomiske rammene, og det blir vist til at talet på årsverk må ned. Samstundes må kommunen framover vri ressursane frå oppvekst til pleiesektoren på grunn av den demografiske utviklinga til kommunen. (Årsmelding 2022 og 2023)

Våre vurderingar

Kommunen har utfordringar med nok og riktig kompetanse. Kommunen har eit høgare sjukefråværet enn målsettinga, særleg innan helse. Dette kan utfordre endrings- og utviklingsarbeidet i einingane, i tillegg til å auka risiko for kvaliteten på tenestene. Vi vurderer risikoen som høg for at også andre einingar og tenester kan ha same utfordring med kompetansen. Vi vurderer derfor samla risiko- og vesentleg for området som høg.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
<p>Nok og riktig kompetanse og ressursar.</p> <p>Høgt sjukefråvær.</p> <p>Arbeidsmiljøet er ikkje tilfredsstillande.</p>	<p>Kommunen har eit høgare sjukefråvær enn målsettinga.</p> <p>Kommunen har hatt utfordringar med å skaffe kvalifisert personell i fleire stillingar.</p> <p>Kommunen har søkelys på å få ned sjukefråværet.</p>	<p>Kommunen har utfordringar med å få tak i nok og riktig kompetanse. Dette kan påverke endrings- og utviklingsarbeidet i einingane, i tillegg til å auke risikoen for kvaliteten på tenestene.</p> <p>Vi vurderer risikoen som høy for at også andre einingar og tenester kan ha same utfordring med kompetanse.</p>	M	H	H

Aktuelt tema for forvaltningsrevisjon:

- Personalforvaltning

OPPVEKST

Ungt utanforskap er ein av de store utfordringane i det norske samfunnet i dag. Mange unge faller ut av vidaregåande opplæring og talet på unge uføre aukar. Eit auka tal på barn veks opp i familiar med vedvarande låg inntekt. Psykiske lidingar er ein viktig årsak til uføre blant unge og fråfall frå utdanning- og arbeidsliv. Omkostningane er store både for samfunnet og for dei unge det gjeld, i tillegg til at arbeidslivet mister tilgang til naudsynt arbeidskraft og kompetanse (KS 2022: 47). Eit berekraftig velferdssamfunn føreset at fleire deltek i arbeidslivet, og at fleire står lenger i arbeid.

Kommunen må jobbe **breidt og samla** for eit godt tenestetilbod til alle barn og unge. Statsforvalteren ventar at kommunane **styrker det helsefremmande og førebyggjande** arbeidet til barn, unge og deira familiar, inkluderer tilbodet til gravide, gjennom helsestasjon- og skolehelsetenesta, at kommunane satser på **lågterskel psykisk helsehjelp**, slik at ein kan få rask hjelp utan henvisning, og at kommunane gir alle barn og unge som blir henvist til psykisk helsevern tilbod om vurderingssamtale (Statsforvalteren i Møre og Romsdal sitt forventningsbrev for 2023).

Rapporten «**Tidlig innsats**, tidlig i livet» utarbeid av forskarar på oppdrag for KS trekker frem kommunikasjon, samarbeid og samhandling mellom tenestene som viktige kriterier. Godt **tverrfaglig samarbeid** mellom aktuelle instansar, og kunnskap om andre relevante tenestetilbod er viktig for å komme tidleg på banen. Rapporten viser til at språk og kommunikasjon mellom instansane kunne vore betre. Barnehagen blir omtalt som spesielt viktig i arbeidet med tidleg innsats. Forskarane argumenterer for at det bør bli arbeid for å få relativt fleire pedagogar i barnehagen.

Moglege risikofaktorar

- Tidleg innsats fungerer ikkje tilstrekkeleg
- Ressursmangel
- Nye kompetansekrav i skule og barnehage blir ikkje følgt opp
- Utilfredsstillande internkontrollrutinar
 - Manglande risikovurdering
- Mangelfulle rutinar for overgangar
- Manglande førebyggjingsarbeid
- Mangelfulle rutinar for å fange opp barns ulike behov
 - Ikkje tilpassa undervisning
- Mangelfull eller feil gjennomføring av aktivitetsplikta
- Mangelfulle rutinar for å skape eit inkluderande miljø
- Ungt utanforskap
- Kvaliteten i oppvekstsektoren er ikkje tilfredsstillande
- Spesialundervisning/ tilrettelagt undervisning fungerer ikkje tilfredsstillande
- Uklare forventningar mellom skule-heim
- Mangelfull medverknad
- Mangelfullt tverrfagleg samarbeid
 - Utilstrekkeleg bistand frå PPT
- Mangelfull oppfølging av barnehage

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Frå kommunebarometeret går det fram at «[i] Fjord oppfylte 70 prosent av barneskolelærerne i norsk, engelsk og matematikk i 1.-7. trinn kompetansekravene i 2022. (...) På ungdomsskolen oppfylte 100 prosent av lærerne i matematikk, engelsk og norsk nye krav til fordypning i fagene».

KS sin økonomimodell viser at kommunen har hatt ein auka ressursbruk innan oppvekstområdet dei siste åra, og spesielt innan grunnskule. KS sin økonomimodell korrigerer for inntektsnivået til kommunen og utgiftsprofilen til innbyggjarane som er målgruppa for tenesta. For barnehage er ikkje ressursbruken høg sett opp mot andre kommunar, medan for grunnskulen har utgiftsauka gjort at kommunen har ein høg ressursbruk relativt til andre kommunar.

KS har nyleg utarbeida ein produksjonsindeks innan grunnskulen som viser at Fjord kommune er på landsgjennomsnittet når det gjeld skulebidragsindikatorane, grunnskulepoeng, læringsmiljø og talet på innbyggjarar i alderen 6 til 9 år i skulefritidsordning. Sett opp mot ressursbruken i grunnskulen, som er høg, får Fjord kommune en relativt låg effektivitet.

Fjord har tre barnehagar i kommunen, Fjord leverer i tillegg grunnskuleteneste og barnehageplass til Liabygda i Stranda kommune. Kommunens skular er Valldal, Stordal og Eidsdal samt Fjord vaksenopplæring. Kommunen oppfyller lærarnorma i skulane ifølgje årsmeldinga.

I årsmeldinga for 2023 viser Fjord kommune til eit høgt fagleg tenestnivå i oppvekstområdet, men og at kommunen er merksam på at det kan vere vanskeleg å rekruttere fagkompetanse, særleg i vikarstillingar.

Ei framtidig utfordring i kommunen er minkande barnetal, som gjer at Fjord i årsmeldinga visar til at det kan være nødvendig å sjå på nødvendige tilpassingar i skulestrukturen for å oppretthalde kvaliteten i åra som kjem.

Ei tverrfagleg gruppe har utarbeidd ein førebyggjande oppvekstplan i tråd med samfunnsplanen i Fjord og lovverk som krev betre førebyggingsarbeid og samordninga av dei kommunale tenestene. (Årsmelding 2023)

Andelen elever i grunnskolen som får spesialundervisning i Fjord er på 13,3 % samanlikna mot landsgjennomsnittet på 8%. Tal frå kostra indikerer og fleire årstimer går med til spesialundervisning per elev i Fjord enn for resten av landet. (SSB kostra grunnskole 2023)

Våre vurderingar

Kommunen kommer middels godt ut i fylket innanfor oppvekstsektoren i kommunebarometeret. Av vesentlege områder, finner vi at oppvekstsektoren vil ha utfordringar med å holde økonomisk ramme. Disse utfordringane kan signalisere potensielle svakheiter i systemet som kan hindre kommunen i å nå sine mål om høy kvalitet på tenester for barn og unge. Vi vurderer at oppvekst ikkje har høg risiko innanfor alle lista risikofaktorar, men at det er funn og indikasjonar innan grunnskule som gjer at vi vurderer som høgt risikonivå (H).

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Kvaliteten i oppvekstsektoren er ikkje tilfredsstillande.	Grunnskule har høg ressursramme, men relativt låg produktivitet.	Elevane får ikkje tilfredsstillande læringsutbytte.	M	H	H
Spesialundervisning/ tilrettelagt undervisning/ tidleg innsats eller PPT fungerer ikkje tilstrekkeleg.	Høgt tal på elevar med spesialundervisning og høg timetal spesialundervisning pr elev.	Elevane får ikkje den oppfølginga eller undervisninga dei har krav på. Høg ressursbruk kan gå ut over andre teneste.			

Aktuelt tema for forvaltningsrevisjon:

- Grunnskule, psykososialt læringsmiljø og spesialundervisning

BARNEVERN

Barns rett til **medverknad** blir ikkje godt nok ivareteke, sjølv om barn har tydelege rettar i lowverket. Det omfattar mellom anna mangel på informasjon, at dei ikkje trygt får sagt det dei ønskjer og mangel på klageadgang. Det er også dokumentert relativt omfattande manglar ved barn sin **rett til god og forsvarleg hjelp** på ein rekkje område og at mange barn opplev flytting og ustabilitet i sin omsorgssituasjon. Det er vidare påvist utfordringar ved barnevernstenesta sine **undersøkingar**. **Rammene** for barneverntenesta ser ut til å vanskeleg for små distriktskommunar. Etter utvalet si vurdering er føresetnadene for å levere gode barnevernsteneste dårlegare jo mindre barnevernstenesta er (NOU 2023:7:17).

Det har dei siste ti åra blitt gjennomført ein rekkje reformer og endringar i barnevernet på bakgrunn av svikt og utfordringar med kvalitet, særleg i det kommunale barnevernet (NOU 2023:7). Den **nye barnevernslova** frå 1.1.2023 skal gjere barnevernet enklare, meir brukarvennleg og betre tilpassa samfunnet i dag. Lova skal også bidra til auka vekt på førebyggjande arbeid og tidleg innsats.

Statsforvalteren ventar at kommunane styrkar arbeidet med **tidleg innsats** og førebygging, at det blir utarbeida ein **førebyggingsplan** mot omsorgssvikt og åtferdsproblem, og at kommunen arbeider for å gjenforene barn og foreldre etter omsorgsovertaking. Det er venta at kommunane følger opp regjeringa si pågåande **kompetansesatsing** for perioden 2018-2024 og legg til rette for å oppfylle kompetansekrava i den nye barnevernslova (Forventningsbrev 2023).

Moglege risikofaktorar

- Pressa ressursituasjon
- Tilsetting
- Kompetansekrav blir ikkje følgt opp
- Feil i sakshandsaminga
- Manglande retningslinjer og rutinar
- Manglande medverknad
- Lite eller dårleg samhandling mellom tenesta og andre aktørar
- Svak internkontroll
- Press frå omverda
- Tilstandsrapport blir ikkje utarbeida (og lagt frem for kommunestyret)
- Førebyggingsplan blir ikkje vedteke av kommunestyret
- Rekruttering av fosterheim
- Kvaliteten i barnevernstenesta er ikkje tilfredsstillande

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Fjord kommune har organisert barnevernet saman med Stranda kommune under sosialtenesta i kommuneområde helse, pleie og omsorg. Barnevernet består av totalt 8,5 årsverk der 3,5

årsverk er tilhøyrande Fjord kommune, og einingsleiar i sosialtenesta er og barnevernsleiar ifølgje tilstandsrapporten for 2023. Barnevernsvakta på Sunnmøre er utanom ordinær arbeidstid ei forlenging av det kommunale barnevernet. Barnevernet som heilheit ligg lågt blant kommunar i fylket etter kommunebarometeret. (Tilstandsrapport 2023)

Det er utarbeidd årleg tilstandsrapport i samsvar med lovkrav. Der vises det til ønskja utvikling for barnevernet i Fjord kommune dei komande åra. Det oppretta eit samarbeid med Ålesund og Volda kommune om fosterheim for å ha eit tilstrekkeleg tilgjengeleg tilbod.

Kommunebarometeret syner at sakshandsamingsfristen er overhalddt i 91 % av sakene i barnevernet mot landsgjennomsnittet på 89,5 %. Delen barn frå 0 til 17 år med undersøking er på 2,9 % samanlikna med gjennomsnittet i fylket på 3,5 %. I første halvår for 2022 rapporterer kommunen ingen fristbrot i undersøkingssaker og barn i hjelpetiltak med tiltaksplan og evaluert tiltaksplan ligger på 100 %.

Våre vurderingar

Kommunen nyttar Compilo som avvikssystem som det i tilstandsrapporten blir vist til har eit betringspotensiale når det gjeld å melde avvik innan tenesta. Barnevernet i Fjord har lågare kostnader til barnevernet både samanlikna med fylket og resten av landet. Det blir og vist til at tenesta ser det vil bli meir krevjande i åra framover med nye krav til kompetanse, organisering og struktur. Vi vurderer samlet risiko- og vesentlighet til M.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Kvaliteten i barneverns-tenesta er ikkje tilfredsstillande	Tenesta har utfordringar med å skaffe kvalifiserte vikarer. Kommune ligger lågt på Kommunebarometeret for indikatoren	Forebyggende arbeid og tidlig innsats nedprioriteres. Innbyggerne får ikke de barneverns-tjenestene de har krav på.	M	M	M

Aktuelt tema for forvaltningsrevisjon:

- Ressursallokering: Rekruttering av kvalifisert personell

HELSE OG OMSORG

Det er venta at kommunane styrker sitt arbeid innan **psykisk helse**. Målet er at dei som må ha psykisk helsehjelp skal få god og lett tilgjengeleg hjelp, særleg barn og unge. Det er også varsla ein førebyggings- og behandlingsreform for **rusfeltet** hausten 2023 (Statsforvalteren 2023).

Det blir meir krevjande å finne **nok hender til å pleie fleire eldre og sjuke**, når aldersgrupper som må ha omsorgstenester aukar mykje meir relativt til folketalet i arbeidsdyktig alder. I tillegg aukar kostnadane til yngre brukarar. Meir enn tidlegare er det difor viktig med tidleg og samordna innsats (KS 2023). Kommunane må jobbe mot meir heimebasert omsorg, ta i bruk teknologiske løysingar og tenke nytt.

Moglege risikofaktorar

- Manglande ressursar
- Framtidig press på tenesta
- Manglande samordna planlegging
- Endring i organisasjonen
- Manglande bruk av velferdsteknologi
- Manglande digitalisering
 - Helseplattforma, journalføring
- Manglar i helsefremmande og førebyggjande arbeid
- Manglande rutinar og retningslinjer
- Uklart ansvar mellom ulike forvaltningsnivå og einingar
- Manglande koordinering av ulike teneste
- Kvaliteten i helse- og omsorgstenesta er ikkje tilfredsstillande
- Utfordringar med omstilling

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Kommunen opplyser i årsmeldinga for 2022 at noko av året vart prega av pandemi, med mykje sjukefråvær blant personalet. Av årsmeldinga blir det vist til at utfordringa med å rekruttera personale innan helse, som sjukepleiarar og helsefagarbeidarar, held fram. Løysinga for kommunen har vore å leie inn frå vikarbyrå som har medført ekstra kostnadar innan sektoren. Omstillingstiltak har medført betre balanse i drifta, men det er framleis verksemder som har utfordringar med overforbruk. (Årsmelding 2022 og 2023)

I kontrollutvalsmøtet 29. januar i år vart problemstillinga rundt fråvær diskutert. Konsekvensane av sjukefråvær er fleire. Sjukefråvær kan gjere tilbodet til brukarar og tenestemottakarar dårlegare og leiinga må nytte tida si til å skaffe vikarar og få turnusen til å gå opp. Det stel tid og merksemd frå andre viktige leiaroppgåver. I tillegg er sjukefråvær kostbart økonomisk sett for kommunen, og kan gå utover andre prioriteringar. I følge KS sin modell

Sykefraværskostnadsberegning for 2022 kosta sjukefråværet Fjord kommune 9,9 mill kroner.

I årsmeldinga for 2022 syner det at kommunen har vore involvert i KS «Tørn»-prosjektet der det vart gjort tiltak for å endra organisering og arbeidsformer innan kommunen sine helseteneste, spesielt innan innanfor heimetenestedistrikta. I årsmelding for 2023 rapporterast det at tørnprosjektet vart avslutta. Prosjektet visast til årsmelding frå kommunen at Fjord har hatt positive effektar av tiltaka.

Kommunen gjennomførte brukar- og pårørande undersøkingar ved institusjon, heimeteneste og Habilitering i 2023.

Fjord kommune fekk i 2022 rekruttert ein kommunepsykolog som har vært vakant sidan 2020. Fjord kommune fekk utsett innføring av Helseplattforma med 6 månadar. Videre i årsmeldinga for 2023 vises det at tenestene i helse og omsorg har innført Helseplattformprosjektet der løysinga var i drift frå november utan større utfordringar. (Årsmelding 2023)

Fjord kommune er rangert som nummer 281 innan helse og omsorg på kommunebarometeret, lågast rangert samanlikna med nabokommunane. I Fjord kommune er delen tilsette med fagutdanning 75,2 %, litt lågare enn det nasjonale gjennomsnittet på 78 %. Vedtaka i heimetenesta som er iverksett innan 15 dagar er 95,92 %, omtrent likt landsgjennomsnittet som er på 96 %.

Av dei som bur på sjukeheim som har omfattande bistandsbehov er i Fjord kommune på 84,6 %, noko høgare enn landsgjennomsnittet vises det til i Kommunal Rapport.

Våre vurderingar

Mangel på hender gjør at kommunen må omstille seg. Det foregår allerede tjenestevriding, og det blir mer av det framover. Einingane har noko overforbruk og en del innleige av vikarer. Gode prosessar vil her vere viktig. Området blir trekt fram som eit risikoområdet i spørjeundersøkinga. Ein forvaltningsrevisjon som ser på korleis kommunen praktiserer en omstilling kan være aktuelt. Vi vurderer samla risikonivå for området som M.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreffer	S	K	Risiko-nivå
Kvaliteten i helse- og omsorgstjenesta er ikkje tilfredsstillande. Manglande ressursar. Utfordringar med omstilling. Fremtidig press på tenesta.	Høgt sjukefråvær. Kommunen har ikkje nok ressursar. Tenestevridning.	Innbyggerne får ikkje dei teneste dei har krav på. Kan gå ut over kvaliteten på tenesta.	M	M	M

Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon: Økonomistyring og omstillingsprosessar

MOTARBEIDING AV FATTIGDOM

Delen med vedvarande låge inntekter har auka. I hovudsak er det i husholdningar med barn at delen har auka (KS 2022:46). I Møre og Romsdal bur 4 500 barn med vedvarande låg inntekt, som er tett på ti prosent av barna i fylket. Å førebygge fattigdom er eit nasjonalt satsingsområde. **Tidleg innsats** er viktig for å førebyggje sosiale problem. Dette gjeld særleg ovanfor barn og unge som veks opp i vanskelegstilte familiar kor det er viktig å hindre at oppvekstsituasjonen fører til ytterligere og vedvarande stigmatisering. For å få til **gode tiltak** er det viktig at kommunen syt for godt **samarbeid** internt og eksternt.

Å bu trangt er ein levekårsindikator som kan seie noko om dei økonomiske og materielle førutsetnadane for gode levekår, og den aukar i låginntektsfamiliar (KS 2022).

Krigen i Ukraina har ført til den største flyktningkrisen i Europa sidan 2. verdenskrig. Det er fleire arbeidsledige- og gjennomsnittleg månedsløn er lågare for innvandrarar enn for øvrige innbyggjarar (KS og SSB.no).

Moglege risikofaktorar

- Aukande fattigdom i kommunen
- Fattigdom blir ikkje oppdaga
- Manglande ressursar
- Manglande kompetanse
- Mangel på overordna strategi
- Utilstrekkeleg oppfølging av vedtak og prioritering på området
- Utilstrekkeleg samarbeid og koordinering av teneste
- Mangelfull opplysning, råd og rettleiing
- Lite føreseieleg tal flyktningar
- Manglande integrering
- Variert målgruppe vs. individuell tilpassing.

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Fjord kommune har utarbeidd ein bustadsosial handlingsplan som er vedtatt i sak 6/23 i kommunestyret i 2023. Fjord kommune har 45 barn som bor i hushald med låginntekt i følge handlingsplanen. Den bustadsosiale monitoren frå Husbanken syner at kommunen har under ti barn i hushald som er leigetakarar og bur trangt. (Boligsosial monitor 2024)

I kommunestyresak 41/23 vedtok Fjord kommune å ta imot og busetje flyktningar på inntil 40 personar i 2023, totalt kom det 31 personar. Kommunen har vaksenopplæringstilbod på Valldal Skule. I Fjord går alle barn med minoritetsbakgrunn i barnehage. Fjord kommune har frivilligsentralar i Valldal og Stordal med faste aktivitetar. Sosialteneste/NAV Tenesten i kommunen blir kjøpt frå Ålesund kommune gjennom eit vertskommunesamarbeid (Årsmelding

2023). Kommunen opplyste i e-post av 06.05.2024 at dei er nøgde med flykntingtilbodet som blir gitt i Fjord ser seg som godt rusta på området per no.

Kommunen ligger lågast av kommunane i fylket når det kjem til sosiale teneste på kommunebarometeret. Det kan ha samanheng med at det fleire indikatorar som det ikkje er oppgitt tal for i kommunen. På ein skilde indikatorar er til dømes delen sosialhjelp i alder 18-24 ligger kommune på 6. plass i landet, med en svært låg del på 2,1%. Delen som fekk innvilga søknader om kommunal bustad var 100 prosent innvilga i Fjord, som er av de beste i landet på indikatoren. Årsaka kan vere at det er svært få som er med i talmateriale i kommunen, men det kan og vere fordi kommunen har god oversikt og raskt har kapasitet til å setje inn tilpassa tiltak. (Kommunebarometeret)

Våre vurderingar

Kommunen har ein boligsosial handlingsplan. Kommunen har tatt imot eit stort tal flykntingar som kan føre til at risiko for at delen fattige aukar. Vi har ikkje funn og indikasjonar som tilseier at det er sannsynleg at risikofaktorane inntreff innan motarbeiding av fattigdom, eller for at kommunen ikkje arbeider nok førebyggjande. Sidan dette eit område som kan ha aukande risikonivå i takt med utvikling av samfunnstrendar, vurderer vi samla risikonivå for området som middels.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Aukande fattigdom i kommunen. Fattigdom blir ikkje oppdaga.	Kommunen har en boligsosial plan og oversikt over barn i låginntektsfamilier. Kommunen tek i mot eit stort antal flykninger. Fattigdom er ei generelt aukande utfordring.	Innbyggarane får ikkje den hjelpa dei treng. Fattigdom blir ikkje fanga opp.	L- M	H	M

Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon: Motarbeiding av fattigdom

PLAN OG TEKNIKK

Korrupsjon i kommunar oppstår ofte i samband med reguleringsprosessar av eigedommar og landbruks-, natur- og friluftsområde under utbygging (Økokrim 2022). Det har vore fleire dommar for korrupsjon innan plan- og byggesak (NKRF 2023). Plan- og bygningskontoret er den tenesta innbyggarar i Noreg er minst nøgd med i (KS 2022).

Manglende **ulovlegoppfølging** kan over tid føre til at innbyggjarar får **svекка tillit** til kommunen si byggesaksforvaltning. Ulovlege terrenginngrep truer naturen, og det er sannsynleg at både næringsaktørar og private aktørar vil gjere grove ulovlege naturinngrep (Økokrim 2022).

Berekraftig arealforvaltning er viktig for å ta vare på natur, naturmangfald, naturgodar og redusere klimagassutslepp. Arealbruksendringar er ein stor kjelde til klimagassutslepp.

Klimaendringar vil krevje at kommunane planlegg og gjer tiltak for å handtere både akutte og meir gradvise endringar. Dette handlar om samfunnstrygging, miljø og økonomi. Kommunane skal arbeide systematisk med **samfunnstrygging og beredskap**. Det blir kraftigare nedbør, fleire og større regnflaumar, stigande havnivå og fleire jord-, flaum- og sørpeskred. Skadar på grunn av dette er venta å auke i åra framover. **Overvatn** er den største av utfordringa kommunane opplev med klimatilpassing (KS 2022).

Avfallsbransjen er ein bransje med særleg høg risiko for miljøkriminalitet (Økokrim 2022:22). Det er sannsynleg at kriminelle aktørar i inn- og utland vil gjere **avfallskriminalitet** framover med bakgrunn i kombinasjonen av auka verdi på avfall og auka pris på lovleg avfallshandtering. Kommunane har eit viktig ansvar for fleire **tilskotsordningar**, særlover og arealbruk som har mykje å seie for landbruket både i dag og i framtida. Kravet om eigen kontrollplan er skjerpa for å sikre tillit til tilskotsoppgåva.

Moglege risikofaktorar

- Kommunen si risiko- og sårbaranalyse og beredskapsplanar er mangelfulle/utdaterte
- Risikovurderingar er ikkje satt i system
- Klimaendringar
- Ikkje jamnlege øvingar
- Feil i sakshandsaming
- Dispensasjonspraksis
- Manglande kompetanse i kommunen
- Eksternt press
- Mangelfull internkontroll
- Manglande ressursar
- Kvaliteten i vatnleveransar og avløp er ikkje tilfredsstillande.
- Kvalitet i bustadsoppgåvene er ikkje tilfredsstillande
- Mangelfull samhandling i kommunen
- Manglande tilsyn og ulovlegoppfølging
- Har ikkje berekraftig arealforvaltning som ser samheng mellom utbygging, klimaendringar og tap av natur
- Gammalt leidningsnett for vatn og avløp
- Handtering av overvatn
- Ikkje på nye krav til reinsing av avløpsvatn
- Kvalitet i byggesakhandsaminga er ikkje tilfredsstillande
- Samarbeider ikkje med avfallsselskap om å innføre nye krav til å sortere avfall

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Modulen Acos Eiendom tatt i bruk innan eininga Plan og Miljø, som skal sikre betre rutinar på plan, byggesak og geodataavdelinga. Innan byggesak har kommunen overskriden lovpålagt sakshandsamingstid i 35,9 % av sakane. Det relativt høgt over landsgjennomsnittet på 12,43 %

ifølgje kommunebarometeret. Gjennomsnittleg sakshandsamingstid var på 42 dagar, både på byggesaker med frist på 3 og 12 veker. Det gjennomførast brann og el-tilsyn på dei kommunale bygga kvart år ifølgje spørjeundersøkinga. Kommunen har opplyst i faktasjekk at dei arbeidar fortløpande med oppdatering av eigedomsregisteret, men at det enno står at ein del arbeid.

I Fjord kommune viser Kommunebarometeret at alle abonnent er knytt til vatnleveranse med tilfredsstillande e.coli-, IE- resultat og farge, men at mange abonnement ikkje har tilfredsstillande pH-verdi.

Fjord kommune har lite lekkasje på ledningsnett for vatn, samanlikna med andre kommunar. Statistikk viser ein lekkasjegrad på 10 %.

Innen plan og teknikk området er det overholdelse av lovpålagde saksbehandlingsfrister som kan være noko utfordrende ifølge kommuneleiinga. Kommunen viser i årsmeldinga til vakansar i stillingar på området i 2023. (Oppstartsmøte) Det har vært utført tilsyn for kommunens vassverk i 2022 og 2023 fremgår det av spørjeundersøkinga. (Spørjeundersøking)

Statsforvaltaren i Møre og Romsdal gjennomførte tilsyn med sitt arbeid med samfunnstrygging og beredskap er i samsvar med sivilbeskyttelseslova og føreskriftene om kommunal beredskapsplikt. Den endelege rapporten vart sendt 17.07.2023. Hovudintrykket etter tilsynet er at Fjord oppfyller dei fleste krav i føreskrift om kommunal beredskapsplikt. Det var avdekket eitt avvik og éin merknad etter tilsynet. Avviket går på beredskapsplanen ikkje tydeleggjer kven som utgjør kommunen si kriseleiing, og merkningen omhandlar kommunens plan for oppfølging.

Våre vurderingar

Plan og teknikk er et område der det vesentlege vurderast ut frå fleire perspektiv. Det viktigaste er knytt til økonomi, miljø og berekraft, og å levere ein god teneste til innbyggaren. Kommunen melder om at det kan være krevjande å overhalde dei lovpålagte saksbehandlingsfristane. Plan og byggesak er ein viktig teneste for innbyggjarar. Det er ein teneste innbyggjarane ofte ikkje er nøgd med i kommunane, og som er sårbar for press og korrupsjon. Tillit til at tenesta blir utført rett er vesentleg for omdømme til kommunen, og vi meiner eit prosjekt innan området er aktuelt av grunnane over.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Manglande ressursar for byggesakshandsaming. Mangelfull internkontroll innan byggesaker.	Fristbrot i byggesakshandsaminga. Lite ressursar for internkontroll innan byggesaksområdet.	Innbyggjarar får ikkje tenesta dei har krav på. Tap av verdier, tillit og omdømme.	M	H	H

Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon: Byggesakshandsaming

3.5 AKTUELLE TEMA FOR FORVALTNINGSREVISJON, OPPSUMMERING

Områder med låg risiko er ikkje inkludert i denne oppsummeringa.

Berekraft og samfunnsutvikling	Samla risiko og vesentleg
Strategisk og samla planlegging av arbeidet med berekraftsmåla	Middels (M/H)

Tillitskapande forvaltning	Samla risiko og vesentleg
Internkontroll – Økonomistyring	Høg (H/H)
Interkommunale samarbeid	Middels (M/M)
Data- og informasjonstrygging	Middels (M/M)
Offentlege innkjøp	Middels (M/M)

Tenesteyting og utøving av mynde	Samla risiko og vesentleg
Personalforvaltning. Nærværarbeid	Høg (H/H)
Oppvekst	Høg (H/H)
Barnevernstenesta	Middels (M/M)
Helse og omsorg	Middels (M/M)
Motarbeiding av fattigdom	Middels (L-M/H)
Byggjesaksbehandling	Høg (H/H)

4. RISIKO OG VESENTLEGVURDERING I SELSKAP – EIGARSKAPSKONTROLL OG FORVALTNINGSREVISJON

Vi har i innleiinga gått igjennom kva som er meint med forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll i kommunen sine selskap. I dette kapitelet vurderer vi kva for risiko og kva som er vesentleg for kommunen sine selskap sett imot plan for eigarskapskontroll og forvaltningsrevisjon i desse. Etter en kort innføring i kommunalt eigarskap tar kapitelet for seg eigarstyring i Fjord kommune før vi ser vidare på dei mest vesentlege selskapa. Analysen er delt inn etter dei ulike selskapsformene. Analysen tek ikkje for seg alle kommunen sine selskap, og den legg mest innsats i risikovurderinga av dei selskapa som er vurdert mest vesentleg. Risiko- og vesentlegvurderinga byggjer på informasjon om Fjord kommune. Dette gjeld særleg informasjon om bakgrunnen for at kommunen er eigar eller har eigarinteresser i selskapet og korleis kommunen ivaretek sine eigarinteresser. Fjord kommune har i stor grad gjort reie for og avklart dette i eigarskapsmeldinga som blei vedtatt i 2020. I tillegg har vi gått gjennom anna relevant dokumentasjon som planverk, reglement, retningslinjer og prosedyrar.

4.1 INNLEIING

Kontrollutvalet skal etter lov om kommuner og fylkeskommuner av 22.6.2018 § 23-2 (kommunelova) påsjå at det blir ført kontroll med forvaltninga av kommunen sine eigarinteresser i selskap mv. Dette er eierskapskontroll. I § 23-4 er det reglar om utarbeiding av risiko og vesentlegvurdering som grunnlag for plan for eigarskapskontroll.

Eigarskapskontroll er definert i kommunelova § 23-4:

«Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.»

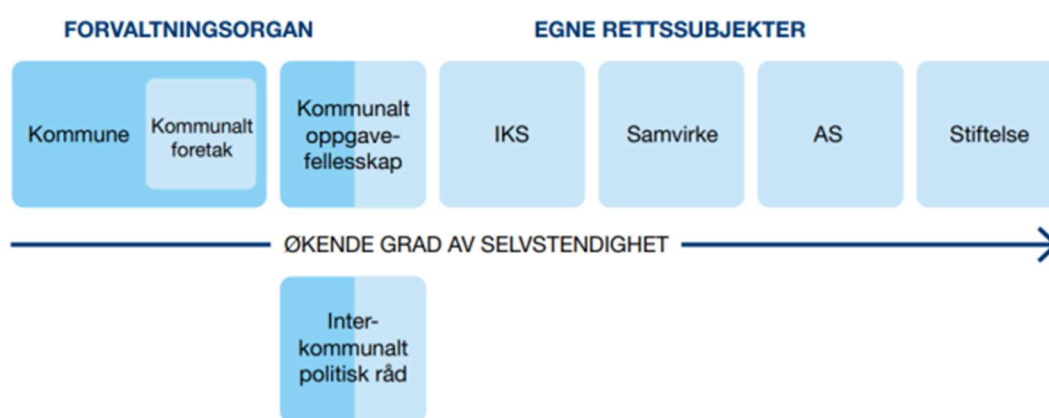
Eigarskapsmelding er eit viktig dokument ved utarbeiding av risiko og vesentlegvurderingar og plan for eigarskapskontroll. Ny kommunelov styrker kommunane si eigarstyring ovanfor kommunalt eigde selskap med vidare. Eit viktig grep er at det no gjeld eit lovfesta krav om eigarskapsmelding i lova si § 26-1. Regelen gir minimumskrav til innhald i meldinga, og krev at meldinga skal bli utarbeidd minst éin gang i valperioden og bli vedteke av kommunestyret. Eigarskapskontrollen skal vere med å sikre at kommunen utøver sitt eigarskap på ein profesjonell måte. Dette vil kunne gjere at kommunen kan påverke selskapet i ønska retning, at eventuelle medeigarar er likeverdige og samstundes som at selskapet er uavhengig.

OM KOMMUNALT EIGARSKAP

Norske kommunar har stor grad av fridom til å organisere tenestene sine. Dei kan velje mellom fleire organisasjonsformer: Kommunalt oppgåvefellesskap, interkommunale politiske råd,

interkommunale selskap (IKS), samverkeføretak (SA), aksjeselskap (AS) eller stiftingar. Vi ser at utviklinga peiker mot at delar av den kommunale tenesteproduksjonen blir flytta ut av den enkelte kommune og over i ulike former.

Uavhengig av organisasjons- eller eigarform er det kommunestyret som har det overordna ansvaret for kommunen si samla verksemd. Kommunen sin påverknad er regulert gjennom lovverket knytt til dei ulike selskapsformene. Figuren under viser at organisasjons- eller eigarforma si sjølvstende i høve til kommunestyret varierer mellom dei ulike selskapsformene. Kommunestyret sin grad av påverknad for innsyn og kontroll er redusert i selskap med private eigarar, og i sjølvorganiserande stiftingar med mindre anna står i vedtekter og avtalar.

Figur 1: Oversikta visar dei ulike selskapsformene som kan etablerast for å utføre tenester i ein kommune (KS, Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, 2020).

Når kommunen organiserer tenesteproduksjonen i eigen kommune, gjeld styringssystema som følgjer av kommunelova, og kommunestyret har i utgangspunktet all mynde til å ta avgjerle. Dersom verksemda er lagt i egne rettssubjekt, som aksjeselskap eller interkommunale selskap, må styringssystema følgje den aktuelle lovgivinga for styring av dei. Dette medfører at styring av selskapet må skje i selskapet sine eigarorgan, generalforsamling for AS og representantskap for IKS. Interkommunale politiske råd og kommunale oppgåvefelleskap er her underlagt kommunelova. Som egne rettssubjekt er dei styrt gjennom representantskap og styre. I AS med private eigarar og i stiftingar er det ikkje høve til kontroll med føretaket, med mindre det står i vedtektene eller selskapsavtalar.

Kontrollutvalet kan krevje dei opplysningane som er naudsynt for å gjennomføre sin kontroll av IKS, interkommunale politiske råd, kommunale oppgåvefelleskap, samt AS der ein kommune eller fylkeskommune aleine eller saman med andre kommunar, fylkeskommunar eller IKS direkte eller indirekte eig alle aksjar. Opplysningane kan bli gitt frå verksemda sin daglege leiar, styret og den valde revisoren for selskapet. Reglane om innsyn og undersøkingar i selskap o.l. i kommunelova § 23-6 gjeld på tilsvarende måte for kommunen sin revisor.

KJELDER TIL DATA

Data i dette kapitelet er henta frå følgjande kjelder:

- Kommunen sitt årsrekneskap for 2022 og 2023, inkl. noter
- Kommunen si eigarskapsmelding
- Kommunen si heimeside, mellom anna postliste og politiske møtedokument
- Proff.no
- Tidlegare revisjonar og generell eigarskapskontroll 2022
- Vår kjennskap til selskapa og kommunen

4.2 EIGARSKAP I FJORD KOMMUNE

I den nye kommunelova kapittel 26 står det om eigarstyring i kommunane. Kommunar skal ha ei eigarskapsmelding, og at den skal bli revidert minst ein gang i valperioden. Fjord kommune sin eigarskapsmelding blei vedteke i februar 2022. Denne omhandlar rammeverket for kommunen sin eigarpolitikk, og omhandlar overordna prinsipp, retningslinjer og strategiar som regulerer kommunen sin styring og kontroll.

Møre og Romsdal Revisjon SA utførte ein eigarskapskontroll i Fjord kommune i 2022. Prosjektet sitt føremål var å sjå på korleis eigarinteresser i selskap var utøvd og om det var i tråd med kommunestyret sine vedtak og føresetnadar. Kontrollen så og på om eigarstyringa var i samsvar med eigarstrategien. Eigarskapsmeldinga vart vedteken av kommunestyret i sak 7/22 den 10.02.2022.

Eigarskapsmeldinga er bygd opp av tre delar; ein generell del med overordna eigarskapspolitikk og 11 prinsipp for eigarstyring; del to inneheld oversikt over dei spesifikke eigarposisjonane, og; del tre inneheld roller, ansvar og årshjul. Det overordna målet for Fjord kommune i eigarskapsmeldinga er:

«Fjord kommune skal vere ein ansvarleg eigar med langsiktig perspektiv. Fellesskapet sine verdiar skal forvaltast på ein måte som gjev tillit hos allmenta. Fjord kommune si eigarutøving skal bidra til høgast mogeleg avkastning over tid, eller mest mogeleg effektiv måloppnåing av samfunnsmessige mål. Måla skal nås på ein berekraftig og ansvarleg måte»

Årsrekneskapen skal innehalde note med oversikt over aksjar og eigarpostar som kommunen har og informasjon om bokført verdi per 1.1 og 31.12. Note 5 om aksjar og andelar i årsrekneskapen 2023 er som følgjer (utdrag):

Selskapets namn	Eigarandel i %	Bokført verdi 31.12.23	Bokført verdi 31.12.22
Aksjar Biblioteksentralen AS	0,03 %	300	300
Aksjar Det Norske Teateret AS	0,0036 %	400	400
Aksjar Fjordfast AS		100 000	100 000
Aksjar Fjordhagen AS	8,17 %	25 000	25 000
Aksjar Hareid Fastlandsamband AS	0,00198 %	15 000	15 000
Aksjar Helseplattformen AS	0,14 %	14 014	14 014
Aksjar Kommunekraft AS	0,31 %	1 000	1 000
Aksjar Muritunet AS	18,79 %	2 695 000	2 695 000
Aksjar Møbelkraft AS	2,85 %	150 000	150 000
Aksjar Norsk Fjordsenter AS	2,44 %	250 000	250 000
Aksjar Norsk Skogindustri AS	0,00 %	11 725	11 725
Aksjar Stordal Alpínsenter AS	26,00 %	26 000	26 000
Aksjar Stordal Næringsbygg AS	100,00 %	1 239 000	1 239 000
Aksjar Storfjord Bladlag AS	2,04 %	5 000	5 000
Aksjar Storfjord Helsecenter AS	49,09 %	6 872 858	6 872 858
Aksjar Storfjordsambandet AS	0,07 %	6 000	6 000
Aksjar Tafjord Kraftselskap AS	4,28 %	17 100 000	17 100 000
Aksjar Utvikl forum Ålesund lufthamn AS	4,88 %	50 000	50 000
Aksjar Valldal Fjernvarme AS	96,00 %	6 540 000	6 540 000
Aksjar Valldal Kailag AS	6,32 %	20 300	20 300
Aksjar Ørskog Energi AS	20,00 %	9 379 000	9 379 000
Andelar MR Revisjon SA		63 000	63 000
Andelar Norddal Vassverk SA		15 000	15 000
Andelar Storfjord Kulturhus SA	0,65 %	5 000	5 000
Andelar Tafjord Vasslag SA		7 000	7 000
Andelar Ytterdal Nye Vassverk SA		34 500	34 500
Andelar Åknes-Tafjord IKS	20,00 %	200 000	200 000
KLP eigenkapital	0,04 %	14 666 706	13 657 024
Andelar ÅRIM IKS	2,48 %		15 000
Aksjar Bingsa Gjenvinning AS	2,48 %	15 000	
Sum aksjar og andelar		59 506 803	58 497 121

FJORD KOMMUNE ER MEDEIGAR I FØLGANDE SELSKAP

Aksjeselskap (AS):

- Valldal Fjernvarme AS
- Stordal Næringsseiendom AS
- Stordal Næringsbygg AS
- Ørskog Energi AS
- Fjordhagen AS
- Valldal Kailag AS
- Tafjord Kraft AS
- Norsk Fjordsenter AS
- Storfjord Bladlag AS
- Tafjord Kraft AS

- Attvin AS
- Kommunekraft AS
- Hareid Fastlandsamband AS

Interkommunale selskap (IKS):

- Åknes/Tafjord beredskap IKS
- Ålesundsregionens interkommunale miljøsekskap IKS (Årim)

Samverkeføretak (SA):

- Møre og Romsdal Revisjon SA
- Storfjord Kulturhus SA
- Ytterdal Nye Vassverk SA
- Norddal Vassverk SA
- Tafjord Vasslag SA

Stiftingar

- Stiftinga Viti
- Stiftinga Severinbrauta
- Stiftinga Geirangerfjord verdsarv
- Stiftinga Paktarstova

4.3 RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING I SELSKAP

Vi har brukt følgande faktorar ved val av selskap som er eigna til eigarskapskontroll og forvaltningsrevisjon:

- Selskapet driv ein lovpålagt teneste for kommunen
- Selskapet har ein omsetning av ein viss storleik
- Selskapet har ein stor økonomisk verdi for kommunen
- Selskapet har ein allmenninteresse
- Selskapet har tilsette
- Storleik på eigarskapet

GENERELLE RISIKOFAKTORAR

Når det gjeld prinsipp for eigarskap og forvaltning, formål med eigarskap samt representasjon i eigarorgan og styre, er det somme generelle risikoområde:

- Kommunen har uklare prinsipp for utøving av eigarskap
- Kommunen bryt habilitetsreglar
- Kommunen er ikkje open i utøvinga av sitt eigarskap
- Føremålet med eigarskapet er uklart
- Kommunen kontrollerer ikkje om selskapet når sine mål
- Kommunestyret sitt vedtak blir ikkje følgd av selskapet
- Nominasjonsordning i kommunen sikrar ikkje naudsynt samla kompetanse i styret i selskap
- Mål og strategiar blir ikkje følgd opp
- Selskapet rapporterer ikkje i tråd med lovkrav og avtale
- Det er ikkje sikra innsyn og offentlegheit om eigarskap og i selskapa
- Kompetansen i styret og styresamansetjing er ikkje i tråd med kommunen sin strategi
- Habilitetsreglar blir ikkje omsyntatt ved styresamansetjing
- Selskapet følgjer ikkje opp berekraftmåla.

Fjord kommune bør ha rutinar for eigarskapskontroll som minimerer risikoen for at dei generelle risikofaktorane som er lista ovanfor inntreff.

EIGARSKAP

Etter søk på proff.no gir følgande oversyn over aksjeselskap der Fjord Kommune eig aksjar:

Selskap	Eigardel	Selskap	Eigardel
Stordal Næringsbygg AS	100 %	Sparebanken Møre	0,001 %
Valldal Fjernvarme AS	96 %	Sparebank 1 Smn	0,001 %
Ørskog Energi AS	20 %	Sparebank 1 Nord-Norge	0,001 %
Fjordhagen AS	8,17 %	Sparebank 1 Sørøst-Norge	0 %
Valldal Kailag AS	6,316 %	Sparebanken Vest	0 %
Tafjord Kraft AS	2,85 %	Scatec ASA	0 %
Norsk Fjordsenter AS	2,441 %	Sparebank 1 Østlandet	0 %
Storfjord Bladlag AS	2,041 %	Storebrand ASA	0 %
Tafjord Kraft AS	1,425 %	Sparebank 1 Sr-Bank ASA	0 %
Attvin AS	0,667 %	Aker ASA	0 %
Kommunekraft AS	0,313 %	Mowi ASA	0 %
Hareid Fastlandsamband AS	0,156 %	Vår Energi ASA	0 %

I eigarskapsmeldinga frå 2022 er følgjande selskap oppgitt:

Aksjeselskap	Total tal aksjar/delar	Del
Norsk Skogindustri AS	Minoritetspost. Selskapet er under konkurshandsaming.	0,00 %
Storfjordsambandet AS	Total aksjekapital er kr. 1 521 000	0,07 %
Kommunekraft AS	Total aksjekapital kr. 320 000	0,31 %
Tafjord Kraftselskap AS	Total aksjekapital 400 mill.	4,28 %
Storfjord Helsesenter AS	Total aksjekapital 14 000 000	49,09 %
Valldal Fjernvarme AS	Total aksjekapital 4 000 000	91,50 %
Muritunet AS	Total aksjekapital 14 343 000	18,79 %
Det Norske Teateret AS	Total kapital 11 244 000	0,0036 %
Valldal Kailag AS	Fjord kommune eig 12 av 152 aksjar	6,32 %
Fjordhagen AS	250 aksjar av 3060 aksjar	8,17 %
Hareid Fastlandsamband AS	15 aksjar av 7 587 aksjar	0,00198
Norsk Fjordsenter AS	1250 av 51201 aksjar	2,44 %
Storfjord Bladlag AS	20 aksjar a kr. 250,-	2,04 %
Stordal Alpinsenter AS	Fjord kommune eig 26% av Stordal Alpinsenter AS	26,00 %
Ørskog Energi AS	400 av 2000 aksjar	20,00 %
Stordal Næringsbygg AS	1200 av 1200 aksjar	100,00 %
Møbelkraft AS	150 aksjar av 5 262	2,85 %

Utviklingsforum Ålesund lufthamn	Hadde 41 eigarar som hadde 1 aksje kvar. Fjord har no 2 aksjar.	4,88 %
----------------------------------	---	--------

Interkommunale selskap		
Åknes/Tafjord beredskap IKS	Fjord kommune sin eigardel i ÅTB.	20,00 %
Ålesundsregionens interkommunale miljøsekskap IKS (tidlegare Årim IKS)	Fjord kommune sin eigardel i ÅRIM	2,48 %

Pensjonskasser		
KLP	Samla Eigenkapital 37 339 000 000	0,03 %
Statens pensjonskasse		

Lokale samverkeføretak		
Storfjord Kulturhus SA	Total aksjekapital 771 00	0,65 %
Ytterdal Nye Vassverk SA	Andel i vassverk i samband med kommunale eigedomar i bygda	
Norddal Vassverk SA	Andel i vassverk i samband med kommunale eigedomar i bygda	
Tafjord Vasslag SA	Andel i vassverk i samband med kommunale eigedomar i bygda	

Stiftingar i kommunen		
Stiftinga Viti (Tidl. Yste Skotet)		
Stiftinga Severinbrauta		
Stiftinga Geirangerfjord verdsarv		
Stiftinga Paktarstova		

Opplysningar om kommunen og vår risiko- og vesentlegvurdering

Kommunen har vedtatt eigarskapsmelding med generelle strategiar for eigarskap og med prosedyrar for dei ulike oppgåver som ligg til dei ulike rollene eigarskapsstyringa. Det er kommunestyret som vel eigarrepresentant til kommunale selskap.

I dei aller fleste eigarskap er det ordførar som er eigarrepresentant. Kommunen si eigarskapsmelding legg opp til at eigarrepresentant skal på vegne av kommunestyret følgje opp eigarskapet og rapporterer til kommunestyret. Eigarskapsmeldinga stiller like krav til rapportering frå alle eigarskap.

Funna i eigarskapskontrollen avdekka at folkevalde fekk opplæring i eigarskap og hadde lagt opp eit årshjul som berre til dels er følgt opp i ettertid. Det var heller ikkje etablert tilstrekkelege rutinar for å rapportere om tilstanden i dei ulike selskap Fjord kommune har eigarinteresser i.

Fjord kommune har mellom anna store eigardelar i Stordal Næringsbygg AS og Valldal fjernvarme AS.

Ut i frå vurdering frå eigarskapskontrollen hadde ikkje Fjord kommune rutinar som sikrar god eigarstyring. Det blir ikkje tilstrekkeleg eigarstyring i samsvar med strategien. Kontaktpersonar var ikkje oppnemnt og melding om eigarstrategi er heller ikkje sendt til føretaka.

Tilrådingane våre frå eigarskapskontrollen var følgjande:

- Gjennomføre eigardag og fag/tematiske dialogmøte i tråd med vedteken eigarskapsmelding.
- Sjå nærare på om folkevalde skal ha meir opplæring innanfor eigarskap.
- Sjå nærare på om ein skal utarbeide ein mal for årleg tilstandsrapportering frå aktuelle føretak.
- Korrigere punkt om «føringane eigarutvalet gjev» i eigarskapsmeldinga.
- Kommunisere eigarskapsmeldinga til alle føretak, og også kommunisere tydeleg eigarskapsmeldinga sitt punkt om at korrespondanse skal sendast til postmottak i kommunen for journalføring.
- Eventuelt sjå nærare på om punktet over kan gjennomførast i samband med helsing frå ordførar.
- Utnemne administrative kontaktpersonar for dei enkelte føretaka så raskt som mogleg.
- Sjå nærare på ein plan for «saksmapper» i arkivsystemet som gjer det enkelt å journalføre og å følgje opp at dokument er på plass.
- Avklare om det ligg noko ekstra krav om utarbeiding av årshjul i punkt 11 i overordna prinsipp «Det skal utarbeidast eit årshjul for eigarskapsoppfølging som skal sikre gode rutinar og fortløpande dialog mellom eigar og føretak» ut over årshjulet som allereie ligg i eigarskapsmeldinga.

Kommunestyret fatta følgjande vedtak ved handsaminga av eigarskapskontrollen, i sak 082/22, etter innstilling frå kontrollutvalet:

«Kommunestyret tek rapporten frå eigarskapskontroll 2022 til orientering.

Kommunestyret merkar seg dei punkt til oppfølging og forbetring som kjem fram i rapporten.

Kommunestyret ber kommunedirektøren om å sette seg inn i rapporten og følgje opp dei forbetringpunkt som rapporten peiker på. Dette skal rapporterast tilbake til kontrollutvalet innan 1. mai 2023.

Rapporten bør takast med når kommunen sin eigarskapsmelding skal oppdaterast.»

Når det kjem til risiko- og vesentlegvurdering av generell eigarskapskontroll, vurderer vi at det kan vere aktuelt å følgje opp desse punkta i undervegs i perioden for å undersøkje i kva grad tilrådinga og kommunestyret sitt vedtak blir etterlevd. Kontrollen sist viste at kommunestyret

har vedteke eit system for eigarskapsforvaltninga. Kommunestyret la opp til vidare system og rutinar for etterleving av eigarskapsforvaltninga. Det har og vore utskiftingar i nøkkelpersonell både politisk og administrativt i etterkant av førre eigarskapskontroll. Samla vurderer vi risikonivået til høgt.

Risikofaktor	Grunngjeving av nivå på sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Kommunestyret sine vedtak, mål og strategiar blir ikkje følgt opp.	Førre eigarskapskontroll avdekte fleire oppfølgingspunkt. Kommunestyret har vedteke vidare oppfølging av eigarskapsforvaltninga. Utskifting av nøkkelpersonell.	Mål blir ikkje nådd. Selskapet og verksemda blir ikkje utvikla til beste for kommunen og innbyggjarane. Kommunen sitt omdømme blir svekka.	M	H	H

Aktuelt tema for eigarskapskontroll:

- Eigarskapskontroll – Eigarskapsstyring og -oppfølging

4.4 FORVALTNINGSREVISJON I SELSKAP

GENERELLE RISIKOFAKTORAR

- Følgje opp mål og strategiar
- Berekraftsmåla blir ikkje følgt opp i selskapa
- Innsyn og offentlegheit blir ikkje sikra
- Innkjøpsregelverket blir ikkje følgt
- Etiske retningslinjer blir ikkje følgt
- Styresamansetjing
- Arbeidslivskriminalitet
- Økonomisk styring
- Svak internkontroll

Selskapa bør ha rutinar og ein internkontroll som minimerer risikoen for at dei generelle risikofaktorane som er lista opp ovanfor inntreff.

Opplysningar om kommunen og vår risiko- og vesentlegvurdering

Vurdering om og i tilfelle hvilke selskap revisjon skal rettes mot kan vurderes ut fra flere perspektiv. Momenter i disse vurderingene er eierandel, verdi, og grunnlaget for eierskapet (politisk, regional politisk, økonomisk/ finansielt, om selskapet leverer tjenester til kommunen etc.).

Selskap som er vurdert

ATTVIN AS

Selskapet er et resultat av samanslåinga av selskapa ÅRIM IKS og Bingsa. Frå 1. september 2023 vedtok generalforsamlinga at det nye selskapet skulle få namnet Attvinn AS. Aksjane i selskapet kan berre vere eigd av offentlege. Ålesund kommune har den største eigardelen med 90 %, medan dei 6 andre kommunane har mindre eigardelar der Fjord kommune har en eigardel på 0,6 %.

TAFJORD KRAFT AS

Konsernet TAFJORD driver sin virksomhet innen fire områder, vannkraft, energigjenvinning, telekom og kraftnett. Strukturen i TAFJORD er bygget slik at virksomhetsområdene vannkraft, energigjenvinning og telekom, er organisert som egne aksjeselskaper (datterselskaper), deriblant Tafjord Kraft AS. Kraftselskapet Tafjord Kraft AS har åtte heleide vannkraftverk i drift i Tafjord, i Fjord kommune. Fjord kommune er en av 6 eiere i Tafjord Kraft AS, med 1,4 % A-aksjer og 2,85 % B-aksjer.

Selskapet vart omtala i oppstartsmøtet som aktuelt for forvaltningsrevisjon. Tematikken som vart tatt opp var eigarstyring og demokratisk kontroll av de selskapa kommunen har eigenandelar i, som det kan være interessant å sjå på moglegheitene for å undersøke nærare.

Selskap	Grunngjeving av nivå på sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Tafjord Kraft AS	Selskapet driver verksemd som har betydning i for fornybar kraft og kritisk infrastruktur.	Mål blir ikkje nådd. Selskapet og virksomheten utviklas ikkje til beste for kommunen og innbyggerne. Kommunens omdømme svekkas.	M	M	M

Selskap	Grunngjeving av nivå på sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Attvin AS	Selskapet driver verksemd som har stor betydning i arbeidet med miljømessig bærekraft.	Mål blir ikkje nådd. Selskapet og verksemda utviklast ikkje til beste for kommunen og innbyggjarane. Kommunen sitt omdømme blir svekka.	M	H	H

Vi vurderer følgjande tema som mest aktuelle for forvaltningsrevisjon:

- Attvin AS, berekraft og sjølvkost

REFERANSELISTE

- Datatilsynet (2022). Årsrapport 2022. Hentet fra: [Årsrapport for 2022 | Datatilsynet](#)
- Datatilsynet (2023). Tilsyn i kommuner og fylkeskommuner. Hentet 25.5.2023 fra [Tilsyn i kommuner og fylkeskommuner | Datatilsynet](#)
- Driva 2023. Svekker tilliten og setter rettsikkerheten i fare. Hentet 25.5.2023 fra – [Svekker tilliten og setter rettsikkerheten i fare - driva.no](#)
- FN- Sambandet (2023). FNs bærekraftsmål. Nettside. 02.05.2023: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>
- Helsedirektoratet (2021). Utfordringer med å rekruttere helsepersonell i kommunene – en grafisk framstilling av resultatene fra Kommunesektorens arbeidsgivermonitor. Hentet 11.5.2023 fra: [Utfordringer med å rekruttere helsepersonell i kommunene - Helsedirektoratet](#)
- Kommunal Rapport (2023). Kommunebarometeret. [Kommunebarometeret - Om Kommune­barometeret \(kommunal-rapport.no\)](#)
- Kommune-CSIRT (2023). Digitalt situasjonsbilde no. 1 for 2023. Hentet fra: <https://kommunecsirt.no/nyheter-og-artikler/digitalt-situasjonsbilde-no-1-for-2023>
- Kommunenes sentralforbund (2019). Hva er kommunens utfordringer? Klimatilpasning i praksis. Hentet 02.05.2023 fra ks.no: <https://www.ks.no/fagomrader/samfunnsutvikling/klima/hva-gjor-vi-med-klimaendringene-klimatilpasning-i-praksis/hva-er-kommunenes-utfordringer/>
- Kommunenes sentralforbund (2022). *Status kommune 2022*. Hentet 04.05.2023 fra <https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/statistikk-og-analyse/status-kommune/KS-Status-kommune-2022-web.pdf>
- Kommunenes Sentralforbund (2022 b). *Utfordringene vi må løse*. Hentet fra: [Utfordringene vi må løse - KS](#)
- Kommunenes sentralforbund (2023). *Status kommune 2023. Der folk bor*. Hentet 25.05.2023 fra: [Status-kommune-2023.pdf \(ks.no\)](#)
- Kunnskapsdepartementet (2019). *Meld. St. 6 (2019-2020). Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*. Hentet fra: [Meld. St. 6 \(2019–2020\) - regjeringen.no](#)
- Kommunal- og distriksdepartementet (2022). Hentet fra: [Kontrollutvalgsboka \(regjeringen.no\)](#).

- Vinsand, Geir (2023). «NIVI Rapport 2023:3. Interkommunalt samarbeid i Møre og Romsdal». Hentet 06.01.2024 fra: [Notat \(statsforvalteren.no\)](#)
- NKRF (2023). Korrupsjon i kommunene – eksempler fra de siste 10 årene. Hentet 9.5.2023 fra [Korrupsjon i kommunene – eksempler fra de siste 10 årene - NKRF](#)
- NOU 2023:7. Trygg barndom, sikker fremtid — Gjennomgang av rettssikkerheten for barn og foreldre i barnevernet. Hentet 16.5.2023 fra: [NOU 2023: 7 - regjeringen.no](#)
- Politiets Sikkerhetstjeneste (2023). Nasjonal trusselvurdering 2023. Hentet 9.5.2023 fra [NTV-2023 \(pst.no\)](#)
- Pressens faglige utvalg (2022). Åpenhetsbarometeret 2022. Hentet 11.5.2023 fra [Åpenhetsbarometeret 2022 - Presse.no](#)
- [Årsrapport 2021 - Møre og Romsdal 2025 \(360online.com\)](#)
- Regjeringen (2021). Langsiktige utfordringer som følge av en aldrende befolkning. Hentet 23.5.2023 fra [Langsiktige utfordringer som følge av en aldrende befolkning - regjeringen.no](#)
- Regjeringen (2022). Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken 2021-2024. Hentet 26.05.2023 fra [Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken 2021-2024 - regjeringen.no](#)
- Statistisk sentralbyrå (2024) ssb.no. Hentet 20.04.2024. [12255: Utvalgte nøkkeltall for grunnskole \(K\) 2015 - 2023. Statistikkbanken \(ssb.no\)](#)
- Statsforvaltaren i Møre og Romsdal (2023). Forventningsbrevet 2023 – Våre forventninger til kommunane. Hentet 25.05.2023 fra: <https://www.statsforvalteren.no/nn/More-og-Romsdal/Kommunal-styring/container-kommunemote/forventningsbrev2023/>
- Valgdirektoratet (2024). Valgresultat.no Fjord kommune. Hentet 10.04.2024. [Valgresultat](#)
- Økokrim (2022). Økokrim trusselvurdering 2022. Hentet 9.5.2023 fra [Økokrims trusselvurdering 2022 - Økokrim \(okokrim.no\)](#)
- Universitetet i Stavanger (2022). Ny rapport setter søkelys på tidlig innsats i livet. Hentet fra: [Ny rapport setter søkelys på tidlig innsats i livet | Universitetet i Stavanger \(uis.no\)](#)

VEDLEGG: OVERSIKT OVER INTERKOMMUNALE SAMARBEID

Interkommunalt samarbeid kan bli organisert i eit interkommunalt politisk råd, kommunalt oppgåvefelleskap, vertskommunesamarbeid, interkommunalt selskap, aksjeselskap, samverkeføretak, foreining/stiftelse eller ein anna eining som det er rettsleg adgang til. Ein del av dei kommunale oppgåvene kan blir utført i interkommunale samarbeid. Lista er ikkje uttømmende.

INTERKOMMUNALE SELSKAP

- Interkommunalt arkiv for Møre og Romsdal IKS
- Sunnmøre Friluftsråd
- Sunnmøre Kontrollutvalsekretariat IKS
- Sunnmøre Regionråd IKS
- Åknes/Tafjord beredskap IKS
- Bingsa Gjenvinning AS
- E-kommune Sunnmøre
- Interkommunalt utval mot akutt forureining Sunnmøre

KOMMUNALE FORETAK

- Møre og Romsdal 110-sentralen KF

KOMMUNALT OPPGÅVEFELLESKAP

- Kommunalt oppgåvefelleskap om Brann- og redningstenester mellom Fjord kommune og Stranda kommune

ADMINISTRATIVT VERTSKOMMUNESAMARBEID

- Arbeidsgjevarkontroll
- Ålesund og Fjord PPT
- Stranda og Fjord Barnevern
- NAV
- Barnevernvakta for Sunnmøre
- Sunnmøre Krisesenter
- Ålesund kommunale barnevernvakt
- Overgrepsmottak Sunnmøre
- Innkjøpssamarbeid Ålesund

SAMVIRKEFØRETAK

- Biblioteksentralen SA
- Møre og Romsdal Revisjon SA
- Storfjord Kulturhus SA

PARTNARSKAP

- ALV Møre og Romsdal
- God helse

FOREININGAR, LAG OG ORGANISASJONAR

- Destinasjon Ålesund og Sunnmøre
- Landsamanslutninga for vasskraftkommunar
- Utmarkskommenes samanslutning
- KS